Zasvätený život

01
2019

časopis pre rehoľníkov a zasvätených

PRÍLOHA

Mníšska spiritualita

12
SPIRITUALITA
Stručné pravidlá pre kontemplatívny život vo svete

28
LIFESTYLE
Tetovanie – čo s tým?

35
FORMÁCIA
Intimita v celibátnej komunite

január 2019 • 10. ročník • číslo 19

Vydavateľ:
Konferencia vyšších rehoľných predstavených na Slovensku (KVRPS)

Miletičova 7, 821 08 Bratislava
mail: kvrps@kvrps.sk
IČO: 36122084
DIČ: 2021704014

Šéfredaktor: Ján Štefanec

Redaktori:
Štefan Turanský
Hermana Matláková
Tatiana Berecká
Marián Kováčik
Františka Čačková
Tomáš Brezáni

Fotografie: Katarína Berešová, archívy rehoľných inštitútov na Slovensku a archív KVRPS

Fotoeditor: Katarína Berešová
Jazyková úprava: Marián Kováčik
Layout: Lýdia Valter
Zalomenie: Martina Kopúnková
Tlač: Devín printing house, s. r. o.

Evidenčné číslo MK SR: EV3916/09
ISSN 1338-1032
Web stránka: www.kvrp.sk
Finančné príspevky na vydávanie časopisu:
IBAN: SK81 1100 0000 0029 2782 6288
SWIFT (BIC) TATRSKBX
variab. symbol: 1111
Objednávky: distribucia@kvrps.sk
Príspevky do časopisu: casopis@kvrps.sk

Príspevok: 5 €

Vychádza 2× ročne

Obsah.19

1 EDITORIÁL

2 SPRÁVY
„Hľa, všetko robím nové“

3 ROZHOVOR
Nebáť sa požiadať o pomoc
Rozhovor s účastníčkou Roku duchovnej obnovy

7 AKTUÁLNE
Zasvätený život a boj proti zneužívaniu detí a dospievajúcej mládeže

9 JUBILEUM
Jubilejný rok školských bratov

12 SPIRITUALITA
Stručné pravidlá pre kontemplatívny život vo svete

17 MISIE
„Bojím sa, ale stále sa chcem stať kňazom“

20 MISIE
Slovensko – svetová veľmoc

26 MISIE
Redemptoristi otvorili novú misijnú komunitu na Litve

28 LIFESTYLE
Tetovanie – čo s tým?

34 BLOG
• Geneticky modifikované jedlo
• Sviatkovať

35 FORMÁCIA
Intimita v celibátnej komunite

43 SPIRITUALITA
Kresba Ukřižovaného Krista sv. Jana od Kříže

51 KÁNONICKÉ PRÁVO
Ženský kontemplativní život

56 BOŽIA LEKÁREŇ
Blahodarné účinky rakytníka rašetliakovitého

58 SPRÁVY KVRP A KVPŽR
• Personálne znemy
• Misionárka ocenená prezidentom

PRÍLOHA

Mníšska spiritualita

III • Kto je mních
IV • Modlitba mnícha
VII • Ticho
VIII • Mníšsky život v Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
XI • Úplná závislosť na bohu

Milí čitatelia!

Držíte v rukách ďalšie číslo časopisu pre zasvätených. Mám vieru, že nájdete v ňom inšpiráciu pre plnší život svojho povolania a zasvätenia.

Možno nie raz v živote si kladieme otázku, ako žiť pravdivejšie, účinnejšie, naplnene. Množstvo problémov okolo nás a ťažkostí v nás samých nám berie nádej a silu ísť vpred. Škandály vo vlastnej Cirkvi, nové trendy v spoločnosti, všeobecný chaos, kde je vlastne pravda, nás znesiťujú. Neraz nás vedú k spochybňovaniu našej životnej cesty, povolania. Aj preto si uvedomujem, aké je dôležité hlboké sebapoznanie a schopnosť zakoreniť sa v povolaní. Rovnako dôležité je nájdenie zmyslu a životodarných vecí, ktoré nám umožnia žiť naplnený život, ktorý je schopný byť darom.

Sme svedkami odchodov z našich radov, ktoré volajú po reflexii, prečo je to tak, prečo sa ľudia po rokoch v zasvätenom živote rozhodujú pre radikálnu zmenu. Kto zlyhal? Inštitúcia alebo jednotlivec? Máme snahu sa to vôbec dozvedieť a pozrieť sa tvárou v tvár skutočnosti? Realite, ktorá by nás usvedčila, ako málo robíme pre svoje hlbšie spoznanie sa, pre svoje dozrievanie? Možno práve tu je potrebné zájsť, aby sme pohli ľady ľahostajnosti a apatie voči službe pre iných, čelili syndrómu vyhorenia, nezdravej túžbe konečne sa dopracovať k dôchodku a mať svätý pokoj s apoštolátom, službou, starostlivosťou o druhých...

Mníšska životná cesta vychádza z túžby po nájdení Boha. Toho, ktorý vyplní všetko a ktorý vystačí. Vlastne aj kresťanské hľadanie Boha vo všeobecnosti sa usiluje o to isté – nachádzať Boha a dávať zmysel životu násobením lásky, sebadarovaním.

Môžeme sa teda inšpirovať na našej ceste práve tými, ktorí sa nenechávajú rozptyľovať, ktorí milujú ticho a samotu, aby počuli Boha, ktorý prechádza a hovorí.

Na Slovensku je mníšsky spôsob života stále akoby v plienkach napriek jeho prítomnosti už od čias našich vierozvestov a možno aj skôr, ako vieme vďaka niektorým prameňom, ktoré mapujú začiatky mníšskeho a pustovníckeho spôsobu života na našom území. Dôležitou skutočnosťou je, že práve prítomnosť mníšskych rádov obohacuje život spoločenstva Cirkvi a stáva sa inšpiráciou zájsť na hlbinu. Privádza k podstate a odvahe nebáť sa ísť proti prúdu, voliť si „lepší podiel“.

To nám všetkým zasväteným, bez rozdielu, či je mních, mníška alebo nie, želám a vyprosujem!

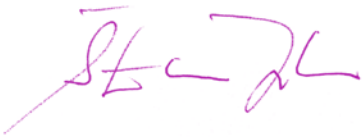

„Hľa, všetko robím nové“

(*Zjv* 21, 3 – 5)

Milí zasvätení bratia a sestry a všetci, ktorí fandíte zasvätenému životu na Slovensku,

iste ste už zachytili správu o tom, že Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života vo Vatikáne **dekrétom ku dňu 1. januára 2019** zriadila novú **KONFERENCIU VYŠŠÍCH REHOĽNÝCH PREDSTAVENÝCH NA SLOVENSKU**, ktorú budete môcť registrovať aj pod skratkou KVRPS. K 31. decembru 2018 tak ukončili činnosť dva samostatné subjekty – Konferencia vyšších rehoľných predstavených (KVRP) a Konferencia vyšších predstavených ženských reholí na Slovensku (KVPŽR), ktoré takto prešli 23-ročnú púť (1995 – 2018) a prostredníctvom ich činnosti a vzájomnej podpory sa uskutočnilo mnoho dobra pre samotných zasvätených a tiež v Cirkvi a spoločnosti na Slovensku. Ďakujeme Pánovi za prejdenú cestu a za jeho sprevádzanie!

Teraz je tu čas otvoriť sa pre čosi nové... Novosť je pojem, ktorý nám nie vždy „chutí“. Svätý Otec František však kedysi povedal: „Kresťanská nádej sa zakladá na viere v Boha, ktorý vždy tvorí niečo nové v živote človeka, tvorí niečo nové v dejinách, tvorí niečo nové aj vo vesmíre. Náš Boh je Bohom, ktorý tvorí nové veci, lebo je Bohom prekvapení. [Teda] nové veci a prekvapenia.“ S týmto povzbudením vstupujeme aj my do tejto novej reality.

Vznik spoločnej Konferencie predchádzalo takmer dvojročné obdobie prípravy, rozlišovania na rôznych úrovniach a tiež štúdium fungovania konferencií zasvätených v iných krajinách Európy. A – možno tak, ako aj niektorí z vás – sme sa pýtali: Prečo zjednotenie? Aký to má význam? Aké budú pozitíva a aké máme obavy z predloženej vízie spojenia? Áno, prešli sme tým. A dnes môžeme s istotou povedať, že zmysel zjednotenia nie je len technický, ale ide

nám hlavne o svedectvo jednoty zasvätených, lebo veríme, že aj takto je možné posilniť celkové vnímanie a identitu zasväteného života ako takého v dnešnej dobe. Zároveň túžime viac sa vzájomne poznať a dopĺňať sa v spoločnom poslaní v Cirkvi pre účinnejšiu spoluprácu a vzájomnú pomoc. A potom – áno, sú tu aj administratívno-praktické veci, v ktorých tiež potrebujeme ísť spolu a hľadať to, čo môže byť dnes v Cirkvi a v spoločnosti pomocou pre to, aby sme mohli stále lepšie a účinnejšie slúžiť a uskutočňovať zverené poslanie podľa našich špecifických chariziem. Teda nemôžeme a nechceme sa zacykliť v tradičných prístupoch a riešeniach, ale – ak to doba a spoločnosť umožňuje – vidieť veci aj inak, vidieť nové formy, možnosti, a preto potrebujeme sa učiť navzájom, potrebujeme sa aj inšpirovať a učiť od iných... a pritom zostať naplno tými, ktorými máme byť.

A tak teda vykročme... a nebojme sa! Začiatky nikdy nie sú jednoduché, ale máme dobrú vôľu a istotu, že je to Božie dielo, a tak veríme, že Pán si nás aj naďalej povedie.

Konferencia vyšších rehoľných predstavených na Slovensku v súčasnosti združuje 45 ženských a 29 mužských rehoľných spoločností, v ktorých žije približne 3 000 zasvätených mužov a žien. Aj keď náš život nie je o číslach, je to predsa len sila, a tak je našou túžbou, aby sa táto sila prejavila aj cez naše modlitby, obety, skutky, aby Konferencia a tí, ktorí ju v jej počiatkoch povedú, a tiež každý brat a sestra vnímali túto silu modlitby a podpory a prinášali bohaté ovocie v Cirkvi i v spoločnosti.

■ Sr. Jana Kurkinová FMA a P. Václav Hypius CSsR,
doterajší predsedovia KVPŽR a KVRP

NEBÁŤ SA požiadať o pomoc

Rozhovor s účastníčkou **Roku duchovnej obnovy**

OTÁZKY KLÁDOL
REGINALD ANDREJ SLAVKOVSKÝ

Predstavení mužských aj ženských reholí na Slovensku sa už dlhší čas zamýšľajú nad tým, ako pomôcť bratom a sestrám, ktorí prežívajú také ťažkosti, ktoré si vyžadujú komplexnejší prístup. Dokonca boli podniknuté nejaké kroky, ale k pôvodnému zámeru sa nepodarilo priblížiť napriek tomu, že mnohí do toho vložili veľa úsilia. Jedným z tých, ktorí sa zúčastnili na hľadaní riešenia, je aj Reginald Adrián Slavkovský, dominikán, ktorý bol v rokoch 2009 – 2017 provinciálom svojej provincie.

V zahraničí existujú fungujúce projekty takéhoto typu. Viac informácií o nich môže podporiť doterajšie úsilie a takisto môže niektorým rehoľníkom a ich predstaveným pomôcť v hľadaní riešenia. Preto brat Reginald oslovil jednu zo slovenských rehoľných sestier, ktoré absolvovali takýto kurz v Poľsku. Nebol pritom určený iba sestrám, ktoré prežívajú ťažkosti v rehoľnom živote, ale aj tým, ktoré chcú prehĺbiť svoje zasvätenie.

Poľskí salvatoriáni poskytujú pre rehoľné sestry Rok duchovnej obnovy vo svojom centre v Trzebinii a pre rehoľníkov dvojročný kurz formátorov v Krakove. Môžu sa ho zúčastniť aj bratia, ktorí nie sú formátormi, podmienkou je iba súhlas provinciála.

Ak vás skúsenosť sestry zaujme a chceli by ste sa o tom, čo prežila, dozvedieť viac, rada sa s vami o to podelí, ak ju oslovíte prostredníctvom redakcie.

Ako sa stalo, že si sa dostala do programu ročnej duchovnej obnovy pre rehoľné sestry v Trzebinii v Poľsku?

Vo svojich 35 rokoch som sa ocitla v náročnej životnej situácii, ktorá vyvrcholila diagnózou: „syndróm vyhorenia“. Nakoľko som mala vážne problémy s nespavosťou a na to nadväzoval rad iných fyzických, psychických a duchovných stavov, ktoré som dovtedy nepoznala, začala som pátrať po príčine, ktorá mala zjavne hlbší koreň. Hľadala som pomoc u psychológov a psychiatrov, ktorí mi značne pomohli, avšak niektoré moje otázky stále zostávali nezodpovedané. Mala som potrebu venovať sa svojmu vnútru intenzívnejšie, pod vedením skúseného človeka. A s odstupom času môžem povedať, že Rok duchovnej obnovy bol skutočne dobrým výberom.

Aké boli tvoje prvé dojmy, keď si prišla prvýkrát do Trzebinie? Mala si nejaké očakávania? Zaujalo alebo prekvapilo ťa niečo?

Do Trzebinie som išla so zmiešanými pocitmi. Nevedela som, či to zvládnem, rátala som s istým vypätím síl. Prvý dojem bol však veľmi oslobodzujúci – cítila som sa ako „ryba vo vode“, všade okolo boli rehoľné sestry, ktoré nemali potrebu riešiť, ako som oblečená, ako sa tvárim, atď. Zaplavoval ma pocit šťastia a vďačnosti za to, že sa konečne môžem venovať sebe. Zaujal ma veľmi srdečný a zároveň rázny postoj tých, ktorí nás mali viesť. Ich prejav bol nekompromisný, ale plný lásky. Evidentne „vedeli, čo robia“.

Kto sú tí, čo vás viedli? Ako sa zrodilo to dielo a aké sú jeho základné črty?

Záštitu nad celým kurzom majú salvatoriáni – rehoľní kňazi, ktorí žijú v Centre pre duchovnú obnovu a spravujú ho. A potom rad laikov i rehoľníkov, odborníkov v jednotlivých oblastiach – psychológii, teológii, medicíne, pedagogike a pod. Toto Centrum v Trzebinii vzniklo v roku 2006 ako pokračovanie Duchovných cvičení, ktoré viedli salvatoriáni od roku 1928 pre rôzne stavy – zasvätených i laikov – s úmyslom sprevádzať týchto ľudí po stránke duchovnej – v prehlbovaní viery aj v ich integrálnom rozvoji, ktorý zahŕňa oblasť psychiky aj spirituality.

Vráťme sa k tvojmu prežívaniu. Čo podľa teba najviac prispelo k tomu, že sa „zhorenisko“ v tvojom vnútri znovu zazelenalo a zakvitlo?

Rapídny obrat v mojom prežívaní nastal vo chvíli, keď som si uvedomila, že mnoho ľudí, bez ohľadu na vek, prechádza vo svojom živote podobnou krízou. Potom to bolo zistenie, že práve toto „dno“ môže byť pre mňa životodarným, ak nájdem príčinu svojho pádu – svoju slabinu, v pokoji ju prijmem a s pomocou skúsených ľudí ju pretvorím na hodnotnú životnú skúsenosť. Táto slabá časť mojej podstaty ma môže po celý život upokorovať, avšak práve ona ma bude smerovať k príjemnej závislosti na Bohu. Zároveň sa mi „otvorili oči“ a s prekvapením som zistila, že mnohé problémy ľudí vnímam osobnejšie, že im rozumiem a viem poradiť.

Predpokladám, že s myšlienkami, ktoré sa pre teba stali dôležitými, si sa stretla už aj skôr. Čo spôsobilo, že tie informácie v tebe bytostne zarezonovali a pomohli ti ináč vnímať dianie okolo seba a takisto pokojnejšie prežívať svoju každodennosť?

Často som počúvala o „syndróme vyhorenia“ a podobných ťažkostiach aj ich okolnostiach, ale hovorila som si, že mne sa to nemôže stať, že som dosť silná na to, aby som zvládala ťažké situácie. Vtedy som ešte nevedela, že opak je pravdou, a namiesto zvoľnenia som stále „dupala na plyn“. Tieto informácie vo mne zarezonovali až vtedy, keď som si priznala, že „som v tom“. Potom som ich začala vnímať veľmi reálne, avšak nevedela som sa v tom všetkom zorientovať. Pomohli mi ľudia, ktorí sami niečím podobným úspešne prešli alebo s takýmito ľuďmi pracovali. Teraz viem, že samotné informácie by nestačili. Každý človek je originál a nedá sa vtesnať do všeobecných poučiek. A u každého je spúšťačom niečo iné – u mňa to bola prepracovanosť v spojitosti s nevyriešenou minulosťou, ktorú som od detstva potláčala v podvedomí a ktorá o sebe v slabej chvíľke dala vedieť. V pokojnejšom prežívaní každodennosti mi teraz pomáha rešpektovanie svojich hraníc, ľudia, ktorým dôverujem, a v neposlednom rade viera.

Skús stručne opísať niektorú z prednášok alebo aktivít na kurze a v čom ťa to oslovilo alebo posunulo ďalej.

Mnohé prednášky a workshopy boli podnetné, dalo by sa o nich rozprávať dlho, avšak asi najsilnejšou pre mňa bola prednáška psychologičky, ktorá viedla jednu z našich skupín. Rozprávala o svojom živote, ako prežila vlastný potrat, a keď sa predsa len narodila, mama ju nechcela, tak sa jej výchovy ujala babka. Celé detstvo a pubertu vedome či nevedome bojovala s neprijatím, odvrhnutím. Mala psychické problémy. Absolvovala psychoterapiu a vtedy jej psychiater, známy poľský profesor, povedal, že ak svojím bojom prejde úspešne, neskôr tým pomôže mnohým ľuďom. Prednášala nám o traumách a emóciách.

Workshopy boli šité na mieru stále k danej téme, mne osobne pomohli v sebapoznaní a odkrývaní tajomstiev vnútorného sveta. Často som žasla nad tým, čo sa vykľulo z jednoducho poskladaných krabíc, maľby či rozhovoru. Boli spontánne, hlavnou zásadou pri ich realizácii bola sloboda. To, čo som nespoznala alebo nevidela sama, mi pomohli odkryť spolusestry v skupine.

Od ukončenia kurzu už uplynul viac ako rok. V čom sa zmenilo tvoje prežívanie, tvoj prístup? Čo robíš ináč než v minulosti? Akú „zásluhu“ má na tom kurz?

Zmenil sa môj pohľad na život. Predtým som veľa pracovala a nemala čas na prechádzku, len tak s niekým posedieť, porozprávať sa... stále som sa náhlila a koniec koncov bola unavená. Aj teraz s tým bojujem, ale častejšie sa mi darí užiť si život, v dobrom slova zmysle. Iné je to aj vo vzťahoch – predtým som často „sklopila uši“ a nechala sa prevalcovať názormi iných.

Často som počúvala o „syndróme vyhorenia“ a podobných ťažkostiach aj ich okolnostiach, ale hovorila som si, že mne sa to nemôže stať, že som dosť silná na to, aby som zvládala ťažké situácie. Vtedy som ešte nevedela, že opak je pravdou, a namiesto zvoľnenia som stále „dupala na plyn“.

Teraz vyjadrujem jasne svoj postoj, hľadám pravdu, nie to, aby som iným vyhovela. Spoznala som, že v podstate nemám čo stratiť, nepotrebujem sa báť, čo si iní pomyslia.

Kurz ma uistil o správnosti môjho prežívania. Venovali sme sa komunikácii a ako žiť zdravé vzťahy.

Z tvojej odpovede sa dá tušiť, že ste sa na kurze učili zvládať situácie tak, aby si nešla sama proti sebe. Z výchovy v sebe môžeme mať prehnanú ochotu obetovať sa až po hranice svojho zdravia, ale každý

má v sebe aj tendencie k egoizmu a zvýhodňovaniu seba. Ako to rozlišuješ? Vedela by si uviesť nejaké príklady z tvojho hľadania zdravého prístupu k práci a k vzťahom?

Myslím, že celý život bude pre mňa hľadaním a prehodnocovaním toho, čo patrí k zdravému udržaniu si hraníc a čo k môjmu egoizmu. Je potrebné mať ducha rozlišovania, vnímať reč svojho tela a tiež reakcie druhých. Ak ma napríklad niekoľko dní za sebou bolí hlava, je to pre mňa znak, že mám ubrať. A teda urobím to, aj keď možno vnímam istú nespokojnosť vo svojom okolí. Na druhej strane sa snažím svoje počínanie verbalizovať, aby si iní nedomýšľali. Popritom vo svedomí prehodnotím svoj postoj. Nestaviam však iba na svojom presvedčení, veľkou oporou je mi človek, ktorý ma pozná, sprevádza na duchovnej ceste a pravdivo s láskou mi nastaví zrkadlo.

Čo sa týka vzťahov, učím sa prijímať fakt, že nie s každým môžem mať srdečný a hlboký vzťah. Jednoducho, existujú vzťahy priateľské, bratsko-sesterské a tiež pracovné. Pomáha mi v tom poznávanie samej seba a rôznych typov osobností iných. Niektoré veci treba prijať a nedramatizovať.

Zmenil sa môj pohľad na život. Predtým som veľa pracovala a nemala čas na prechádzku, len tak s niekým posedieť, porozprávať sa... stále som sa náhlila a koniec koncov bola unavená. Aj teraz s tým bojujem, ale častejšie sa mi darí užiť si život, v dobrom slova zmysle.

Koľko sestier sa zúčastnilo ročnej duchovnej obnovy v Trzebinii spolu s tebou? Aké to boli sestry? Poslali ich tam predstavené, chceli spracovať nejaké traumatické situácie z minulosti, túžili po rozvoji svojho duchovného života? V čom je takáto spoločná duchovná obnova iná oproti individuálnej snahe jednotlivca? Aké ovocie priniesla iným sestrám?

Bolo nás tam okolo 85 sestier, vekové zloženie od 33 do 74 rokov (podmienkou boli večné sľuby). Pohnútky k pobytu boli rôzne. Niektoré prišli z poslušnosti a bolo im ťažko, iné prišli s úmyslom oddychu a niektoré mali konkrétny problém, ktorý mali ochotu riešiť. Nestretla som však takú, ktorá by na konci tejto obnovy nekonštatovala, že sa jej niečo dotklo, hoci len nečakane. Mnohé boli prekvapené, koľko neprebádaných vecí je v ich živote. Niekoľko sestier sa rozhodovalo o povolaní, jedna aj odišla z kláštora a bola vďačná sprevádzajúcim, že jej pomohli rozlíšiť jej nepravý úmysel, ktorým strpčovala život sebe aj spoločenstvu. Ostatné sa v povolaní uistili a boli šťastné.

To, že sme „bojovali“ spolu, malo veľkú silu. Mali sme možnosť navzájom sa zdieľať a overovať si skúsenosti. Veľa sme sa za seba modlili a povzbudzovali sa. Keď človek zostane sám, problém ho premôže.

Poznamenal kurz nejako tvoju modlitbu a prežívanie tvojho vzťahu k Bohu?

Začala som hľadať ticho a jednoduché bytie pred Bohom. Snažila som sa viac počúvať, ako rozprávať. Počas duchovnej obnovy sme strávili veľa času pred Eucharistiou v úplnej tichosti – mali sme možnosť odovzdať Bohu svoje trápenia, túžby... A taktiež ma to viac nasmerovalo k Božiemu slovu. Ono dáva odpoveď v každej situácii nášho života. V Trzebinii bol každý deň naplnený lectio divina, niesol sa v duchu konkrétneho Božieho slova.

Čo by si chcela odkázať tým, ktorí sa cítia byť na rázcestí buď preto, že ich na ceste viery niečo ochromilo, alebo preto, že hľadajú nové impulzy pre intenzívnejšie a srdečnejšie prežívanie svojho povolania?

Ľudský život je tajomstvom. Prináša veľa krásnych, ale aj ťažkých situácií. Tak isto aj povolanie v zasvätenom živote. Mne na týchto rázcestiach veľmi pomáha sebapoznanie, to znamená poznanie svojich dobrých aj ťažkých stránok – každý ich jednoducho má! Ak sa k nim postavím zodpovedne, môžem z nich vyťažiť množstvo dobra pre seba aj pre iných. A s týmto základom môžem napredovať vo viere, pretože milosť predpokladá prirodzenosť. Je krásne byť človekom, Božím človekom. ■

Zasvätený život a boj proti zneužívaniu detí a dospievajúcej mládeže

ŠTEFAN **TURANSKÝ** SDB

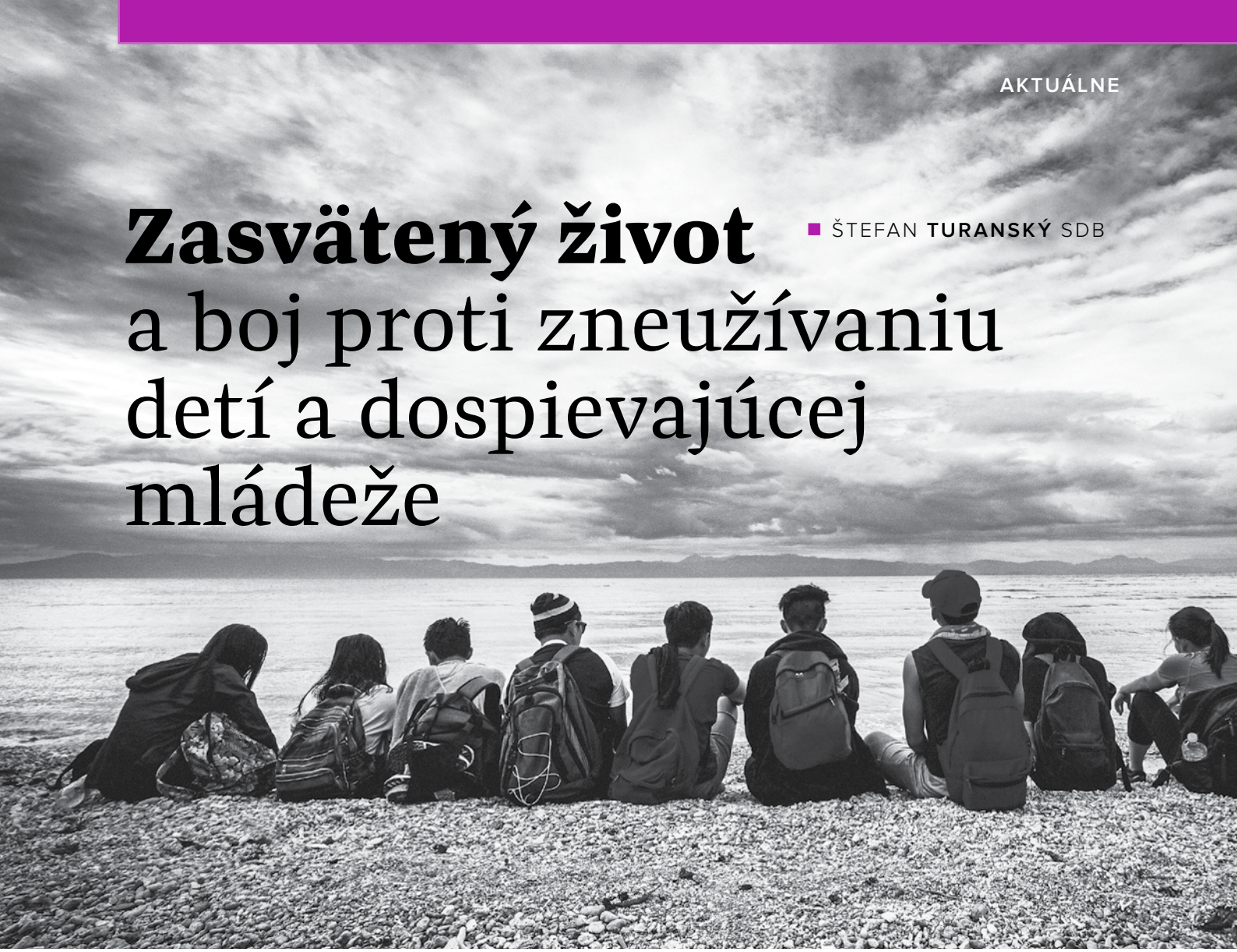

Zdá sa, že škandály, pohoršenie a hanba zo zneužívania detí a dospievajúcej mládeže predovšetkým zo strany kňazov, zasvätených osôb, ale aj pastoračne aktívnych kresťanov neutíchajú, ba naberajú na intenzite, keď štátne orgány periodicky vyťahujú na povrch nové prípady, čo je pre niektoré masmédiá mimoriadne živnou pôdou. Sú to prípady, ktoré sa udiali v Írsku, Spojených štátoch[1], Čile a teraz vychádzajú na svetlo. Pohoršenie je o to väčšie, keď niektorí predstavitelia Cirkvi, biskupi a reholní predstavení, boli nečinní a utajovali alebo kryli prípady sexuálneho zneužívania detí.

Ešte donedávna sa nám o týchto previneniach a zlyhaniach najmä zasvätených osôb ani nesnívalo a pravdepodobne, keď si na ne pomyslíme, na jednej strane sa nás zmocňuje akýsi vnútorný hnev, sklamanie, bezmocnosť; na druhej strane vnímame nielen ľudskú krehkosť, ale aj potrebu vstúpiť do tajomstva vykúpenia, ktoré prechádza logikou kríža, hriechu, zlyhania a súčasne nás pozýva radikálnejšie sa stotožniť s Kristom, ktorý je víťazom nad každým zlom.

Pozitívne kroky k riešeniu

Teda napriek periodicky medializovaným prípadom sexuálneho zneužívania detí a dospievajúcej mládeže možno vnímať, že sa vďaka podnetom pápežov Benedikta XVI. a Františka pristúpilo k pozitívnemu zmýšľaniu a riešeniu tejto otázky. Je pravda, že tento nový prístup nie je ešte všade prítomný, ba aj jeho intenzita je rozdielna v závislosti od tej ktorej krajiny. V celkovej rovine však badať väčšiu citlivosť a vedomie, že treba venovať väčšiu pozornosť tejto otázke, a teda samotnej formácii zasvätených osôb. Takýto prístup sa týka nielen tých, ktorí sú v začia-

[1] Napríklad minuloročná Správa americkej veľkej poroty má 887 strán a mapuje šesť z ôsmich diecéz štátu Pensylvánia: Erie, Allentown, Greensburg, Harrisburg, Pittsburgh a Scranton. „Teraz už poznáme pravdu: dialo sa to všade," píše sa v úvode správy, v ktorom nájdeme zhrnutie vyšetrovania – za obdobie 70 rokov malo podľa správy viac ako tristo kňazov zneužiť viac než tisíc detí. Väčšina obetí boli chlapci, v niektorých prípadoch aj dievčatá, tínedžeri aj v predpubertálnom veku.

točnej formácii, ale všetkých zasvätených, ba týka sa aj personálu našich škôl, mládežníckych centier či iných cirkevných a rehoľných zariadení.

V celosvetovom meradle vidno viaceré pozitívne iniciatívy v Čile, Spojených štátoch amerických, Zambii, Austrálii[2]. Mimoriadne pozoruhodná a nasledovania hodná je iniciatíva v Mexiku, kde sa na stretnutí o tejto problematike zúčastnilo 400 osôb zo 60 diecéz a 40 rehoľných rádov a zaoberala sa ňou osobitným spôsobom aj samotná Konferencia biskupov Mexika. Myslím, že aj na Slovensku vidno prvé pozitívne kroky v tejto oblasti. Napríklad, tejto téme venovala pozornosť nielen provinciálna rada saleziánov a predstavení komunít, ale aj jednotlivé komunity. Ide teda o snahu zmeniť celocirkevnú a rehoľnú „kultúru" v tejto oblasti. Kultúra sa však nezmení za 5 alebo 10 rokov, ale – ako hovoria odborníci – ide o dlhodobý proces, ktorý trvá cca tridsať rokov. Mnohí ľudia nechápu, že Cirkev nie je monolitný blok, ktorý sa hýbe celý: niektorí sú v tejto oblasti pozadu a ďalší sú azda viac vpredu, a tak nevyhnutne musí prísť k obmene generácií. Z toho dôvodu sa treba v tejto oblasti viac zamerať na výchovu zasvätených osôb, nakoľko iba takto sa budú môcť veci meniť. Vidno, že prevencia funguje: tam, kde ju inštitúcie zaviedli, nových prípadov je minimum, viď napríklad Nemecko, Írsko alebo Spojené štáty americké. Okrem výchovy však treba posilniť identitu zasvätených a predovšetkým pestovať hlboký duchovný život.

[2] Austrálska správa na rozdiel od americkej kategorizuje stavy údajných páchateľov a rozlišuje medzi kňazom, rehoľným bratom, seminaristom a laikom. V prípade diecéznych kňazov bol podiel údajných páchateľov v 50. rokoch na úrovni 2,9 percenta, následne v 60. rokoch stúpol na 4,5 percenta, na štyroch percentách sa držal v 70. rokoch, no po roku 2000 spadol na úroveň 0,2 percenta.

Najbližšie výzvy a nádej

Pred Vianocami sa 21. decembra Svätý Otec František tradične stretol s členmi Rímskej kúrie. V rozsiahlom príhovore medzi iným povedal, že Cirkev „v tomto roku zažila a zažíva ťažké chvíle a bola zasiahnutá búrkami a uragánmi". Potom povedal slová, ktoré sú jasné a nekompromisné: Keď ide o sexuálne zneužívanie deti, Cirkev urobí všetko, „čo je potrebné pre to, aby bol do rúk spravodlivosti odovzdaný ktokoľvek, kto spáchal takéto zločiny. Cirkev sa nikdy nebude snažiť ututlať či podceniť žiaden prípad. Je nepopierateľné, že niektorí zodpovední v minulosti z ľahkovážnosti, z nedôverčivosti, z nepripravenosti, z neskúsenosti [...] či kvôli duchovnej a ľudskej povrchnosti sa zaoberali mnohými prípadmi bez náležitej vážnosti a pohotovosti. To sa viac nesmie stať. Toto je voľba a rozhodnutie celej Cirkvi".

Svätý Otec v tejto súvislosti pripomenul, že blížiace sa februárové stretnutie zástupcov biskupských konferencií z celého sveta (Rím, 21. – 24. február) sa bude venovať práve tomuto boju proti zneužívaniu, pričom Cirkev sa nechce obmedziť v boji proti zneužívaniu mladistvých len na opatrenia vo svojom vnútri, ale kladie si za cieľ pôsobiť aj oveľa širšie, v rodinách a iných prostrediach, kde dochádza k zneužívaniam v kvantitatívne oveľa širšej miere.

V tejto súvislosti novozvolený predseda Únie hlavných rehoľných predstavených (USG) páter Arturo Sosa Abascal, generálny predstavený rehole jezuitov, poznamenal, že je potrebná „predovšetkým naša osobná konverzia, ale aj konverzia našich inštitúcií". Medzi iným vidí potrebu „ významným spôsobom zintenzívniť spoluprácu so ženským zasväteným životom, nie len preto, že predstavuje viac ako dve tretiny zasväteného života, ale aj z dôvodu rôznorodosti jej chariziem a obrovského podielu na poslaní Cirkvi".

Aký postoj máme zaujať k tejto bolestnej záležitosti? K čomu nás Pán povoláva?

Niektoré podnety nám ponúka aj Svätý Otec František, ktorý koncom augusta 2018 napísal *List Božiemu ľudu*. Reaguje ním na prípady zneužívania nahromadené v Cirkvi za viacero desiatok rokov. V ňom pozýva všetkých kresťanov, ale aj nás zasvätených k obráteniu srdca a „*praktizovaniu kajúcnej modlitby a pôstu* podľa Pánovho príkazu (*Mt* 17, 21), aby prebudil naše svedomie, našu solidárnosť a naše úsilie o takú kultúru ochrany, ktorá by povedala ‚už nikdy viac' každému typu a forme zneužívania". Podvedome sa mi natíska otázka: Urobili sme v tejto veci niečo? A čo by sme mohli urobiť? ■

Jubilejný rok školských bratov

■ GREGOR **FIETKO**

Svätý Ján Krstiteľ de La Salle, patrón kresťanských učiteľov a vychovávateľov, sa narodil v Remeši (Francúzsko) 30. apríla 1651 v aristokratickej rodine. Veľmi skoro pocítil povolanie ku kňazskej službe a pripravoval sa na ňu na Sorbone i v rodnom meste. Neskôr sa stal doktorom teológie. 7. apríla 1678 bol vysvätený za kňaza.

Pochopil veľkú potrebu kresťanskej výchovy detí z nižších sociálnych vrstiev. Prvú komunitu učiteľov – bratov utvoril v roku 1680. Úplne obnovil základné školstvo, zakladal odborné a technické školy aj učiteľské ústavy. Podľa vzoru chudobného Krista rozdal celý svoj majetok. Pre Bratov kresťanských škôl napísal *Pravidlá* aj iné náboženské a pedagogické diela. Veľmi miloval Cirkev a mládež. V svojej práci sa stretával aj s rôznymi prekážkami zo strany súkromných učiteľov a cirkevnej vrchnosti.

Zomrel v Rouene 7. apríla 1719. Jeho posledné slová boli: „Vo všetkom, čo sa mňa týka, klaniam sa Božej vôli.“ Bol blahorečený Levom XIII. 19. februára 1888 a tým istým pápežom bol svätoreče-

ný 24. mája 1900. Pápež Pius XII. ho vyhlásil za patróna učiteľov 15. mája 1950. Telesné pozostatky svätca sú uctievané v generálnom dome v Ríme. Jeho sviatok je pre celú Cirkev 7. apríla a v Inštitúte 15. mája. Okrem toho sa 26. januára spomína prenesenie jeho relikvií a 17. novembra posviacka Kostola svätého Jána Krstiteľa de La Salle v Ríme.

Tristo rokov od smrti svätého Jána Krstiteľa de La Salle a Rok lasalliánskych povolaní

Rok 2019 je rokom 300. výročia smrti sv. Jána Krstiteľa de La Salle. Generálny predstavený Inštitútu školských bratov a jeho rada požiadali Svätého Otca o pápežské povolenie, aby mohli vyhlásiť **jubilejný rok** venovaný zakladateľovi Inštitútu školských bratov a patrónovi učiteľov a vychovávateľov. Žiadosť bola schválená, a tak celá lasalliánska rodina dostala veľký dar.

Deň, v ktorom sme Lasalliánsky jubilejný rok začali, bol **17. november 2018**. V roku 1951, pri oslave 300. výročia narodenia sv. Jána de La Salle, bol v generálnom dome školských bratov posvätený a odovzdaný do používania kostol zasvätený ich zakladateľovi. Stalo sa to presne 17.novembra, a preto sa tento dátum stal aj dňom otvorenia jubilejného roka. Lasalliánsky jubilejný rok sa skončí **31. decembra 2019**.

Oslava jubilejného roka sa začala slávnostnou svätou omšou v hlavnom dome Ištitútu školských bratov a počas nej bol prečítaný aj pápežský dokument, ktorý otvoril jubilejný rok. Na podujatí sa zúčastnili bratia, učitelia z lasalliánskych škôl, pozvaní hostia a všetci, ktorí sú spojení s osobou sv. Jána de La Salle a jeho dielom. Svätú omšu celebroval arcibiskup Rino Fisichella, predseda Pápežskej rady na podporu novej evanjelizácie.

Počas celého roka bude internetová stránka Inštitútu (www.lasalle.org) a na ňu prepojené spoločenské portály prinášať

Kráčajú hľadiac na tú hviezdu (signum fiolei – znak viery), ktorú im ukázal, aby ich viedla na ceste k ľudskej dokonalosti – svätosti, na ceste k Bohu.

informácie týkajúce sa priebehu osláv po celom lasalliánskom svete.

Dnes má veľká lasalliánska rodina okolo 4 000 bratov, ktorí spolupracujú so 100 000 učiteľmi, vychovávateľmi a nepedagogickými spolupracovníkmi v približne 1 200 výchovno-vzdelávacích centrách v 80 štátoch sveta, kde sa spolu starajú o 1 380 000 žiakov – detí, mladých i dospelých.

Títo všetci sa zapájajú do diela šírenia evanjelia a kultúry, ako ich horlivý zakladateľ a patrón. Kráčajú hľadiac na tú hviezdu (signum fiolei – znak viery), ktorú im ukázal, aby ich viedla na ceste k ľudskej dokonalosti – svätosti, na ceste k Bohu.

Odkaz svätého Jána Krstiteľa de La Salle

Počas celého svojho života svätý Ján Krstiteľ de La Salle kládol veľký dôraz na silný modlitbový život a formáciu svojich bratov, aby boli mužmi Ducha. Nie je prekvapením, že posledná kniha, ktorú napísal, mala názov *Objasnenie metódy vnútornej modlitby*. Pri príležitosti 350. výročia narodenia zakladateľa sv. Ján Pavol II. napísal: „Tajomstvom Jána Krstiteľa de La Salle je jeho osobný a živý vzťah, ktorý udržiaval s Pánom v každodennej meditácii, v zdroji, z ktorého čerpal vynaliezavú odvahu, ktorá ho charakterizovala. Počúvaním Boha prijímal osvietenie, ktoré mu postupne umožňovalo rozpoznať naliehavé potreby svojho času, aby tak mohol na ne odpovedať vhodným spôsobom.“ ■

ODPORÚČAME

Alice von Hildebrand

Privilégium byť ženou

Pred pár desaťročiami by sme asi túto knihu pokladali pre našu kultúrnu oblasť za zbytočnú. Úcta k žene, osobitne k materstvu, bola v nás akosi prirodzene zakorenená. A v postave Panny Márie sme vnímali, ako je žena – každá, nielen Bohorodička – privilegovaná mať mimoriadnu účasť na Božom diele. Dnes potrebujeme, aby nám niekto pripomenul, kto je žena.

Alice von Hildebrandová sa tejto úlohy zhostila veľmi dobre. Jej dielo má mimoriadne široký záber – cez filozofiu, teológiu, psychológiu nám približuje dôstojnosť, ktorú Boh vložil do každej ženy. Zvlášť zhrnutie významu slabostí a pocitov v živote ženy môže každého čitateľa povzbudiť k ich pozitívnemu prijatiu a využitiu pre vlastný rast – ľudský, intelektuálny, no najmä duchovný.

Peter Kreeft

Skôr ako odídem

(Listy deťom o skutočne dôležitých veciach)

Môže sa zdať zvláštne odporúčať zasväteným knihu, ktorú napísal otec svojim deťom. Vybrali sme ju však najmä ako inšpiráciu. Autor (ešte žijúci) sa rozhodol napísať to najdôležitejšie, čo by chcel, aby jeho už dospelé deti vedeli a žili aj potom, ako ich otec odíde.

V našich komunitách je množstvo starších sestier a bratov, ktorí sa už možno cítia nepotrební či vyradení. Ktorí však majú za sebou život plný nielen vlastných bojov, ale aj skúseností z odovzdávania Života. Čo tak aspoň niektorých z nich povzbudiť darovaním tejto knihy k tomu, aby svoje myšlienky položili na papier a tak obohatili aspoň tých, ktorí sú im najbližšie?

Vydalo Slovo medzi nami – redemptoristi, 2018

Stručné pravidlá pre kontemplatívny život vo svete

Toto dielko neznámeho autora predstavuje stručné vademecum, ktoré obsahuje základné pokyny pre toho, kto sa chce stať skutočným kontemplatívnym človekom vo svete. Odkazy na biblické citácie, ktoré sú pripojené, majú pomôcť k hlbšej meditácii textov.

1. Ak hľadáš dokonalú jednotu s Bohom, ktorý robí z tvojho života účinný prostriedok spásy, drž sa nasledujúcich rád. Nechaj, nech Duch Svätý prostredníctvom nich osvetľuje cestu, ktorá ťa má priviesť k tomu, aby si sa úplne stotožnil s Kristom, ktorý bol ukrižovaný na Otcovu slávu a pre spásu sveta (*Mt* 5, 48; *Lv* 19, 2; *Jn* 15, 4; *Ef* 2, 18 – 19).

2. Aby si vedel, či máš toto povolanie, skúmaj sa, či túžiš len po Bohu a hľadáš ho v pravde a celou svojou silou (*Flp* 3, 8 – 10; *Ž* 42, 2 – 3; *Ž* 14, 2; *Ž* 63, 2; *Dt* 4, 29).

3. Ak ťa Boh volá k intímnemu vzťahu s ním a chce, aby si ho úplne vlastnil, nepremárni príležitosť. Neobracaj sa k nemu chrbtom ani neodkladaj odpoveď: povedz mu „áno“ nielen slovom, ale predovšetkým vernosťou života. Vydaj sa na cestu bez hľadania výhovoriek alebo komplikovaním vecí. Nasledovať Pána bude jednoduché a ľahké, ak sa oprieš o jeho milosť. Nenechaj sa oklamať pominuteľným svetom (*Ž* 95, 7 – 8; *2 Kor* 6, 1 – 2; *Mt* 21, 28 – 30; *Gn* 12, 1. 4; *Kol* 3, 1 – 2; *Mk* 4, 18 – 19; *Mt* 16, 26; *Ž* 27, 14; *1 Jn* 3, 18).

4. Ak zakúsiš Boží oheň, nedovoľ, aby zhasol; nechaj, nech ťa stravuje, a nasmeruj svoj život podľa pôsobenia Ducha Svätého v tvojej duši (*Jn* 2, 17; *1 Sol* 5, 19; *Ž* 63, 2; *Hebr* 12, 29).

5. Zasväť celý svoj život hľadaním Boha celou svojou silou (*Jer* 29, 13; *Iz* 55, 6; *Ž* 105, 4).

6. Neuspokoj sa s ničím iným a menším než je svätosť, lebo si bol stvorený na to, aby si sa stal svätým (*Ef* 1, 4; *Lv* 19, 2; *1 Pt* 2, 9; *2 Sol* 2, 13 – 14).

7. Keď Boh žije v tebe a ty v Bohu, budeš schopný urobiť aj nemožnosti (*Jn* 14, 12; *Jn* 15, 5. 7. 16).

8. Pokorne pros Boha o milosť, aby ťa zachovával vždy a vo všetkom zjednoteného s ním (*Jn* 15, 9).

9. Snaž sa vedome a v každej chvíli žiť v Božej prítomnosti. Nech je ona tvojou potravou a tvojou radosťou (*Jn* 4, 34; *Jn* 15, 4; *Ž* 116, 9).

10. V najhlbšom vnútri tvojej duše, kde prebýva Boh, si vybuduj vnútornú celu, ktorá bude tvojím príbytkom, v ktorom sa budeš neprestajne zdržiavať (*Ž* 139, 1. 5; *Jn* 6, 56).

11. Uč sa od Márie otvárať sa Duchu Svätému, aby si prijal Slovo a aby si vo všetkom plnil Otcovu vôľu (*Lk* 1, 38).

12. Pros o milosť kontemplácie a vynalož všetku svoju snahu na to, aby si bol verný svojmu povolaniu (*Ef* 1, 17 – 18).

13. Tvoje povolanie nie je len niečo pridané k tvojmu životu, ale je tvojou identitou. Uvedomuj si svoje zasvätenie sa Bohu, aby si uskutočnil povolanie, ku ktorému ťa povolal (*Dt* 7, 6; *Kol* 1, 22).

14. V každom okamihu si uvedomuj prítomnosť Najsvätejšej Trojice vo svojej duši a odmietaj všetko, čo ťa môže odviesť od podstaty tvojho života (*Jn* 14, 20).

15. Snaž sa zabúdať na seba, aby Ježiš Kristus bol tvojím výhradným Pánom a stredobodom celej existencie. Odvráť sa od každého idolu, ktorý by chcel zatieniť Boha (*Mt* 16, 24; *Jn* 12, 25; *Mt* 6, 24. 33; *Flp* 3, 8; *Gal* 2, 20; *Mk* 12, 29 – 30).

16. Snaž sa o stále plnšie zjednotenie sa s Kristom, predovšetkým v jeho vtelení, v jeho agónii, utrpení a smrti (*Flp* 2, 5 – 7; *Flp* 3, 10 – 11; *1 Kor* 11, 1; *Ef* 5, 2; *Mt* 26, 38).

17. Zameraj sa na „miesto“ v tvojom vnútri, kde prebýva Boh. Nemaj v živote nijaký iný cieľ, než kráčať po tejto ceste v tichu s vytrvalosťou a bez náhlenia (*Ž* 139, 1. 5; *Mt* 6, 34; *Flp* 4, 6).

18. Vždy zachovávaj vnútorné ticho, ktoré spočíva v tom, že vždy a vo všetkom počúvaš Boha (*Zjv* 3, 20; *Ž* 95, 7).

19. Nech je Nazaret tvojou školou modlitby a zároveň domovom, kde sa učíš žiť svoje kontemplatívne povolanie vo svete (*Lk* 2, 51 – 52).

20. Uč sa – najlepšie skrze ticho – rozoznávať Boží hlas medzi rôznymi inými hlasmi a zvukmi, ktoré k tebe prichádzajú (*1 Kor* 5, 21; *Hebr* 4, 12; *1 Kor* 2, 14; *Jn* 10, 4).

21. Prijmi to, že Boh ťa premieňa, aj keď to so sebou prináša rozpor so svetom. Nekonfrontuj sa s inými, len s Božou vôľou (*Jn* 15, 2; *Mt* 10, 24 – 25; *Sk* 4, 19).

22. Chráň si svoje vnútorné ticho umlčiac všetko, čo je v tvojom živote rušivé a hlučné (*1 Sam* 3, 11; *Sir* 5, 11;).

23. Odhaľ vo svojom srdci a vo všetkom, čo ťa obklopuje, púšť a uč sa v nej žiť tak, aby si sa tam stretol sám so sebou a s Bohom (*Oz* 2, 16).

24. Vo všetkom hľadaj pokoj. Prispôsob svoj dych, svoje kroky aj údery srdca živej Pánovej prítomnosti (*Ž* 34, 15; *1 Kor* 14, 33; *Flp* 4, 7).

25. Ži svoj život v hĺbke, nie na povrchu; lebo len Boh, ktorý prebýva v centre tvojej duše, ti môže odhaliť celé bohatstvo tvojho života (*1 Kor* 3, 23).

26. Nechoď sám. Patríš do Cirkvi a len v nej stretneš Krista (*1 Kor* 12, 21; *Ef* 5, 30).

27. Nikdy nezabúdaj na to, že si len „pútnikom v cudzej zemi“. V každej chvíli mysli na to, že si síce na tomto svete, ale neraduj sa z neho, ale len z neba, lebo to je tvoja skutočná vlasť a už je aj v tvojej duši (*Ex* 2, 22; *Ž* 119, 19; *1 Pt* 2, 11; *Hebr* 11, 14 – 16).

28. Ži prítomný okamih, akoby bol celý tvoj život koncentrovaný v danej chvíli, lebo každý okamih je už súčasťou večnosti (*Mt* 6, 34; *Mt* 13, 22).

29. Nesnaž sa žiť z toho, čo si dosiahol. Kontemplatívny človek musí každý deň začínať svoj výstup k spojeniu s Bohom (*Flp* 3, 13 – 14).

30. Začínaj deň uvedomením si Božej prítomnosti a klaňaj sa mu. Prejav mu svoju lásku a obetuj mu celé srdce, všetko, čo si a čo máš, ako pokorný prejav svojej lásky (*Ž* 63, 2; *Rim* 12, 1; *Iz* 50, 4).

31. Často sa zastav, aj keď iba na chvíľku, pred každou činnosťou alebo uprostred nej, aby si si uvedomil, že si v Božej prítomnosti, a tak sa mu klaňal v každej chvíli (*Ž* 105, 4; *Kol* 3, 17; *1 Kor* 5, 18).

32. Urob zo svätej omše stredobod svojho dňa. Pripravuj sa na ňu a sústreď sa pri nej tak, ako je to len možné (*Lk* 22, 19; *Jn* 6, 27).

33. Po svätom prijímaní a po svätej omši sa snaž predovšetkým o sústredenie, aby milosti, ktoré si dostal, priniesli svoje ovocie (*Jn* 6, 56; *2 Kor* 6, 1).

34. Využi nočné ticho, aby si sa tešil z osobitnej blízkosti s Pánom. Nech je ono ako vigília, ktorá v sebe ukrýva radostné očakávanie definitívneho a večného úsvitu: Krista (*Múd* 18, 14 – 15; *Mt* 24, 42; *Mt* 25, 6; *Lk* 6, 12).

35. Nikdy nestrácaj pokoj. Neznepokojuj sa a ani sa neponáhľaj. Zaveď do svojho života poriadok a rob všetko s pokojom, dokonca aj najjednoduchšie a najbežnejšie gestá. Len tak sa otvorí v tvojom vnútri prameň ticha (*Jn* 14, 27; *Kol* 3, 15; *2 Sol* 3, 16).

36. Neulož sa k odpočinku bez toho, aby si sa neklaňal Bohu, a vlož do jeho rúk končiaci sa deň. Odpočívaj tak, aby sa neprerušil postoj modlitby, ako to hovorí *Pieseň piesní*: „Ja spím, ale moje srdce bdie“ (*Pies* 5, 2; *Ž* 4, 9).

37. Čítaj a medituj Božie slovo. Nech je pokrmom pre tvoj vnútorný život a svetlom, ktoré vedie tvoj život (*Iz* 55, 10 – 11; *Jer* 15, 16; *Mt* 4, 4; *Ef* 6, 17; *Kol* 3, 16; *2 Tim* 3, 15 – 16; *Hebr* 4, 12).

38. Zjednocuj sa s modlitbou Cirkvi vždy, keď môžeš. Skrze liturgiu hodín prepožičiavaš svoj hlas Božiemu Synovi, aby chválil a zveleboval Otca (*Sk* 1, 14; *Sk* 2, 42; *Kol* 4, 2).

39. Živ svojho ducha skrze lectio divina a duchovným čítaním (porov. bod 37).

40. Vyhýbaj sa náhleniu a nepokoju. Tým, že budeš utekať, nedosiahneš viac, ba naopak, stratíš pokoj. Vykonávaj svoju prácu, avšak bez prílišného znepokojovania sa všetkým tým, čo nie je Boh. Všetko, čo treba urobiť, rob pokojne, v Božej prítomnosti a bez strácania času. Nezabúdaj, že Pán nechce tvoju prácu, ani úspechy, ani iné tvoje veci, chce teba (*Mt* 6, 34; *Rim* 14, 17).

41. Snaž sa nájsť vždy čas pre Boha a neponáhľaj sa čím skôr ukončiť modlitbu (*Ž* 63, 5; *Mt* 26, 40; *Lk* 18, 17).

42. Vyhýbaj sa neporiadku a roztržitosti, avšak na druhej strane neulož si taký striktný poriadok dňa, ktorý by nebol zlučiteľný so životom vo svete a udusil by ho (*Lk* 10, 41 – 42).

43. Nesnaž sa priveľmi o rozšírenie svojich vedomostí alebo o poznanie stále viacerých svätých, ale prehlbuj v praxi svoje spoločenstvo lásky s Bohom (*1 Kor* 1, 21).

44. Nestrácaj sa v smútku za minulosťou a neznepokojuj sa o budúcnosť; večnosť máš prežívať už tu a teraz, čo nie je nič iné, než spojenie sa s Bohom v láske. Toto je stále v tvojich možnostiach (porov. bod 28).

45. Buď jednoduchý a snaž sa všetko zjednodušiť a nevšímaj si to, čo nie je tvojou povinnosťou. Tvojou základnou úlohou sú Božie skutky (*Mt* 18, 13; *Mt* 10, 16; *Mt* 6, 33; *Jn* 6, 28 – 29).

46. Len keď budeš zabúdať na seba, budeš môcť zachytiť jasný Boží pohľad upretý na teba (*Lk* 9, 24).

47. Vo všetkom, čo sa stane, sa snaž vidieť ruku Božej Prozreteľnosti, ktorá zasahuje do všetkého pre dobro tých, ktorí ho milujú (*Rim* 8, 28).

48. Žiješ vo svete, ktorý je nepokojný a chaotický. Uvažuj nad tým, koľko je v ňom prázdnoty a prchavosti, a nenechaj sa chytiť do jeho sietí. Nevychádzaj zo svojej vnútornej cely, ani neohrozuj svoj pokoj (*1 Jn* 2, 15 – 17; *Lk* 10, 41 – 42; *Mt* 6, 24).

49. Vždy a vo všetkom dôveruj Bohu. Odovzdaj sa mu so všetkými svojimi nepokojmi a starosťami (*Mt* 7, 9 – 11; *Hebr* 4, 15 – 16; *Hebr* 13, 6; *Mt* 6, 25; *Ž* 31, 6).

50. Zabúdaj na seba a nebudú ti prekážať obmedzenia sveta a blížneho (*1 Kor* 13, 7; *Ef* 4, 32).

51. Nikdy sa neľutuj a raduj sa, keď môžeš mať účasť na spasiteľnom Kristovom kríži (*Mt* 5, 12; *Kol* 1, 24; *1 Pt* 4, 13).

52. Priprav sa s veľkorysosťou na prácu a utrpenie, ktoré si vyžaduje nasledovanie Pána, a buď jeho svedkom vo svete. Maj dôveru, že ti nebude chýbať milosť, ktorá premení kríž na obetu lásky Bohu (*2 Kor* 12, 9; *Lk* 9, 23; *Jak* 1, 12).

53. Neodmietaj kríž, objím ho, aby si mohol povedať: „Som ukrižovaný s Kristom; a už nežijem ja, ale Kristus žije vo mne“ (*Gal* 2, 19; *Flp* 3, 18 – 19).

54. Neboj sa ťažkostí. Teš sa, veď vieš, že najvyššie vrcholky sa dosahujú ťažkým výstupom. Pozeraj sa na Krista a na jeho utrpenie a spoznáš, že jeho pokorenie je veľkosťou a jeho odovzdanosť slávou. Nasleduj ho s odvahou a pros ho o milosť, aby si neustúpil pred pokušením poľaviť na ceste (*Jn* 15, 18; *1 Kor* 10, 13; *Flp* 4, 13; *Rim* 5, 3 – 5; *Flp* 2, 8 – 9).

55. Prijímaj prekážky a nepredvídané situácie na ceste. Nedovoľ, aby z toho nepriateľ ťažil a obral ťa o pokoj. Urob zo svojho vnútorného ticha nedobytný hrad a vždy sa usiluj o pokoj (*Jn* 15, 20).

56. Obetuj Bohu všetky ťažkosti a premeň ich na skutky lásky (*Rim* 12, 1).

57. Uvedom si, že od nepriateľa ťa čaká veľa pokušení, ktoré prídu v podobe rozptýlenia, náhlenia alebo náhlych a potrebných úloh. Tvojou obranou bude sústredenosť a tvojím triumfom pokoj (*Mt* 4, 1; *Mt* 26, 24; *2 Kor* 11, 3; *Jak* 1, 23; *1 Pt* 1, 6 – 7; *1 Pt* 5, 8 – 9).

58. Za všetkých okolností si zachovaj vernosť Božej vôli, hlavne keď prídu chvíle vyprahnutosti alebo ťa zasiahnu pokušenia. Dôveruj a obnov v sebe plameň viery. Prijmi kríž, ktorý ti Pán ponúka, a využi ho na to, aby si mu ukázal skutočnú lásku, ktorá nespočíva v úžasných pocitoch, ale v tom, že máš účasť na smrti Ukrižovaného, ktorého miluješ (*Mt* 16, 24; *Flp* 1, 29).

59. Nezanechaj boj, lebo je to tvoja očistná cesta, prostriedok na posilnenie a príležitosť k tomu, aby si sa stal naozaj verným (*Ž* 18, 2; *Jób* 7, 1; *1 Tim* 6, 12).

60. Neustále miluj, ale nikdy nestrať slobodu. Nech ťa žiadna láska neobmedzí a neoddiali od Boha (*Dt* 6, 4 – 5; *Mt* 10, 37).

61. Neprilipni k ničomu, lebo si pútnikom, ktorý prechádza týmto svetom (*Mt* 6, 21; *Gal* 5, 1. 13).

62. Nesnívaj o inom mieste a iných okolnostiach, kde by si sa mohol stať svätým. Neutekaj pred krížom. Prozreteľnosť ťa vždy dáva na miesto, ktoré je vhodné na to, aby si sa stal svätým; a len tam máš zaistenú milosť, ktorú potrebuješ (*Ž* 40, 8 – 9; *Hebr* 10, 7).

63. Prijímaj utrpenie. Nemôžeš byť Božím svedkom v materialistickom svete bez toho, aby si neobetoval život. Odpor sveta a tvojho prostredia ti umožní vyznať Krista nespornou silou tvojho života a bude solídnym základom na budovanie Božieho kráľovstva (*Lk* 21, 12 – 13; *Mt* 10, 32 – 33; *Jn* 15, 19).

64. Žiadne povolanie alebo misia v Cirkvi nemôže stáť v ceste tvojmu kontemplatívnemu životu. Do neho treba včleniť všetko to, čo si a čo robíš (*Rim* 8, 35; *Ef* 4, 1).

65. Vždy konaj ako ten, kto je nositeľom Boha, kým skutočne si. Pri rôznych príležitostiach on sám sa k tebe skloní, aby bol prítomný tam, kde si (*Lk* 1, 41; *1 Kor* 4, 15).

66. Nech nie je tvojím potešením len hovoriť o Bohu, ale hľadať ho celým srdcom (*Prís* 10, 19).

67. Ovocie tvojho života nezáleží od toho, že robíš viac, ale že si spojený s Kristom ako ratolesť s viničom, aby zrno, ktoré padne do zeme a odumiera, prinieslo ovocie (*Jn* 15, 1 – 2; *Jn* 12, 24).

68. Len keď miluješ a necháš sa milovať, môžeš byť úplne priehľadný, aby si sa stal svetlom. Avšak väčšmi ako osvietiť pokúšaj sa žiť vo vnútornom svetle (*Jn* 15, 9; *Mt* 5, 14; *Mt* 6, 23; *2 Kor* 4, 6; *Ef* 5, 8 – 9).

69. Buď osobou, ktorá nehovorí veľa, a tak ochrániš svoje vnútorné ticho a sústredenosť. Ten, kto vždy počúva Boha, je pozornejší pre to, čo je vo vnútri, než pre to, čo je vonku (*Ž* 141, 3; *Jak* 1, 26).

70. V pokore a pravde bráň svoje povolanie, poslanie, svoju vieru alebo svoje názory; avšak vždy tak, že budeš počúvať druhých a nič im nebudeš vnucovať (*Mt* 6, 33).

71. Neplytvaj slovami. Nakoľko si nositeľom Boha, dávaj ho iným (*1 Kor* 2, 4).

72. Keď si môžeš vybrať, múdro si vyber to, čo je chudobnejšie a pokornejšie. Ani ten najsvätejší cieľ ťa neoprávňuje, aby si sa spoliehal na silné prostriedky (*Mt* 18, 4; *Mk* 10, 43; *Flp* 2, 3. 5 – 7).

73. Nerob si reklamu. Plň si svoje povinnosti s jednoduchosťou a pokorne a nehľadaj vďačnosť alebo uznanie od iných (*Mt* 6, 1; *Mt* 5, 46).

74. Snaž sa byť vždy pozitívny, láskavý a srdečný, tak budeš svedkom Božej dobroty (*Gal* 5, 22; *Ef* 4, 32; *Rim* 15, 7).

75. Prijmi svoju biedu a zraniteľnosť. Nehľadaj silu nikde inde, len v ukrižovanom Kristovi (*2 Kor* 12, 9 – 10; *1 Kor* 1, 18. 27).

76. Maj na pamäti, že čokoľvek sa stane, vždy je možné milovať, trpieť, obetovať sa Bohu a usmievať sa. Tak urobíš tento svet svojím nebom a z neba svoju vlasť (*1 Pt* 4, 12 – 13).

■

„Bojím sa, ale stále sa chcem stať kňazom“

SPRÁVY Z KARMELU
– BANGUI, STREDOAFRICKÁ REPUBLIKA

Počas vyučovania je nevyhnutné, aby sa v triede o tom hovorilo. Ráno 15. novembra 2018 do Alindao, mestečka asi 500 km vzdialeného od Bangui, do utečeneckého tábora, ktorý sa nachádza v blízkosti katedrály, vtrhla skupina islamistických rebelov, ktorá nesie podivný názov Únia pre mier v Strednej Afrike. Je to jedna z niekoľkých skupín pod velením istého Ali Darassa, ktoré vznikli po rozpustení Seléku a ktoré stále terorizujú tri štvrtiny obyvateľov krajiny.

Donald doteraz ešte nemal čas sa naučiť všetkému v kňazskej službe; ale už videl dvoch kňazov umierať pred očami: boli zabití pre rúcho, ktoré nosili, a pre službu, ktorú konali.

Na mieste je viac než osemdesiat mŕtvych. Skutočný masaker. V skutočnosti ide o prepad. Okrem zabitých osôb bolo vypálené celé miesto, domy vyplienené, kostol znesvätený. K masakru došlo pred očami mierovej jednotky OSN, ktorá by mala mať sama osebe mandát chrániť civilné obyvateľstvo. Medzi obeťami okrem žien, detí a starších osôb boli aj dvaja kňazi: páter Célestin a páter Blaise. Odvaha mladého biskupa Alindao, Cyr-Nestor Yapuapa, zabránila tomu, aby počet bol ešte väčší. Namiesto toho, aby prijal ľudí, ktorí chceli nájsť útočisko vo vnútri chrámu, dal príkaz, aby všetci utiekli do buše. Keby ho kresťania neboli počúvli, počet obetí by bol ešte vyšší. Avšak biskup a niektorí kňazi sa rozhodli ostať.

Ani sa nám nechce veriť tomu, čo sme počuli, a sme veľmi skľúčení. Fotografie zo zuhoľnatených tiel kresťanov už kolujú po celom svete. Hodinové ručičky mieru, ktoré pomaly napredovali, sa naraz a dramaticky vrátili späť. Zdá sa, že Stredoafrická republika sa zaplietla do zamotanej spleti cudzieho zasahovania, porušovania medzinárodného spoločenstva a neschopnosti miestnej samosprávy. Náboženský podtext slúži len na to, aby ešte viac zosilnel smrtiaci kokteil. Niekoľko dní po týchto udalostiach sa podieľame na stretnutí kňazov v Bangui. Je tam aj otec Donald Abbe, ktorý práve dorazil z Alindao. Rodák z Bangui, kňaz len niečo málo viac než mesiac. U nás na Karmeli strávil dni prípravy na vysviacku a pozorne počúval prednášky dolu podpísaného, ktoré mu mali dať posledné pokyny predtým, než sa stal navždy Božím služobníkom. Pred niekoľkými týždňami ho poslali na pomoc do diecézy Alindao. Tentoraz som to ja, kto pozorne počúva jeho prednášky, aj keď je stále ešte v šoku z toho, čo sa tam stalo. Donald doteraz ešte nemal čas sa naučiť všetkému v kňazskej službe; ale už videl dvoch kňazov umierať pred očami: boli zabití pre rúcho, ktoré nosili, a pre službu, ktorú konali.

V triede je teda počas hodín nevyhnutné o tom hovoriť. Študenti, ktorí sú predo mnou, nie sú akíkoľvek žiaci. Sú to budúci kňazi Stredoafrickej republiky. Pochádzajú z miest alebo dedín celej krajiny. Videli vojnu a teraz sú v seminári v Bangui, lebo chcú robiť to, čo robil Célestin a Blaise. Potom odídu ako kňazi do diecéz, z ktorých prišli. Pýtam sa ich, či ešte majú chuť pokračovať v tom, čo začali, a či sú si vedomí, čo znamená ich poslanie a aké je veľké riziko, ktoré ich čaká. Odilon, vyspelejší na svoj vek (20-ročný), odpovedá za všetkých: „Mám strach, otče. Mám veľký strach. Ale nechcem si to rozmyslieť. Stále sa chcem stať kňazom.“ Jeho úprimnosť a odvaha by odzbrojili aj Ali Darassu. Chcel by som Donaldovi povedať, že aj ja mám strach. Avšak nemám chuť zmeniť povolanie. Myslím na deň, keď som sa stal kňazom. Vôbec som si nepredstavoval, že raz skončím tu, že budem vysvetľovať, kto bol Origenes a Augustín, desiatkam černochom, zvedavým a nepredvídavým, ktorí sú tvrdošijne presvedčení o tom, že sa môžu, ba že sa musia stať kňazmi aj v krajine, kde sa vedie vojna.

„Mám strach, otče. Mám veľký strach. Ale nechcem si to rozmyslieť. Stále sa chcem stať kňazom.“

Po masakre v Alindao pastieri deviatich najväčších diecéz Stredoafrickej republiky chceli zapojiť všetkých kresťanov v krajine do gesta veľkej odvahy a silnej symbolickej hodnoty. Gesta solidarity s kresťanmi v Alendao, do zborového nárekuaby sa niečo zmenilo, do ďalšej zúfalej a nekonečnej prosby, aby ten, kto môže, niečo urobil a urobil to rýchle. Gesto, ktoré nemalo byť len polemizovaním alebo namierené proti niekomu.

Rodina, ktorá smúti, nemôže oslavovať. A tak, 1. decembra 2018, v deň precíteného národného sviatku krajiny a 60. výročia nezávislosti, boli kresťania vyzvaní, aby sa zdržali akéhokoľvek druhu oslavy. Národ, ktorý už dlho trpí, nemôže oslavovať. Na Karmeli sme strávili celý deň v adorácii pred Najsvätejšou sviatosťou.

Rodina, ktorá smúti, nemôže oslavovať.

Avšak čoskoro potom, 8. decembra, sme v našej rodine predsa mohli niečo osláviť: slávnostné sľuby brata Michaela a jeho definitívny zväzok s Karmelom. Jeho otec, ktorý je už starý a slepý, nemohol na takej udalosti chýbať. Brat Michael, ôsmy z dvanástich detí, ktorý pochádza z Bocaranga, jedného z miest najviac postihnutých konfliktom, dosiahol tento dôležitý cieľ po viacerých rokoch formácie. Tento dôležitý moment je významný nielen pre neho, ale pre celú misiu Bosých karmelitánov v Stredoafrickej republike. Počet domorodých bratov po prvýkrát presahuje počet talianskych misionárov, ktorí sú v súčasnej dobe v službe tejto republike: malý zástup bielych plášťov z viacerých národností a v dobrom zdravotnom stave.

Existuje nejaká súvislosť medzi obetou pátra Célestina a pátra Blaisa, odvahou biskupa Cyr-Nestora, ktorú videl páter Donald, a večnými sľubmi brata Michaela? Svätý Augustín prosil od Boha, aby on aj jeho pastieri milovali svoje stádo a aby zaň aj umreli, aby zaň obetovali svoj život buď doslova, ak by to bolo potrebné, alebo vo svojho srdci, teda aby obetavo a neúnavne slúžili Božiemu ľudu.

V minulosti nechýbali argumenty na ohováranie tejto mladej cirkvi. Rok 2018, v ktorom počas slávenia svätých omší alebo v kostoloch bolo zabitých najmenej päť kňazov a desiatky kresťanov, nám ukazuje síce Cirkev mladú a krehkú, ale ktorá neuteká pred nepriateľom a ktorej pastieri nie sú žoldniermi.

■ Srdečne pozdravuje otec Federico OCD

SLOVENSKO – svetová veľmoc

P. TOMÁŠ BREZÁNI CM

Naša malá krajina sa dostáva do povedomia sveta. Môžu za to autá. Tých sme minulý rok vyrobili viac ako 1,080 milióna, a tak sme si v prepočte na obyvateľa udržali pozíciu najväčšieho producenta. Nuž čo, darí sa nám. A to nielen teraz, ale už niekoľko rokov po sebe, lebo vedieme svetový rebríček v počte vyrobených áut na 1 000 obyvateľov. Naposledy ich bolo presne 198, kým priemer Európskej únie bol 40,8. V tejto oblasti môžeme byť na seba právom hrdí. Ale život nie je len o autách... Aspoň pre mnohých bežných ľudí nie!

Celý tento boj potrebuje duchovné zázemie, aby Boh otvoril srdcia ľudí, aby vyšli zo seba a mali záujem o problémy druhých, aby sa dokázali podeliť.

Slovensko sa našťastie dostáva do povedomia sveta aj trocha inak. Je totiž nielen v srdci Európy, ale je aj srdcom, ktoré práve z Európy bije, a tak do sveta vysiela signál, že cíti a zaujíma sa o osudy ľudí doma i v zahraničí. Duchovná rodina sv. Vincenta de Paul už dvanásty-krát organizuje celoslovenskú verejnú zbierku „BOJ PROTI HLADU“ na pomoc chudobným na Haiti, Hondurase, Ukrajine, Albánsku, Rusku a na Slovensku. Určite ste aj vy postrehli v uliciach mladých, laikov, ale aj zasvätené osoby, ako predávajú medovníkové srdiečka, alebo ste sa už niekedy zapojili pri pečení alebo balení srdiečok, či ich predaji. Táto zbierka mobilizuje. V prvom rade členov vincentínskej rodiny, aby viac spolupracovali a pomáhali si podporovať sa navzájom v aktualizácii charizmy sv. Vincenta de Paul a spoločne, konkrétnou pomocou odpovedali na ľudskú biedu, na problém chudoby, hladu, sociálnej nerovnosti a iných foriem diskriminácie. Do tejto rodiny patria Národné združenie spolkov kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Spolok sv. Vincenta de Paul, Spoločnosť Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Misijná spoločnosť sv. Vincenta de Paul, Združenie mariánskej mládeže, Kongregácia milosrdných sestier sv. Vincenta – Satmárok, Rodina Nepoškvrnenej, DePaul Slovensko, Združenie zázračnej Medaily a MiSeVi. Zbierka mobilizuje aj ostatných – jednotlivcov, laické a rehoľné spoločenstvá, ba i farnosti a je otvorená všetkým, ktorí sú ochotní podeliť sa s časom, schopnosťami, bohatstvom materiálnym i tým duchovným. Aj touto cestou ďakujem všetkým, ktorí ste sa pridali k tejto výzve a zabojovali ste.

Veľa detí čaká na niekoho, kto by im poskytol ochotné srdce a radostné slová. Presne toto nám Boh ukázal ako jednu zo služieb, ktorej sa môžeme venovať.

Stále možno pomôcť

Haiti a Honduras sú dve najchudobnejšie krajiny Latinskej Ameriky. Väčšina ľudí tu trpí extrémnou chudobou. Tohtoročná zbierka prebieha od 1. 6. 2018 do 28. 2. 2019. Pomôcť môžete aj vy, a to veľmi konkrétne. Celý tento boj potrebuje duchovné zázemie, aby Boh otvoril srdcia ľudí, aby vyšli zo seba a mali záujem o problémy druhých, aby sa dokázali podeliť. Preto môžeme zbierku podporiť, no ešte lepšie stále podporovať svojou **modlitbou a obetou**. To je to najviac, čo ako zasvätení môžeme urobiť. Každý sám za seba vo svojom mene, ale aj ako komunity. Postavme sa na stranu chudobných a podporme akékoľvek úsilie na zmiernenie ich ťažkej životnej situácie.

Ak máme možnosť, do zbierky sa môžeme zapojiť týmito spôsobmi:

- kúpou medovníkového srdiečka v cene 1 €
- do konca februára 2019 zaslaním spoplatnenej SMS s textom DMS VINCENT na číslo 877 v sume 2€.
- počas celého roka finančným príspevkom na číslo účtu 20286026/6500, názov: Zbierka – Boj proti hladu (IBAN: SK72 6500 0000 0000 2028 6026 BIC: POBNSKBA).

Práve mi cinkla SMS s textom: Ďakujeme, vaša DMS správa v prospech projektu VINCENT bola prijatá... A čo ty?

Za jedenásť rokov tejto zbierky sa nám podarilo vyzbierať 2. 643 674, 32 €, ktoré boli adresne a veľmi konkrétne použité pre chudobných. Spoločne sme ich dobre investovali do:

- potravín, liekov a zdravotnej pomoci pre najchudobnejších
- zabezpečenia prísunu pitnej vody a hĺbenia studní
- edukačných programov pre deti a dospelých, táborov pre chudobné deti
- poľnohospodárskych projektov
- krajčírskych projektov, projektov varenia a iných kurzov
- stavby domčekov, škôl a ich zariadenia
- podpory pastoračnej, výchovnej a zdravotníckej činnosti
- pomoci bezdomovcom, bývalým väzňom a deťom ulice
- pomoci chudobným a chorým
- výchovy nových misionárov
- formácie sociálnych a charitatívnych spolupracovníkov.

Viac informácii nájdeš na www.bojprotihladu.sk
https://www.youtube.com/watch?v=z0FhEKENw-k

Modlitba sprevádzajúca zbierku Boj proti hladu

Milujúci Boh Otec, tvoj Syn Ježiš Kristus povedal, že chudobných budeme mať vždy medzi sebou. Prosíme ťa, Bože, nech nás Duch Svätý naučí poznávať potreby núdznych. Podľa vzoru svätého Vincenta zapáľ v srdciach ľudí dobročinnú lásku, aby sme v chudobných spoznali tvár tvojho trpiaceho Syna. Amen.

Už je to pár rokov, čo v Hlohovci organizujeme túto zbierku. Mal som to po prvýkrát na starosti a mal som z toho strach. Pravidelne chodíme predávať medovníky na jarmok, ktorý je v Hlohovci na Michala. Tu sa stretáme aj s odmietnutím, lebo ľudia sú niekedy skeptickí a nechcú prispieť. Povedia, že načo ich s niečím takým vôbec otravujeme. Mal som skupinku s malými deťmi a tí už po treťom NIE boli bez motivácie pokračovať. Sám viem, ako to býva, a snažil som sa ich povzbudiť. Boli sme až tri skupiny a keď sme sa s jednou na jarmoku stretli, tak skandovali: „Boj proti hladu! Boj proti hladu!“ To bolo pre mňa veľké povzbudenie. Po hodine a pol sme sa vrátili na faru s dobrým pocitom, že sme vyzbierali aspoň niečo. Jeden deň sme dokonca zbierali po každej svätej omši pred kostolom. Ukázalo sa, že to malo zmysel. Vyzbierali sme vyše 2 000 €.

■ Andrej Piňák, vedúci ZMM Hlohovec

MEDOVNÍKOVÉ SRDIEČKA

Čo sa skrýva za medovníkovými srdiečkami, ktoré si kupujeme počas zbierky Boj proti hladu a podporujeme tým menej rozvinuté krajiny? Väčšinou si pozrieme letáčik, prečítame informácie, modlitbu. Ja som mala možnosť ocitnúť sa na druhej strane tejto zbierky – bola som na misiách v Hondurase, v krajine podporovanej touto zbierkou. Na misie som sa dostala prostredníctvom MiSeVi (Vincentskí laickí misionári), kde ma nadchla myšlienka misie ako životného štýlu. Naším cieľom je objaviť v sebe misionárske povolanie, ktoré sme dostali už pri krste, a ohlasovať Boha či už na Slovensku, alebo v zahraničí až do konca života.

Na misii v Hondurase vo farnosti sv. Petra a Pavla v Sangrelayi som bola trištvrte roka. Misijnú stanicu majú na starosti pátri vincentíni zo Slovenska. Priamo v dedine pôsobia sestry vincentky z Hondurasu a Guatemaly. Touto cestou by som chcela poprosiť o modlitby za nich, lebo ich potrebujú ako soľ.

Cítila som obrovskú vďačnosť za to, že ma poslal Boh práve na toto miesto, za ľuďmi, ktorí boli naozaj veľmi jednoduchí a bezstarostní, aby som sa spolu s nimi snažila objavovať jeho krásu a veľkosť. Keď som prvýkrát vstúpila na misijnú stanicu Božieho milosrdenstva, do očí sa mi tisli slzy a cítila som sa, akoby som konečne prišla na miesto, po ktorom som už tak dlho v hĺbke srdca túžila.

Honduras je exotická krajina v srdci Karibiku, no ukrýva obrovskú materiálnu a duchovnú biedu. Typická honduraská rodina má päť, šesť detí, ktoré nevedia počas dňa zmysluplne využiť čas. Po tom, ako sa vrátia zo školy, sa iba tak potulujú po ulici. Veľa detí čaká na niekoho, kto by im poskytol ochotné srdce a radostné slová. Presne toto nám Boh ukázal ako jednu zo služieb, ktorej sa môžeme venovať. Pamätám sa na deň, kedy za nami prvýkrát prišli traja chlapci, že sa chcú hrať futbal. Povedali sme im, nech prídu poobede o tretej, pretože v tom čase sme mali

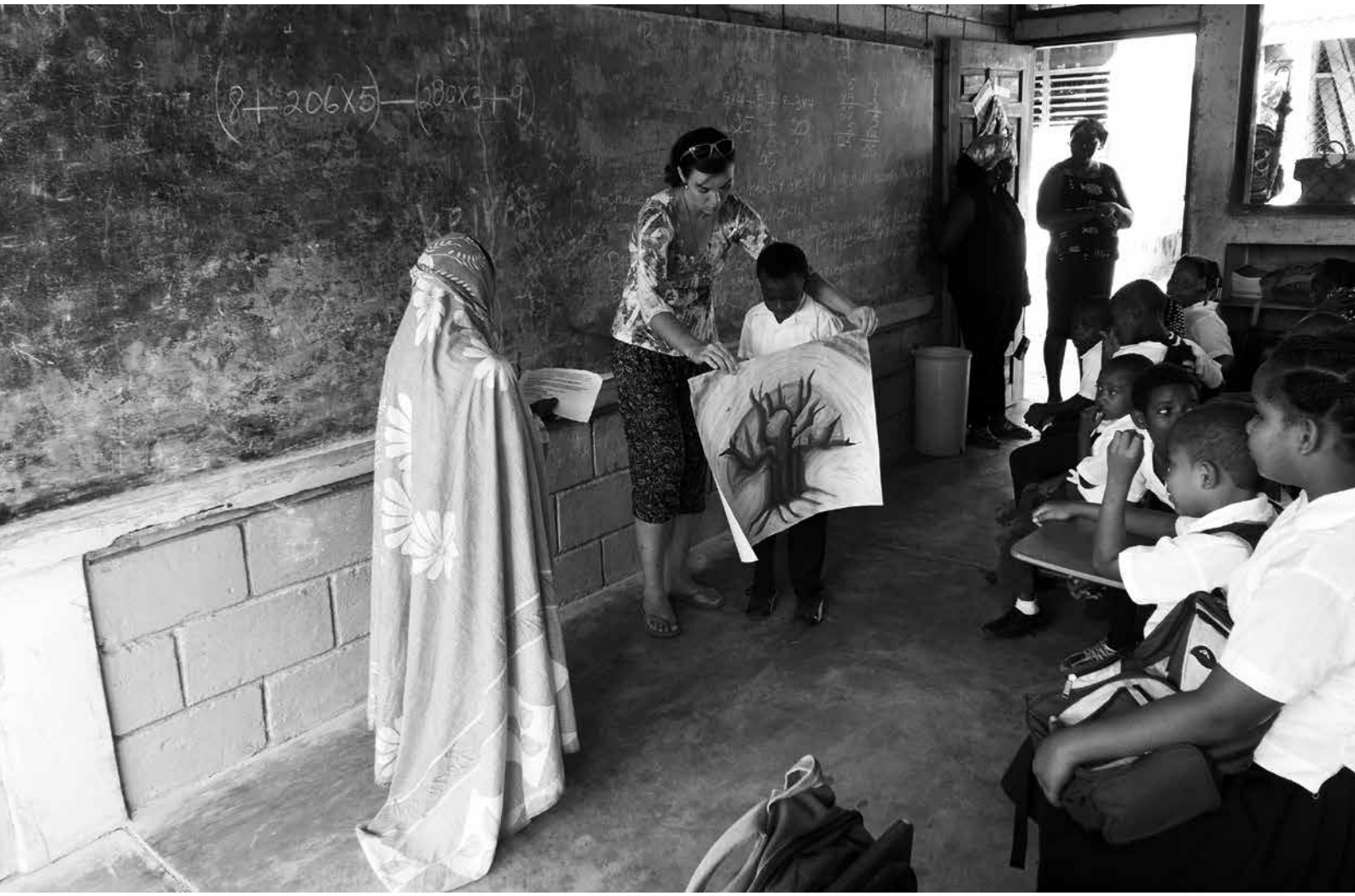

inú prácu. A predstavte si, oni naozaj prišli! Boli sme s nimi na ihrisku, hádzali sme si s nimi loptu a pre nich to bolo najväčšie šťastie na svete! Boh sám nám ukázal, čo máme robiť. On sám priviedol doslova až pred nás tú periférium, ktorej sa máme venovať – deti, ktoré potrebujú mladých ľudí, ktorí sa s nimi zahrajú, porozprávajú a niečo ich aj naučia. Tak sa náplňou našich dní stali popoludnia s deťmi.

Takisto sme podnikali tzv. „ľudové misie". Na štyri dni sme sa stali obyvateľkami černošských dediniek. Privítali nás jednoduché príbytky, strava, diametrálne odlišný životný štýl. Žili sme spolu s tunajšími ľuďmi, pripravovali sme pre nich program, mali sme katechézy v škole aj v kostole. Misie sa stali takou duchovnou obnovou pre nás – laické misionárky –, pretože veľakrát nám ľudia pomohli viac ako my im. Svojou jednoduchosťou, otvorenosťou, vierou. Ani o tom nevedeli, ale na ich životnom príklade sme videli, že sa dá žiť aj bez našich bežných starostí alebo prinajmenšom prijímať všetky životné výzvy bez zbytočného reptania.

Pocit, ktorý som mala pri odchode od ľudí, s ktorými som strávila časť svojho života, bol predovšetkým pocit zodpovednosti. Za chudobných na Hondurase, ale nielen tam. Za chudobu v našom okolí, za ľudí bez domova, za ľudí, ktorí nemajú rodinu, za ľudí nešťastných, deprimovaných. Každý z nás má okolo seba ľudí, ktorí potrebujú akúkoľvek pomoc. Nemusíme vycestovať do Hondurasu, môžeme byť misionármi tam, kde sme. Môžeme byť zodpovední za chudobných. Kto by sa mal o nich postarať, keď nie my, kresťania? Veď toto povolanie máme od Boha. A Ježiš nás učí: „Ja chcem aj tomuto poslednému dať toľko, koľko tebe" (*Mt* 20, 14). V Božích očiach má každý z nás ľudí rovnakú hodnotu. Ukážme túto pravdu ľudom okolo nás.

■ Mgr. Lucia Ondrejková, predsedníčka ZMM

Redemptoristi **otvorili novú misijnú komunitu** na Litve

Mediálny tím redemptoristov

Od konca augusta 2018 pôsobia v litovskom Kaunase dvaja slovenskí redemptoristi – P. Rastislav Dluhý, dlhoročný šéf vydavateľstva Slovo medzi nami a mediálny koordinátor provincie Bratislava – Praha, a P. Peter Hertel, doterajší šéf jedného z misijných tímov a misionár milosrdenstva. Nová misijná komunita v Litve bola po období rozlišovania v jednotke Bratislava – Praha založená so súhlasom generálneho predstaveného Kongregácie najsvätejšieho Vykupiteľa Michaela Brehla.

Prečo práve Litva?

„História spolupráce slovenských redemptoristov s Litvou siaha do polovice 90-tych rokov. V tom čase sa v Podolínci konali medzinárodné misijné školy, ktorých sa zúčastňovali ľudia z viacerých krajín, no najviac ich bolo vždy zo Slovenska a z Litvy," hovorí P. Rastislav Dluhý. Po misijných školách začalo prichádzať z Litvy veľa pozvaní na evanjelizačné a formačné podujatia menších skupín, ale aj podujatí počas celomestských misií v litovskom Kaunase. Za ostatných 6 – 7 rokov sa spoločné aktivity zintenzívnili. Redemptoristov a ich spolupracujúcich laikov zo spoločenstva Rieka života postupne začala spoznávať aj miestna cirkev – biskupi, kňazi a rehoľníci. „Viacerí biskupi z Lotyšska a z Litvy strávili v ostatných rokoch čas s redemptoristami a s Riekou života v Podolínci," dodáva R. Dluhý.

Obaja redemptoristi sa od príchodu do Kaunasu venujú kratším víkendovým podujatiam – obnovám, misijným stretnutiam, formácii laických spoločenstiev. Ich prioritou je naučiť sa po litovsky, preto okrem štúdia jazyka na kaunaskej univerzite využívajú tiež pomoc dobrovoľníkov a litovčinu študujú aj individuálne. Komunikačným jazykom s litovskými spolupracovníkmi je zatiaľ angličtina, poľština a ruština. „Veľkým povzbudením na úvod nášho pôsobenia na Litve bola pobaltská pastoračná návšteva Svätého Otca," hovorí P. Hertel. Pápež navštívil nielen hlavné mesto Vilnius, ale aj nové pôsobisko redemptoristov Kaunas, kde slúžil svätú omšu v parku Santaka a v Katedrále sv. Petra a sv. Pavla sa stretol s kňazmi, zasvätenými a bohoslovcami.

Prečo práve Kaunas?

Oficiálne pozvanie prísť pôsobiť do Litvy a založiť novú misijnú komunitu prišlo začiatkom roka 2017 od biskupa Jonasa Ivanauskasa z diecézy Kaišiadorys. „Na mimoriadnej kapitule vo februári 2017, na ktorej sa spojila jednotka Praha a Bratislava, som spolubratov informoval o pozvaní biskupa prísť pracovať do Litvy," povedal provinciál P. Václav Hypius. Zároveň vyzval celú novú jednotku k modlitbám a spoločnému rozlišovaniu. V januári 2018 strávili P. Václav Hypius, P. Peter Hertel, P. Rastislav Dluhý a laický misionár Bohumír Živčák spoločný čas s niektorými litovskými biskupmi a spoločenstvami. Po rozhovoroch sa rozhodli, že najvhodnejším miestom pre rezidenciu bude Kaunas. Jednou z predností Kaunasu je jeho poloha v strede krajiny; do úvahy sa tiež bralo to, že sa tu nachádza tím laických spolupracovníkov, ktorí s redemptoristami už roky kooperovali. Samotný arcibiskup kaunaskej arcidiecézy Lionginas Virbalas SJ redemptoristov pozval, aby v Litve pôsobili.

Kaunas je známy tým, že takmer každoročne organizuje mestské misie, ktoré zahŕňajú rôzne aktivity v kostoloch, na námestiach, vo verejných priestoroch. Tých sa v ostatných rokoch redemptoristi spolu so spoločenstvom Rieka života zúčastňovali už pravidelne. Opakujúcou sa aktivitou v Kaunase je aj ročná misijná škola, kde sa jej účastníci na mesačných víkendových stretnutiach vzdelávajú v základných témach evanjelizácie, ktoré môžu potom prakticky uplatniť všade tam, kde sú ľudia na okraji spoločnosti. ■

Tetovanie – čo s tým?

MGR. PSLIC. JÁN KULAN

Tetovanie – čo s tým? Aký postoj má k nemu dnes človek i kresťan zaujať? Čo na to hovorí súčasná medicína, psychológia či kresťanské náboženstvo? Prečo sa človek necháva potetovať? Aké má na to dôvody či motivácie? Je to len móda, umenie či súčasť kultúry? Ako človek, kresťan, katolícky kňaz i kresťanský psychológ sa snažím v tomto článku ponúknuť odpovede na tieto a podobné otázky. Tento článok je akoby mozaikou vyskladanou z kamienkov rôznych vedeckých uhlov pohľadu na tetovanie, ktoré je dnes celosvetovým fenoménom a pochopiť jeho zmysel i význam je veľkou výzvou pre súčasného človeka bez rozdielu na náboženské presvedčenie, rasu, národ či kultúru.

Definícia a etymológia

Tak ako mnoho iných kultúrnych zvykov a umeleckých štýlov či trendov, aj tetovanie urobilo behom stáročí celý rad cyklov rozkvetu i úpadku, nikdy však úplne nevymizlo (porov. Hemingson, 2010). Slovo tetovanie alebo synonymum tetováž etymologicky pochádza z polynézskeho (tahitského) slova *tat(a)u,* čo znamená správne udrieť. Je to trvalý výtvarný prejav na pokožke tela, často v spojitosti s iniciáciou (porov. Becker, 2007). Tetovanie je vlast-

ne vpichovanie čiernobielych či farebných obrazcov do pokožky tela človeka na ozdobu alebo označenie. V poľnohospodárstve znamená trvalé značkovanie zvierat do miest s tenkou alebo holou kožou (porov. Petráčková & Kraus, 1997).

Historický, etnografický a kultúrny pohľad

Tetovanie má svoj počiatok v pradávnych dobách a kultúrach staroveku a vyznačovalo sa vysokou remeselnou úrovňou prevedenia. Bolo to najmä medzi obyvateľmi Afriky. Muži a ženy sa oddávna usilujú vzbudzovať pozornosť farbením tváre, nechtov a podobne. Tetovanie ako iniciácia spočíva v magických alebo symbolických motívoch, môže byť znamením klanového alebo hodnostného zaradenia, niekedy tiež len ozdobou, trvanlivým druhom pomaľovania tela. Variantom tetovania je zjazvenie obvykle v kultúre starých Tasmáncov, predovšetkým v Afrike (porov. Becker, 2007). Najlepšie výsledky vo farebnom tetovaní dosahovali Maorovia na Novom Zélande a obyvatelia tichomorských ostrovov. U Maorov tetovanie označuje príslušnosť ku kmeňu a postavenie a je výrazom osobitosti a dôstojnosti. Ornamenty na koži sú kronikou zaznamenávajúcou mená predkov a mytologické súvislosti, preto im išlo vlastne o obraz ľudskej duše. Tiež mnohé severoamerické kmene poznali tetovanie. Zaujímavou technikou zapúšťania farby do pokožky je tiež zo Sibíri známe preťahovanie sadzami začiernených vlákien pod kožu. Ďalším spôsobom takej výzdoby je napr. zapúšťanie amuletov pod kožu (Krováci, obyvatelia Zadnej Indie). Farebné tetovanie je známe už z európskeho neolitu. Návrat kapitána Jamesa Cooka z plavby okolo sveta v 18. storočí a predstavenie polynézskeho tetovania vtedajšej anglickej spoločnosti znamenalo začiatok módneho tetovania (porov. Becker, 2007; Hemingson, 2010).

Témy a motívy tetovania

V mnohých kultúrach je tetovanie odpradávna súčasťou zložitých prechodových a iniciačných rituálov a slúži aj ako znak postavenia v spoločnosti, symbol viery a náboženského vyznania, dôkaz statočnosti a vojnovej zdatnosti, erotické lákadlo, vyznanie lásky, forma trestu, ochranný amulet či talizman alebo označenie otroka, vyhnanca či zločinca. Tetovanie slúži už odpradávna tiež ako vnútorný znak príslušnosti k určitému náboženstvu a známka hlbokej oddanosti viere a jeho symbol. Oddaní veriaci najrôznejších vierovyznaní sa často nechávajú tetovať na pamiatku vykonanej náboženskej púte. Kríže, anjeli, holubice a iné náboženské obrazy dodnes patria medzi celosvetovo najobľúbenejšie tetovacie motívy (porov. Hemingson, 2010). Máloktorá symbolika má v tetovaniach rovnako dlhú a pestrú históriu ako tá vojenská. Tetovanie je uctievaná vojenská tradícia a v mnohých kultúrach sú telesné ozdoby oddávna známkou skutočného bojovníka. K vojenským motívom patria znaky armádnych jednotiek, štátne vlajky a symboly rôznych druhov ozbrojených síl (porov. Hemingson, 2010).

Tetovanie je odjakživa obklopené aj istým sexuálnym či erotickým nádychom. V tradičných kultúrach často signalizuje, že žena dosiahla pohlavnú zrelosť a je pripravená vydať sa. Muži i ženy moderných spoločností si vyberajú motívy, ktoré podčiarkujú a priťahujú pozornosť k ich mužským, respektíve ženským pohlavným atribútom. Mužské tetovania často nápadne zdôrazňujú silu a upozorňujú na svalnaté horné partie, najmä ramená a paže. Navyše si muži vyberajú vzory, ktoré pôsobia chlapsky a „tvrdo“, hlavne veľké šelmy, dravce a iné symboly sily a mužnosti. Dievčatá a ženy si často vyberajú zreteľne ženskejšie motívy, najpopulárnejšie sú motýle, kvetiny a delfíny. Ženské tetovanie priťahuje muža k jej telovým krivkám. Veľa žien si vyberá umiestnenie tetovania tak, aby mohli svoje tetovanie nenútene vystaviť na obdiv, ale aj strategicky ukryť (porov. Hemingson, 2010). Častým motívom tetovania je vyznanie lásky. Jednoznačne najčastejšie ľutujú ľudia tetovanie s menom či iniciálami svojej bývalej lásky. Predsa len zostávajú srdce i kvetiny hlavným zdrojom príjmov rôznych tetovacích salónov. Ďalším príkladom vyznania lásky je tetovanie mien rodičov alebo pamätné tetovanie spomínajúce na zosnulú lásku, dieťa, člena rodiny alebo kamaráta (porov. Hemingson, 2010).

Ďalším motívom tetovania je určitá poverčivosť. Ľudia si dávajú tetovania ako talizman či ochranný amulet. Takmer všetky kultúry, ktoré praktizujú tetovanie, pevne veria, že určité vytetované symboly svojho nositeľa pred niečím ochránia alebo mu prinesú šťastie. K obľúbeným tetovacím námetom patria štvorlístky, podkovy a celý rad náboženských symbolov (porov. Hemingson, 2010).

Tetovanie sa odpradávna, niekedy i násilím, vykonávalo ako forma trestu. V antickom Ríme sa ním často označovali otroci, vojenskí zajatci a zločinci. V Japonsku kedysi trestali zločincov tetovaním na čele, ktoré zreteľne určovalo povahu ich previnení. Jedným zo symbolov nacistickej krutosti počas druhej svetovej vojny sa stalo nútené tetovanie židovských väzňov v koncentračných táboroch. Takisto dnešní obyvatelia väzníc si vytvorili určitú spoločnú kultúru

Nie samotný duchovný motív tetovania človeka identifikuje, že je kresťan, ale predovšetkým jeho vonkajší kresťanský život a skutky kresťanskej milosrdnej lásky k Bohu a blížnym.

a symbolický jazyk, v ktorom tetovacie motívy nesú veľmi konkrétne významy (porov. Hemingson, 2010).

Techniky a umiestnenie tetovania

Úlohou kože je chrániť ľudské telo pred mnohými typmi poškodenia, preto je mimoriadne pevná a odolná. Tetovacie náčinie teda musí byť patrične ostré. K dopraveniu farbiva pod kožu slúžili kedysi napríklad lastúry, hrebene, dlátka alebo ihly, materiálom bola kosť, slonovina, drevo alebo kov. Až do začiatku priemyselnej revolúcie, ktorá zmenila všetky aspekty našej civilizácie, vrátane metódy tetovania, presnejšie do roku 1892, keď bol vynájdený prvý tetovací strojček, sa tetovalo výhradne ručne. Tradičné tetovanie ručnými nástrojmi bolo zdĺhavé a väčšinou i finančne nákladné. Dnes teda používa väčšina západných tatérov tetovacie elektrické strojčeky. Medzi desať najobľúbenejších miest na tetovanie patria tieto časti ľudského tela: 1. bedrá; 2. ruky; 3. chrbát; 4. hrudník; 5. zápästie; 6. členok; 7. horná časť chodidla (priehlavok); 8. pás na paži ruky; 9. prsia; 10. krk (porov. Hemingson, 2010).

Filozofický pohľad

Jeden známy americký tvorca tetovaní tvrdil v 90. rokoch 20. storočia, že v tetovaniach je veľmi silný koncept vytvárať priateľstvo so smrťou, konfrontovať a transcendovať smrť skôr ako premenu než smrť skutočnú a vlastnú, v zmysle smrti a vzdania sa ľudského ega. Tak sa prichádza k bodu mystického zážitku, v ktorom ego odchádza ako nejaká škrupina a to, čo zostane, je čisté bytie (porov. Gnerre, 2016). Pre človeka kresťana je tento filozofický pohľad neprijateľný.

Biologický a medicínsky pohľad

Čo hovorí na tetovanie súčasná biológia a medicína? Aby som to zistil, osobne som sa stretol 20. 11. 2018 v Univerzitnej fakultnej nemocnici Louisa Pasteura v Košiciach s prof. MUDr. Pavlom Jarčuškom, PhD., infektológom, t. j. lekárom odborníkom na náuku o nákazlivých chorobách, ich predchádzaní a liečení. Pán profesor je zároveň prorektorom pre rozvoj a európsku problematiku na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Tvrdí, že keď si ľudia nechajú urobiť tetovanie, tak v 90% prípadov to má neutrálny vplyv na zdravie človeka. Všetko závisí, do akého tetovacieho salóna človek ide. Najväčším rizikom tetovania je prenos rôznych infekcií, predovšetkým je tu veľké riziko prenosu infekčnej pohlavnej choroby AIDS, vírusu HIV, dokonca väčšie, ako pri sexuálnom styku. Ďalšími rizikami a nebezpečenstvami, ktoré spomína profesor Jarčuška, je, že tetovaním sa človek môže ľahko nakaziť a získať hepatitídu – zápal a poškodenie pečene alebo žltačku typu B a C. To všetko sa prenáša krvou. Samotné tetovacie štúdia musia podľa zákona spĺňať prísne zdravotnícke kritéria a normy, aby sa zabránilo prenosu týchto infekčných chorôb. Musia mať na to aj špeciálne zdravotné licencie (povolenia). Stojí to veľa peňazí, preto aj nechať si urobiť tetovanie v týchto tetovacích štúdiách je drahšie. No nie všetky tetovacie štúdia to spĺňajú kvôli financiám a tým pádom hrozí veľké riziko prenosu infekčných chorôb, lebo tetovacie ihly sa len umývajú, až tak často nemenia a častokrát krv jedného klienta zostáva aj v samotnej farbe, ktorá sa používa pri rôznych klientoch, aj keby sa ihly stále menili.

Z hľadiska estetického a medicínskeho je potrebné zvážiť, či človek chce mať jedno a to isté tetovanie na celý život. Pomaly každý druhý človek na svete má tetovanie. Profesor Jarčuška tvrdí, že existujú aj dočasné tetovania, kde ide o vsádzanie bio-odbúrateľného pigmentu pod kožu. Jeden rok je tetovanie pekné, ale potom už nevyzerá dobre a farba sa biologicky odbúrava a stráca. Vo všeobecnosti sa dá tetovanie odstrániť laserom, no je to veľmi bolestivé, lebo sa pritom odstráni aj vrstva pokožky. Samotné odstraňovanie tetovania je veľmi nákladné. Profesor Jarčuška hovorí, že tetovanie spôsobuje aj prenos infekcií, lebo do tela potetovaného človeka sa dostáva cudzorodá látka – pigment farby, ktorý niekedy môže spôsobiť vzácnu alergiu, ktorá môže byť permanentná. V nových tetovaniach sú prítomné aj kovové prvky, pričom v starých tetovaniach bol len atrament. Medicína dnes ešte nevie presne zhodnotiť mnohé veci, ktoré sa ukážu až po 10-15 rokoch. Takisto veľkým problémom pri tetovaniach je aj zvýšenie rizika neobjavenia rakoviny kože v ranom štádiu. Je ťažké nájsť melanóm – čierne znamienko, ak by sa malo jednať u potetovaného človeka o rakovinu kože. Samotným tetovaním sa zvyšuje riziko rakoviny kože, keďže samotný pigment farby tetovania obsahuje ťažké kovy, ako je kobalt, chróm a olovo, čo pôsobí toxicky na organizmus a telo človeka. Takisto potetovaný človek nemôže byť dočasným a niekedy aj trvalým darcom krvi, lebo často hrozí riziko prenosu rôznych infekčných chorôb. Nakoniec, ďalšími rizikami dať si urobiť tetovanie je aj zvýšenie rizika zmeny potenia sa v organizme človeka, zvýšenie bakteriálnej infekcie a zvýšenie rizika komplikácií počas iných medicínskych procedúr u potetovaného človeka (porov. Freeman, 2018). Podľa štatistických odborných psychiatrických výskumov sa tiež zistilo, že dospievajúci mladí ľudia, ktorí si nechali urobiť aspoň jedno tetovanie, sú náchylnejší súhlasiť s používaním prechodných drog, ako sú cigarety, alkohol a marihuana, ako aj schváliť skúsenosť s tvrdými drogami, ako je kokaín, kryštálový methamfetamín a extáza (porov. Sadock, Sadock & Ruiz, 2015).

Štatistický a demografický pohľad

Tetovanie sa stalo rozšírenejším najmä medzi dospievajúcou mládežou od začiatku 80. rokov 20. storočia. Vo všeobecnej populácii približne 10 až 13% dospievajúcej mládeže má tetovania. Z viac ako 500 dospievajúcich skúmaných na vedecké účely sa ukázalo, že 13,2% udávajú najmenej jedno tetovanie. Podľa týchto odborných výskumov tetovanie je rozšírené viac u dievčat ako u chlapcov (porov. Sadock, Sadock & Ruiz, 2015).

Psychologický pohľad

Ľudia sa dnes nechávajú potetovať, lebo sa im to jednoducho páči, je to módne i štýlové, pričom tvrdia, že si so svojím telom môžu robiť, čo chcú. Obrazová zložka tetovaní sa spája s emotívnou, vnímajúcou a zmyslovou stránkou ľudskej duše (porov. Hemingson, 2010). Stretol som sa s názormi niektorých ľudí, ktorí trpeli alebo trpia rôznymi druhmi depresie, a nechali si urobiť tetovanie obľúbeného obrázka alebo povzbudivej vety, ktoré im pomáhali pri pohľade na nich myslieť optimistickejšie a prekonať aktuálnu depresiu či zlú náladu. Psychologicky a autosugestívne je to možné, no vedecky, ak ide o vážnu psychickú depresívnu poruchu osobnosti človeka, nepomôže sa len neustále pozerať na svoje povzbudivé tetovanie, lebo tam už musí nevyhnutne nastúpiť psychiatrická odborná pomoc spojená s podávaním farmakologických liekov.

Mnohí ľudia si dávajú potetovať takmer každý kúsok svojho tela. No prečo to robia? Veď Boh dal každému krásne a prirodzené ľudské telo a stvoril človeka na svoj obraz a podobu (porov. *Gn* 1, 26), Z psychologického hľadiska môže byť človek niekedy nespokojný sám so sebou a s výzorom svojho tela. Človek je s ním buď spokojný, alebo nespokojný, protiví sa mu, ba mu je až odporné a ho odmieta. Takýto človek si myslí, že tetovaním sa bude viac páčiť sebe i druhým. Keď má človek problém s prijatím vlastného tela, je za tým väčšinou nejaké duchovné či psychické zranenie z detstva. Nechať si urobiť tetovanie je častokrát nevedomým obranným mechanizmom kompenzovať niečo, čo človekovi chýba, lebo to nedostal v minulosti a teraz to takto potrebuje umelo nahradiť.

Ďalším psychologickým javom u človeka s tetovaním je snaha ukázať sa na verejnosti pred druhými a vystaviť na obdiv svoje potetované telo. Častokrát tu ide o istú formu exhibicionizmu – vystaviť sa obdivu druhých. Niekedy to môže viesť k chorobnej túžbe po obdive... Iný prípad je u človeka, ktorý si nechá urobiť nejaké malé tetovanie len sám pre seba, ktoré sa nesnaží ukazovať na verejnosti, nepotrebuje to, ale vie o tom len on a snáď jeho najbližšia rodina či priatelia.

Biblický, kresťanský a morálny pohľad

Poľský kňaz Sławomir Kostrzewa (2018) i americký kňaz Mike Schmitz (2017), z ktorých videí a prednášok na internete som čerpal, rozprávajúc o tejto horúcej téme ohľadom tetovania, uvádzajú hlavný biblický citát z *Knihy Levitikus* (19, 28), kde sú tieto slová: „Pre mŕtveho si nerobte zárezy do tela! Nevypaľujte si do kože nijaké znamenia! Ja som Pán!“ V tomto texte je jasné, že Pán Boh zakázal izraelskému národu nechať si urobiť tetovania na tele. Tento biblický text však treba vidieť v kontexte tej doby, kultúry a vtedaj-

Boh si každého človeka akoby duchovne vytetoval na svoju božskú ruku. Prorok Izaiáš (*Iz* 49, 16) napísal: „Hľa, do dlaní som si ťa vryl.“

ších pohanských náboženských zvykov. Bolo bežným javom vo vtedajších pohanských náboženstvách, že pohania, ktorí verili rôznych božstvám, si nechali urobiť tetovania ako istý rituál a akt zasvätenia sa nejakým mŕtvym (napr. príbuzným) alebo výslovne pohanským božstvám a bôžikom, aby im slúžili. Častokrát to boli rôzni zlí démoni. Boh toto, samozrejme, zakazoval Židom ako členom vyvoleného národa a Božieho ľudu. Tetovanie v týchto pohanských rituáloch vtláčalo človekovi istú identitu božstva či démona a zároveň identitu spolupatričnosti k istému konkrétnemu pohanskému kmeňu. Židia dostali takýmto spôsobom od Boha cez Mojžiša inštrukciu, aby toto nerobili, lebo oni nemali kmeňovú identitu. Ich identitou bolo to, že sa stali vyvoleným Božím ľudom. Nemali si teda označovať či tetovať svoje telá, lebo ich identita spočívala v Bohu, ktorý je Bohom živým a pravdivým (porov. Schmitz, 2017).

Boh si každého človeka akoby duchovne *vytetoval* na svoju božskú ruku. Prorok Izaiáš (*Iz* 49, 16) napísal: „Hľa, do dlaní som si ťa vryl.“ V tomto zmysle sa môže dedukovať, že ak si človek dáva tetovanie a tým sa zároveň zasväcuje niekomu inému (bôžikom, modlám, démonom), ako je pravý Boh, nemal by to robiť. Človek kresťan by si výslovne nemal dať tetovanie, ak by za tým bol takýto zlý duchovný zámer. Samozrejme, kresťan by si nikdy nemal dať tetovanie s démonickými, nemravnými, poverčivými, necudnými, vulgárnymi a hrubými obrázkami, ktoré by urážali samotného Boha a znevažovali by ľudskú dôstojnosť. Takisto dávať si tetovanie na intímnych miestach tela človeka s cieľom sexuálne niekoho dráždiť a zvádzať k nečistote a necudnosti je výslovne zlá vec z pohľadu kresťanskej morálky a protiví sa najmä šiestemu Božiemu prikázaniu. To by bolo zneužitím ľudskej sexuality a dôstojnosti. Svätý apoštol Pavol v *Prvom Liste Korinťanom* (6, 18 – 20) píše: „Varujte sa smilstva! Každý hriech, ktorého by sa človek dopustil, je mimo tela; kto však smilní, hreší proti vlastnému telu. A neviete, že vaše telo je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nepatríte sebe? Draho ste boli kúpení. Oslavujte teda Boha vo svojom tele.“

Nakoniec treba tiež povedať, že mnohí duchovní otcovia a exorcisti majú bohaté skúsenosti s potetovanými ľuďmi i kresťanmi, ktorí po tom, ako sa nechali potetovať, mali veľké problémy v osobnom duchovnom živote a niekedy prežívali celkovú nechuť k duchovnému životu, modlitbe a čítaniu Božieho slova. Ak tetovanie odrádza od aktívneho duchovného života a modlitby, čosi asi nebude v poriadku. Ak mal človek démonické tetovanie, mohol cítiť duchovný útlak zlého. Čo sa týka náuky Katolíckej cirkvi, už pápež Hadrián I. v roku 787 zakázal tetovania pre kresťanov. V 20. storočí pápež Pius XI. v encyklike *Casti connubii* sa nepriamo negatívne vyjadril k tetovaniam, no hlavne zdôraznil neporušenosť, posvätnosť a dôstojnosť ľudského tela.

A ak by sa predsa len veriaci človek slobodne a vedome rozhodol s čo najlepším duchovným úmyslom nechať si vytetovať nejaký citát z Biblie alebo svätý obrázok, je to „ospravedlniteľné“ či odobrené pred Bohom či Cirkvou? Treba povedať, že to, čo veriaceho kresťana identifikuje pred svetom a že patrí Pánu Bohu, nie je viditeľné a častokrát okázalé tetovanie na tele, ale predovšetkým neviditeľný Boží znak krstu, ktorým bol človekovi do duše či srdca vtlačený nezmazateľný duchovný znak Božej milosti, že patrí jedine Bohu a Ježišovi Kristovi, že je milované Božie dieťa.

Nie samotný duchovný motív tetovania človeka identifikuje, že je kresťan, ale predovšetkým jeho vonkajší kresťanský život a skutky kresťanskej milosrdnej lásky k Bohu a blížnym. To je tá najťažšia, no i najkrajšia vec v živote každého kresťana a vyžaduje si od neho permanentné a denné rozhodovanie sa pre Pána Ježiša.

Praktický pohľad

Nechať si urobiť tetovanie je z praktického hľadiska správne alebo nesprávne? Známy maltský kňaz, rehoľník a exorcista páter Elias Vella (2013) tvrdí, že sa nedá ihneď tvrdiť, že samotné tetovanie je zlé. Treba povedať, že človek je častokrát nestály a prelietavý tvor. To, čo sa mu subjektívne páčilo včera, sa mu už nepáči dnes, a to, čo sa mu páči subjektívne dnes, sa mu už nemusí páčiť zajtra. Ak sa niekto rozhodne potetovať, väčšinou je to natrvalo, na celý život. No bude sa to dnešné tetovanie páčiť človekovi aj zajtra, aj o rok či o ďalšie roky? Mladému človekovi sa v mladosti môže páčiť jeho tetovanie, ale bude sa mu to páčiť po celý život? Životná prax ukazuje, že keď potetovaní ľudia dosiahnu istý vek, často sa hnevajú sami na seba a na ten moment, keď sa ako mladí ľudia rozhodli pre takéto „skrášľovanie" svojho tela a snažia sa ho čo najviac skryť.

Záver

Boh cez proroka Izaiáša (*Iz* 43, 1. 3 – 4) hovorí každému človeku: „Neboj sa, veď ťa vykúpim, po mene ťa zavolám, ty si môj! (...) Veď ja som Pán, tvoj Boh, Svätý Izraela, tvoj spasiteľ! (...) Pretože si drahý mojim očiam, vzácny a ja ťa milujem..." Je jasné, že dobrý a milosrdný Boh miluje rovnako človeka s tetovaním alebo bez neho. Tetovanie jeho lásku k človeku nijako neovplyvňuje a neumenšuje, lebo aj potetovaný človek ostáva jeho milovaným synom či dcérou.

No treba povedať, že Boh dal každému človeku schopnosť rozlišovať a v slobode Božích detí voliť si medzi dobrom a zlom, čnosťou a hriechom, zdravím a riskom straty zdravia a získania choroby. Človeku sa môžu páčiť mnohé veci, ktoré sú pre neho subjektívne krásne, lebo každý človek má odlišný vkus, umelecké cítenie či módny typ. Veľmi múdro a výstižne povedal kedysi veľký apoštol národov, svätý Pavol: „Všetko smiem. Ale nie všetko osoží. Všetko smiem. Ale ja sa ničím nedám zotročiť" (*1 Kor* 6, 12). Na konci objaviac a poznajúc už mnohé veci ohľadom tetovania, každý čitateľ si musí urobiť svoj vlastný záver, no hlavne odpovedať si na tieto dôležité základné otázky: Tetovanie ma ako človeka urobí lepším alebo horším? A ako veriacemu kresťanovi mi tetovanie pomôže k spáse alebo skôr mi môže uškodiť a sťažiť jej získanie? ■

Bibliografia

Sväté písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1996.

Becker, U. (2007). *Slovník symbolů.* Praha: Portál.

Freeman, M. (2018). *5 dangerous health risks of tattoos.* In: www.health24.com

Gnerre, C. (2016). *Piercing e Tatuomania, la morte dell´Ego.* In: *Radici Cristiane* n. 119/novembre 2016. Roma: Arti Grafiche la Moderna – Guidonia Montecelio.

Hemingson, V. (2010). *Tetování. Katalog motivů. Základní příručka body-artu.* Praha/Čína: Slovart.

Kostrzewa, S. (2018). *Ciało jest świątynia Ducha Świetego.* Varšava. In: www.youtube.com

Kulan, J. (2018). *Osobný rozhovor s prof. MUDr. Pavlom Jarčuškom, PhD.* Košice.

Petráčková, V., Kraus, J. & kol. (1997). *Slovník cudzích slov.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Sadock, B. J., Sadock, V. A. & Ruiz, P. (2015). *Kaplan & Sadock´s Synopsis of Psychiatry.* New York: Wolters Kluwer.

Schmitz, M. (2017). *Is It OK for Catholics to Get a Tattoo? 5 Things to Consider.* In: www.catholic-link.org.

Vella, E. (2013). *Ahoj, Ježiš, môžeme sa porozprávať?* Bratislava: Per Immaculatam-LÚČ.

sr. Eva v teréne

Geneticky modifikované jedlo

Som z tých ľudí, ktorých vnútro je silno nastavené na životné obdobie „cez rok". Znamená to, že nie som človek, ktorý zvláda šnúru slávností, veľkých sviatkov a osláv za sebou. Chytám z toho návalovú „pozitívnu depresiu". Mám rada pekné všedno a milé momenty nasiate spontánne a nečakane na moju cestu v rámci celého roka.

O inom sú svadby. Tam sa mi kumuluje príležitosť stretnúť množstvo ľudí, sláviť a byť s ľuďmi, ktorí to myslia so svojím vzťahom na dobu dlhšiu ako je doba trvanlivosti banánov. Preto svadieb nie je z môjho pohľadu až tak veľa. Všetko je tam ľudské, milé, pekné a veľa. My hostia fandíme prenikavému šťastiu nového páru, aby ustáli názorové bitky a ultimáta, ktoré na nich neskôr, práve v období „cez rok", budú poľovať.

Po takýchto momentoch nastupuje realita, ktorú nazývam „ráno po...". Myšlienka na toto ma často podrží, keď sa niekedy rozhodujem, či potrebujem ustáť nejakú skutočnosť. Aké bude ráno po?

Ako je to ráno po svadbe, to je štandardný vzorec. Únava rozdala karty, človek hovorí basom, hlava vysiela zmiešané signály nevyspatia a myšlienky pripomínajú suchý zips.

Okrem kofeínového reštartu niekedy vráti do žíl živosť aj výživná príhoda, akú som zažila pred pár mesiacmi. Dvojica mladých ľudí s vysokou mierou empatie a všetkého ľudského navrhla, že na druhý deň po svadbe zájdeme spolu na nedeľný obed a potom ma zavezú na železničnú stanicu. Takéto ohľaduplné ponuky, rodiace sa z mladých sŕdc zakorenených v dobre, ktoré pohladia dušu i telo, majú silné znaky milosrdenstva. Vtedy cítim, ako priamoúmerne rastie vo mne presvedčenie v trvalý pobyt dobra v srdciach mladých, v ktoré istá subnorma ľudstva nevie uveriť.

V dohodnutý čas prišli. S pätami zaťatými do parkoviska som sa pozerala, ako vyberajú debničku prekrytú čerstvo vyžehlenou utierkou. Vzápätí som dostala vysvetlenie, že v detailoch im obed v reštaurácii a odvoz na vlak vygeneroval časový pretlak a tak obed navarili sami.

Keď začali vybaľovať taniere, misy, servítky a dokonca aj soľničku, stála som tam údivom zavzdušnená ako tvrdé y. To chutne vyzerajúce jedlo, s ohľaduplným minimom oleja kvôli môjmu žalúdku, nebolo jadrom príbehu. Dokonca ani diétna bábovka, ktorá dokresľovala gastro zážitok, nespôsobila môj emočný odpal, ale tá láska, ktorá modifikovala celú túto vec.

Mozog mi spontánne spriadol úvahu, že ak geneticky modifikované potraviny sú výsledkom práce, pri ktorej sa gény z jedného druhu vložia do druhého, tak ja som bola svedkom jedla geneticky silno modifikovaného láskou.

Po radikálnom hvizde výpravcu, sediac vo vlaku som si uvedomila, že kým sú ľudia, ktorí myslia len na seba, aby sa nevysilili myslením na druhých, je na druhej strane dosť tých, ktorí láskavo a neagresívne dávajú životu na jeho rany záplaty milosrdenstva. Aj preto sa dá túto dobu žiť ako nádej, nie ako šialenstvo.

■ EVA RUŠÍNOVÁ

sr. Hermana

Sviatkovať

Sviatky sú milá a potrebná vec. Bez sviatkov by sa nám zdal život všedný. Veď aj Ježiš mal rád sviatky a oslavoval ich. Už len tá veľkonočná večera s pečeným barančekom a bylinkami, a veľkým spoločenstvom pri stole.

Preto si kladiem aj ja otázku, aké sú sviatky a oslavy. Ako dieťa som sa tešila na všetko, všetko bolo nové a radostné. Rodičia a starší súrodenci dokázali od výmyslu sveta vytvoriť zázračný svet. A tak v dospelom veku si človek spomenie častejšie na detský čas, keď boli oslavy a sviatky malým darom z neba. Horšie je, keď v komunitnom živote začnú všetci členovia komunity žiť svoj vlastný sen o svojom detstve. A zrazu predveľkonočná či predvianočná hádka je na svete. A to už ani nehovoriac, ak sa v komunite stretávajú členovia z iných kultúrnych svetov Slovenska – východ, západ. Toto je situácia ako vyšitá z hororového filmu, kde sa každý bojí, aký bude záver. Lebo... detský sen.

A tak si občas aj ja spomeniem na svoje detské oslavy a opýtam sa súrodencov a rodičov, ako to zažívajú teraz. Žiadne panoptikum spomienok, žiadne múzeum tradícií! Rodina a jej výbežky rozlezené po svete sú živým organizmom a každý člen prináša niečo nové. Rodina, ktorá rešpektuje svojich členov (zvlášť dorastajúce deti), musí rezko a rýchlo reagovať na potreby srdca jednotlivcov a neutopiť sa v spomienkach.

Takto sa pozerám na každý jeden sviatok. Malo by ísť o niečo nové, o niečo krásne a pretavené do potrieb jednotlivca. Osláviť deň založenia rehole môže byť krásnou tradíciou s novými prvkami. Miesto kapustnice (a žlčníkových záchvatov) môže byť spokojne na stole aj iná polievka. Lebo nie je dôležité, čo je na stole, ale kto je pri stole.

Lebo rozžiarené oči neboli len v detstve, ale môžu sa rozžiariť aj teraz. Keď sa budeme pozerať na srdce toho druhého a budeme sa smiať na jeho vtipoch a modliť sa spolu za jeho potreby. A možno sa aj obhadzovať pomarančovými šupkami alebo učiť sa jesť čínskymi paličkami.

Čoraz viac si uvedomujem, že život s Kristom je život v spoločenstve, a nie v múzeu. A možno práve vo mne dozrieva myšlienka, ako pripraviť najbližší sviatok. Veď a čo? Nemusí to byť vždy rovnaké.

■ HERMANA MATLÁKOVÁ

INTIMITA v celibátnej komunite

JOHN J. SHEA SJ, PHD
(PREKLAD MÁRIA FLORKOVÁ SSPS)

Zasvätená osoba pomerne často dostáva otázku, či je naplnená a šťastná vo svojom povolaní. Pre každého, kto žije v celibáte, je takáto otázka pozvaním vydať svedectvo o svojej integrite, o svojom vzťahu s Bohom a o vzťahoch s inými. Skutočnosť, že neraz sa mnohí z nás trápia a nemajú jednoznačnú odpoveď, je podmienená skúsenosťou, ktorá blokuje prežívanie intimity v komunite. Nasledujúci text chce byť príspevkom pre hlbšiu reflexiu a povzbudenie nevzdávať sa, ako aj pozvaním využiť obrovský dar spoločenstva a dozrievať. Je výzvou žiť naplnený a šťastný život.

O komunitnom živote sa za posledných 25 rokov – odkedy žijem rehoľný život – veľmi veľa diskutovalo. Sú už o ňom popísané nespočetné definície a kopec teórií, no žitá skutočnosť sa zmenila len veľmi málo. Hľadanie ideálnej komunity je ako hľadanie svätého grálu; zapálilo to nádeje niektorých a uhasilo sny iných. Problém je v akejsi naivite a idealizme, ktoré zaplavujú naše myslenie.

Zdá sa, že prehliadame skutočnosť, že sme predovšetkým ľudia. Nevidíme, že iné komunitné štruktúry tiež neprospievajú. Rozvod je bežný a rodina, ako ju poznáme, je ohrozená. Mravy individualizmu a úsilie o sebarealizáciu nepodávajú materiál potrebný na súdržnosť.

Téma rehoľného celibátu zapadá do každej diskusie o komunite, nakoľko mnohé diskusie o komunitnom živote sú naozaj zápasom s témou celibátu a otázkou intimity. Je jednoduchšie hovoriť o komunite, pretože to vyzerá také nevinné a dostatočne nezištné, ako hovoriť o intimite, ktorá si vyžaduje dotyk s našou osobnou zraniteľnosťou. A pretože komunita, celibát a intimita sa často predstavujú ako bezšvový (nezošívaný) odev, chceme aj tu nad nimi uvažovať ako nad celkom.

Potreba komunity

Podstatou týchto diskusií sú vzťahy. To, kým sme, sa vynára z kontextu našich osobných vzťahov. V našom vývoji prechádzame zo symbiózy s našou matkou, ktorá nás živí, k autonómnemu fungovaniu jednotlivca. Oddelenie sa a stávanie sa jednotlivcom sú tie témy, o ktorých chcem rozprávať. Naše interpersonálne dejiny predpovedajú a formujú vzory našich budúcich vzťahov. U niektorých sa vyvinú zrelé vzťahy, u iných zostane nevyhnutné opakovanie sebaodmietajúcich vzorov.

Je jednoduchšie hovoriť o komunite, pretože to vyzerá také nevinné a dostatočne nezištné, ako hovoriť o intimite, ktorá si vyžaduje dotyk s našou osobnou zraniteľnosťou. A pretože komunita, celibát a intimita sa často predstavujú ako bezšvový (nezošívaný) odev, chceme aj tu nad nimi uvažovať ako nad celkom.

Dospievanie sa často nazýva aj druhým „stávaním sa jednotlivcom“. To je zrejmé hlavne ku koncu základnej školy a pri odchode z domu, ktorý si štúdium na strednej škole často vyžaduje. Keď odchádzame z rodiny, nové kruhy dôležitých osôb nahrádzajú v našom živote tie predchádzajúce, hoci podtext rodiny je stále prítomný. Noviciát v reholi zahŕňa však ešte ďalšie oddelenie, ďalšiu separáciu od istej angažovanosti a ďalšie hľadanie náhrady – niektoré nové témy, iné zasa nové vydania starej témy. Toto môže byť časom zraniteľnosti. Novic si vytvára novú identitu, ako aj nové hodnoty a ciele. Pre niektorých aj roky v seminári znamenajú čas zraniteľnosti. Skupina, s ktorou žili v noviciáte, sa možno rozpadla; jej rodinný duch sa mohol vypariť. Nezištné prijatie, zakúsené v noviciáte, nahrádzajú akademické kritériá vystupovania, ktoré môžu poznačiť človeka v jeho sebahodnote. Osamelosť scholára, spoliehanie sa na intelektuálne odmeny a vstup do ďalšej novej skupiny si vyžadujú špeciálny druh asketizmu.

Atmosféra školy a jej zvyky môžu podporovať návrat – určité spoľahnutie sa na zvyky a spôsoby správania sa, ktoré charakterizovali seminaristovu adolescenciu. Konflikty medzi potrebami skupiny a potrebami jednotlivca môžu spôsobovať stres. Samota a opustenosť, ktoré seminarista zakusuje, môžu negatívne ovplyvniť jeho štúdium, zvlášť štúdium filozofie. Potreba podpory a spolupatričnosti je skoro hmatateľná. Nedostatok vďačnosti sa mení na neustále lamentovanie „nemáme komunitu“ („nie sme komunitou“).

Intimita je vždy osobná, pretože zahŕňa otvorenosť a komunikáciu medzi ľuďmi, postupné odhalenie sa.

Je tu nádej, že komunita môže do určitej miery uspokojiť naše potreby, avšak očakávania musia byť dostatočne realistické, aby sme sa vyhli frustrácii, ktorá môže viesť ku sklamaniu a hnevu. Intimita a komunita sú tie potreby, ktoré mnohí pociťujú.

Sexualita a intimita

Oblasť, ktorá si zaslúži pozornosť, je intimita v rámci celibátneho života. („Intimita“ sa tu rozumie ako zdieľanie sa a blízkosť, ktoré môžu zahŕňať aj fyzický prejav, ale nemusia, tak ako existuje aj fyzický prejav bez akéhokoľvek druhu intimity.) Celibát nenachádza veľa pochopenia vo svete sebarealizácie a bezprostredného uspokojovania. Niektorí sa pýtajú, či je vôbec zdravé voliť si takýto spôsob života. Hoci celibát je možný, nejde to bez jeho úskalí.

Keith Clark vo svojej publikácii *Bein Sexual... and Celibate (Byť sexuálny ... a zároveň celibátnik)* podáva niekoľko dobrých rozlišovaní a objasnení. Biologická sexualita sa opisuje ako byť mužom alebo ženou – forma, v ktorej človek existuje v tomto svete, identita, ktorá určuje vzťah človeka k okolitému svetu. Žiadosti a potreby človeka sa môžu považovať za súčasť tejto biologickej sexuality. Biologicko-psychologický rozmer sexuality zahŕňa kombinácie biologických potrieb a vytváranie návykov sexuálneho správania, ktoré sú výsledkom vývoja, učenia, skúsenosti a kultúrnych daností. Osobná, duchovná dimenzia našej sexuality ju robí charakteristicky ľudskou. Zahŕňa aj našu potrebu spájať sa s inými.

Štúdium ľudskej príťažlivosti poukazuje na proces zbližovania sa. Keď človek stretne inú osobu, fenomén príťažlivosti môže vyprovokovať fascináciu, túžbu dozvedieť sa viac. Zaľúbenie, alebo lepšie povedané proces zaslepenosti (poblúznenia) je pre väčšinu ľudí vo svete ďalším krokom. Toto poblúznenie zapáli v človeku túžbu byť s tou osobou čo najviac a čo najviac sa o nej či o ňom dozvedieť. To môže viesť k začiatku romantického správania sa, ktorého zmyslom je stimulovať v človeku emócie voči tej druhej osobe, pričom tieto vedome alebo podvedome vyvolávajú podobné reakcie v nej (v ňom). To môže viesť (a často aj vedie) k fyzickému vyjadreniu, avšak nemusí to viesť vždy k intimite. Intimita je vždy osobná, pretože zahŕňa otvorenosť a komunikáciu medzi ľuďmi, postupné odhalenie sa.

Clark cituje niekoľko stupňov odhalenia sa: fakt, mienka, pocity, postoje a viera. Keď sa vyvíja dôvera, sme schopní odhaliť viac osobných rozmerov svojho vnútra. Nie je čudné, že keď vstupujeme do rehoľného života, často nás vedú k tomu, aby sme sa delili s vierou predtým, ako sme sa podelili s faktami o tom, kto sme a čo si o tom či onom myslíme?

Robert McAllister, MD, vo svojej publikácii *Living the vows: The emotional conflicts of celibate religious*

Emocionálna zrelosť vyžaduje nielen schopnosť vytvárať ľudské vzťahy, ale aj schopnosť byť sám.

Máme možnosť voľby. Máme určitú kontrolu nad svojimi činmi. Nemusíme mať kontrolu nad tým, čo pociťujeme, avšak ak sme zdraví ľudia, tak máme kontrolu nad tým, čo robíme.

(*Život sľubov: emocionálne konflikty celibát žijúcich rehoľníkov*), poukazuje na nebezpečenstvá vynútenej intimity a priskorého sebaodhalenia. Ľudia potrebujú čas, aby mohli zakúsiť dôveru a vycítiť dôveryhodnosť skupiny predtým, ako sa tejto skupine otvoria. Priskoré sebaodhalenie môže vyvolať inváziu do súkromia. U niektorých to môže ohrozovať hranice ega a cit pre sebapoznanie, a to môže byť psychologicky ničivé. Takisto je potrebný čas na zdieľanie každodenných spoločných úsilí, ktoré sú stavebnými kameňmi dôvery a základom možných priateľstiev.

Osamelosť verzus samota

Veľa ľudí sa dnes pozerá na osamelosť ako na nepriateľa nášho života. Popierame ju, vyhýbame sa jej a utekáme od nej, utiekajúc sa k množstvu prístrojov. Tak alebo onak, je to súčasť ľudského bytia. Nie sme kompletní a potrebujeme druhých. Osamelosť nám môže poslúžiť ako signál, ktorý nás pozýva hľadať spojenie. Popierať ju môže viesť k nechutnému správaniu, ktoré uspokojí naše potreby nevhodným spôsobom. Ako rehoľníci sme si vedomí toho, že nie sme kompletní a hľadáme svoj prvotný vzťah s Bohom. Odhliadnuc od pustovníkov, väčšina z nás potrebuje druhých. Naša nekompletnosť, vyjadrená v osamelosti, môže signalizovať našu potrebu iných ľudí. Nesmieme však zamieňať osamelosť so zdravou samotou.

Psychoanalytik Anthony Storr vo svojom nedávnom diele s názvom *Solitude: A return to the Self* (*Samota: Návrat k sebe samému*) provokuje súčasné prehnané zdôrazňovanie vytvárania vzťahov ako *sine qua non* osobného šťastia. Nesúhlasí s teóriou „objekt-vzťahy" modernej psychoanalýzy, ktorá vyzdvihuje intímne vzťahy ako exkluzívnu cestu k šťastiu.

Storr tvrdí, že emocionálna zrelosť vyžaduje nielen schopnosť vytvárať ľudské vzťahy, ale aj schopnosť byť sám. Stavajúc na teórii prechodných objektov psychiatra D. W. Winnicotta naznačuje, ako človek objaví seba, keď je sám, najprv v bezpečnej prítomnosti matky, potom so sebou samým v samote. Psychoanalytická liečba sa udeje v bezpečnej prítomnosti analytika, kde jednotlivec, zvlášť v samote, zisťuje, kto je. Analogicky, na modlitbu sa pozeráme ako na samotu v Božej prítomnosti.

Samota je dôležitá pre integráciu seba samého a vytvára kontext pre pravú kreativitu a obrazotvornosť. Pre veľkú časť sveta zmysel života nie je v osobných vzťahoch, ale v práci. Storr skúma tradíciu mníchov a podáva dôkazy pre tých, ktorí kladú väčší dôraz na intimitu s Bohom ako na intimitu v ľudských vzťahoch. Popiera tvrdenie, že také správanie je vždy neurotické alebo abnormálne.

Kontrola je možná

Keith Clark upozorňuje, že jestvuje iracionálna stránka našej sexuality, ktorá môže odporovať (vzdorovať) všetkým našim asketickým a intelektuálnym pokusom ovládať sa. Sú v nás pudy, ktoré nás niekedy uvedú do zmätku. Pripisujeme ich určitým obdobiam alebo hviezdam; čudujeme sa, čo asi znamenajú.

Tieto naše pudy môžu byť jednoducho spôsoby nášho tela, ktorými nám ono dáva najavo naše potreby, a nie nepríjemnosti alebo nepriatelia, ktorí narušujú náš pokoj. Príliš často si myslíme, že potreba je biologická, hoci v skutočnosti to môže byť pozvanie k intimite s inými. Clark protirečí niektorým teóriám o sexualite, ktoré už nadobúdajú formu mýtov: že totiž impulzy v človeku sú silné, nekontrolovateľné a nepriateľské; že kontrolný systém človeka nie je taký silný ako tie impulzy a že sexuálne správanie plynie z impulzov a pudov, ktoré formujú život človeka napriek všetkým pokusom kontrolovať ich.

Zdravý život v sľuboch predpokladá pomerne zdravé ego a emocionálnu silu odolať ťažkým časom. Vyžaduje si to teplo, avšak nezávislosť umožňujúcu vzťahy, ktoré sú vyvážené a nie ovládané potrebou a prehnanou závislosťou.

„Rehoľné spoločenstvá... nesľubujú vo svojich formačných programoch emocionálnu lásku alebo vzájomnú náklonnosť. Dávať kandidátom takéto sľuby by predstavovalo alebo zradu, alebo úbohý úsudok.“

Často prehliadame jeden fakt – totiž, že máme možnosť voľby. Máme určitú kontrolu nad svojimi činmi. Nemusíme mať kontrolu nad tým, čo pociťujeme, avšak ak sme zdraví ľudia, tak máme kontrolu nad tým, čo robíme. Ak poprieme alebo potlačíme svoju sexualitu, robíme sa zraniteľnými; a tak, keď nás naše impulzy konfrontujú, podľahneme im a potom racionalizujeme (ospravedlňujeme) svoje správanie podľa niektorého z týchto mýtov. Naše zlyhanie a racionalizácia môžu viesť k zanechaniu nášho životného záväzku. Keď sa necháme riadiť impulzmi a pudmi, a nie voľbou a záväzkom, umenšujeme svoju ľudskosť.

Naše impulzy majú byť skôr signálmi, že sme nevenovali pozornosť svojej potrebe intimity, než určovateľmi našich životných volieb. Tí, ktorí popierajú túto potrebu – či v celibáte alebo v manželstve –, vystavujú sa nebezpečenstvu, že ich ich pudy zaplavia a že zanechajú svoje životné záväzky. O odchodoch z rehoľného života hovorí Clark ako o príbehu, ktorý človek hovorí sám sebe, aby uveril, že nový život je jedinou cestou pravdy voči sebe.

Celibát s intimitou

Náš záväzok k celibátu – čo je naša vlastná voľba – zahŕňa z toho vyplývajúcu voľbu správania sa, ktoré nám dovoľuje blízkosť iných, ktorá je však zlučiteľná s naším záväzkom. Romantické a pohlavné správania nespadajú do tejto kategórie. Romantické správanie, ktoré vedie k pohlavnému styku, hovorí: „Budem tu vždy len pre teba.“ Takéto vzťahy hľadajú exkluzívnosť a celoživotný záväzok. Ako žijúci v celibáte nemôžeme dávať takéto sľuby. Sú ľudia, ktorí sa takto správajú bez úmyslu zaviazať sa druhému človeku alebo dokonca bez úmyslu intimity, avšak toto správanie, zatiaľ čo vyjadruje určitú formu sexuality, nemá výnimočne povahu ľudskej sexuality – a určite to nie je kresťanské chápanie sexuality.

Ako rehoľníci môžeme veriť intimite, ktorá sa vyvinie medzi blízkymi priateľmi, či už v komunite alebo mimo nej, či už s rehoľníkmi alebo s laikmi. Do určitého stupňa zažívame kamarátstvo a podporu našej komunity, ktorej členovia nemusia byť našimi pria-

teľmi, avšak vo viere sú našimi spoločníkmi v Pánovi. Zažívame tiež podporu a náklonnosť tých, pre ktorých a s ktorými pracujeme v našich apoštolátoch.

Nebezpečné sexuálne typy správania sa

Už sme spomenuli nebezpečenstvo popierania potreby intimity. Počuli sme o výsledku niekoľkých iných nesprávnych postojov. Sú tu však ešte aj iné nebezpečenstvá, ktoré nás môžu postihnúť, keď ako rehoľníci nebudeme kontrolovať svoje sexuálne správanie. Wilkie Au vo svojej publikácii *Particular Friendships Revisited* (*Obnovený pohľad na partikulárne priateľstvá*) oživuje koncept partikulárneho priateľstva – je to určitá forma očarenia, ktorá vedia k idealizovaniu toho druhého ako odpoveď na život človeka a na stelesnenie všetkého, čo človek hľadá. Je v tom zahrnutá aj projekcia ideálneho ega, pričom všetko, čím by človek chcel byť, vidí v osobnosti toho druhého. Tento vzťah sa stáva takým exkluzívnym, že už nikto iný nie je potrebný ani žiadaný. Komunitný život tým trpí, pretože títo priatelia sa vzďaľujú od komunity. V mnohých prípadoch tá bublina spľasne. Očarenie sa skončí; z pozadia naprojektovanej osoby sa vynorí tá skutočná. Výsledkom toho je sklamanie, rozčarovanie, zranenie a trpký rozchod, ktorý zvyčajne vylúči všetky možnosti priateľstva. Niekedy môžu byť takéto vzťahy aj sexuálne. To môže viesť k utajovaniu a k pocitu viny, či už zakúsenej alebo potlačenej a vyjadrenej nevľúdnym správaním.

Ďalším nebezpečenstvom je tzv. tretia cesta, keď jednotlivci zostávajú v komunite, no realizujú svoj romantický vzťah mimo komunity. Tieto vzťahy oddeľujú jednotlivca od komunity, v ktorej on alebo ona žije, a môžu viesť k napätiam v komunite.

A nakoniec, ešte patologickejšie nebezpečenstvo je hľadanie nezriadených vzťahov bez záväzku. Toto otvára celú tému sexuálnej závislosti, o ktorej sa tu nebudeme zmieňovať.

Zdravé ego sa vyžaduje

Tam, kde je zdravý vzťah lásky k Bohu, môže priateľstvo a rehoľné kamarátstvo kultivovať a živiť zrelých, zdravých a produktívnych jednotlivcov. Niektorí to môžu popierať a poukazovať pritom na tých „chodiacich zranených“ v rehoľnom živote. No znova a znova vidím, že rehoľný život ich nerobí takými. Často je to prípad ohraničenej schopnosti jednotlivca vytvárať vzťahy. Zdravý život v sľuboch predpokladá pomerne zdravé ego a emocionálnu silu odolať ťažkým časom. Vyžaduje si to teplo, avšak nezávislosť umožňujúcu vzťahy, ktoré sú vyvážené a nie ovládané potrebou a prehnanou závislosťou.

Vo svojom diele *The Anatomy of Loving* (*Anatómia milovania*) poukazuje Martin Bergman na niektoré prekážky autentickej lásky. Sú ľudia, pre ktorých láska je ťažká, lebo sú narcisti – čo znamená sebestační a spokojní so sebou až tak, že nemajú potrebu iného človeka okrem ďalšieho lichotenia, obdivu a pochvaly, aby mohli posilniť svoju samoľúbosť.

Ďalej sú tu ľudia, ktorí sa tak nemajú radi, že sa boja niečo o sebe povedať. Boja sa odmietnutia, preto sa odmietajú už ako prví. Určitá dávka sebalásky a zmysel osobnej hodnoty sú potrebné na to, aby sa človek mal dobre. Vidieť dobro v druhom je ťažko, keď ho človek nedokáže vidieť u seba. Sú aj takí ľudia, ktorí žijú v akýchsi podvedome motivovaných vzťahoch, ktoré odzrkadľujú opakujúce sa vzory starých vzťahov, ktoré v mnohých prípadoch boli prehrou. Žena alebo muž, ktorý ukončí problematické manželstvo a zoberie si niekoho s podobnými vlastnosťami, aké mal predošlý partner (partnerka), je príklad takejto lásky.

A nakoniec, sú ľudia, ktorí sú vážne narušení. Našťastie, takých v našich komunitách nemáme veľa. Títo sú neschopní udržať vzťahy, lebo to v nich vyvoláva strach zo splynutia a straty seba samého, čo by znamenalo zničenie jednotlivca (jedného z nich).

V skratke, zdravý môže slobodne dávať a brať a môže byť otvorený dávať a prijímať lásku. Neurotik prináša konflikty z minulosti do svojich vzťahov. A vážne narušený sa bojí splynutia a straty seba samého.

Žiadna komunita nemôže sľúbiť tým, ktorí do nej vstupujú, že jeho alebo jej potreba intimity sa tam zrealizuje. Intimita je dar, ktorý si ľudia vzájomne darujú. Nemôže byť vynútená.

Realistické očakávania sú potrebné

Teraz sa môžeme vrátiť späť k možnostiam komunity. Čo sa môže a čo sa nemôže očakávať? Robert McAllister identifikuje realistické očakávania, ktoré môžu prispieť k dobrému zdraviu a vyhnúť sa sklamaniu. Poukazuje na to, že zakladatelia rehoľných spoločenstiev boli zjedno-

tení putami náklonnosti, ktorá ich viedla k spoločnej práci na spoločných cieľoch. Boli priateľmi, ktorí sa vzájomne poznali hlboko a intímne. Keď rehoľné spoločenstvá rástli a rozvíjali sa, tieto putá náklonnosti nepreežili ako podstatné charakteristiky ich nasledovníkov.

McAllister hovorí: „Rehoľné spoločenstvá sa schádzajú, aby odpovedali na súčasné a na duchovné potreby svojich členov a spájali sa v spoločnom úsilí pre dobro Cirkvi a spoločnosti.“ Má na zreteli to, čo človek môže a čo nemôže očakávať od komunity. „Rehoľné spoločenstvá... nesľubujú vo svojich formačných programoch emocionálnu lásku alebo vzájomnú náklonnosť. Dávať kandidátom takéto sľuby by predstavovalo alebo zradu, alebo úbohý úsudok.“ V skutočnosti takéto sľuby vedú k zmätkom a k sklamaniu, ak sa očakávania nesplnia.

Model rodiny, tvrdí McAllister, nie je dobrý pre rehoľníkov, lebo „ak... sa rehoľná komunita pokúša urobiť psychologickú lásku a emocionálnu blízkosť svojím cieľom, tak je každý v nej vystavený premávke osobnej náklonnosti, exkluzívnych vzťahov, osobných odporov, žiarlivosti, erotických závislostí, neprijatiu a všetkým rozporom plytkej lásky“. Vo svojom článku v časopise *Human Development* (Fall 1988) píše David O’Connor ohľadom prijímania kandidátov na rehoľný život: „Hoci sa predpokladá, že v živote komunity sa jej členovia stretnú medzi svojimi spolubratmi alebo spolusestrami so skupinou spolubratov alebo spolusestier, ktorá ich bude podporovať, žiadna komunita nemôže sľúbiť tým, ktorí do nej vstupujú, že jeho alebo jej potreba intimity sa tam zrealizuje. Intimita je dar, ktorý si ľudia vzájomne darujú. Nemôže byť vynútená.“

Rehoľný život môže ponúknuť veľa, a to sa nemá brať ľahkomyseľne. Môžeme očakávať veľa vecí, ako napríklad podporu, spoločné ciele, kamarátstvo, priateľstvo. Môžeme žiť zdravý a ľudský život. Rehoľný život prináša veľa výziev a nesľubuje, že v ňom ľahko dosiahneme svoje ciele. Vzťahy si vyžadujú tvrdú prácu, tak pri ich vytváraní, ako aj pri ich udržiavaní. Ak máme realistické očakávania, môžeme nájsť uspokojenie vo svojom živote. Ak upadneme do nerealistických nádejí, môžeme očakávať stres a konflikty, ktoré môžu viesť k odchodu a k náhradnej voľbe životného záväzku. ■

Kresba Ukřižovaného Krista sv. Jana od Kříže

PAVEL VOJTĚCH KOHUT OCD

Před lety se mi poprvé poštěstilo navštívit muzeum při Klášteře Vtělení vně ávilských hradeb, tedy kláštera, do kterého vstoupila svatá Terezie původně (srov. *Ž* 4, 1). Kromě jiného jsem zde narazil na kresbu Ukřižovaného Krista, jejímž autorem je svatý Jan od Kříže. Jde o nepatrné dílko, zasazené do zdobeného relikviáře, který se nachází v rozlehlé místnosti plné sakrálních předmětů.

Přesto bylo mé setkání s touto Janovou kresbou nezapomenutelné. Ano, musím napsat „setkání“, neboť od první chvíle, kdy jsem ji spatřil, jsem zřetelně vnímal, že pohled na ni je *živým kontaktem* s Kristem v tajemství Vykoupení. Jakoby *toužil vstoupit* do života toho, kdo si jej prohlíží.

1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O KRESBĚ

Kresba *Ukřižovaný Kristus* (jak bývá nejčastěji označována) je opravdu nepatrná – měří pouhých 57 × 47 mm – a je jen zlehka načrtnuta černým inkoustem. Po stránce uměleckého vyjádření je ale zcela výjimečná. Salvador Ros ji popisuje takto: „Jedná se skutečně o jedinečnou a geniální kresbu, která zobrazuje Krista, umírajícího na kříži, ve chvíli, kdy odevzdává svého ducha. Zde má svůj původ zjevná patetičnost, onen zarážející dojem z vykloubených údů, z rukou natržených ranami hřebů a váhou nehybného těla, které visí vpřed, jako by se chtělo nachýlit. Hlava svěšená na hruď, což působí, že tvář je sotva viditelná. Bederní rouška je silně stažená, a nohy jsou zkroucené pod váhou těla, které již nemohou udržet. A to vše viděno ze strany, z nadhledu, ze šikmé kónické perspektivy, z bodu pohledu, který je situován v pravém horním rohu. Právě to je na kresbě bezesporu nejnápadnější a nejoriginálnější, neboť tato šikmá perspektiva, tento bod pohledu nutí autora překročit pravidla estetiky a darovat z nadhledu představenému obrazu nové proporce (od chodidla až po dlaň levé ruky naměříme pouhých 20mm, zatímco u pravé je to 60 mm), takže výsledkem je jedinečný, opravdu neobvyklý výjev.“

Velmi zajímavé je rovněž zjištění, k němuž došlo při restaurování dílka v roce 1968: kresba není realizována na jediném kusu papíru, nýbrž na dvou – na horní, větší části je nakreslen kříž a tělo Ukřižovaného až po bederní roušku, na dolní pak nohy a dolní část kříže. Osobně považuji za plauzibilní, že jde o zásah samotného světce: z původní kresby mohl prostě odtrhnout její dolní část (jejíž původní provedení ho neuspokojovalo?) a nahradit ji jinou. O tom ovšem lze, samozřejmě, pouze spekulovat.

Rovněž okolnosti vzniku kresby jsou nejasné. K dispozici máme několik svědectví, ale, bohužel, velmi vágních. Otec Jan od sv. Josefa, karmelitán původní observance, dosvědčil, že světec daroval kresbu jeho penitentce, sestře Anně Marii od Ježíše, která mu ji načas svěřila, ale následně si ji vyžádala zpět. Otec Alfons od Matky Boží, světcův důvěrník, se ve svém životopise Jana od Kříže pokouší rekonstruovat, jak vznikla. Z jeho líčení je však zřejmé, že o tom nemá přesné

Jedná se skutečně o jedinečnou a geniální kresbu, která zobrazuje Krista, umírajícího na kříži, ve chvíli, kdy odevzdává svého ducha.

Na této kresbě jsou tři věci, hodné uvážení: tou první je pozice, v níž je představen náš Kristus Pán a kterou měl před sebou ctihodný muž, když jej viděl; tou druhou je dovednost náčrtku; tou třetí je pak zbožnost, kterou představuje a vyvolává.

údaje. Hypotetický charakter má rovněž svědectví dalšího světcova životopisce, otce Jeronýma od sv. Josefa, který píše: „Aby jej [= ukřižovaného Krista] takto viděl, je snadné se domýšlet a věřit, že Boží služebník se nacházel v nějakém okně nebo na tribuně, jež v konventních kostelích často bývají po bocích hlavního oltáře, a tam se předpokládá, že se mu zjevil, obrácen přímo k lidu. Ovšem proč takto a ne obrácen k samotnému ctihodnému otci? Dá se věřit, že to bylo proto, aby se jeho očím znázornila z onoho nadhledu ona tak politováníhodná a vykloubená postava, než jak by se mu jevila z přímého pohledu.“[1]

Co do vzniku kresby lze tedy uvést s jistotou jen toto: Někdy v letech 1572 – 1577 (tj. v době, kdy byl svatý Jan od Kříže zpovědníkem mnišek ve Vtělení a bydlel v domku poblíž kláštera), spíše ve druhé půli tohoto období, měl Jan od Kříže nejspíše vidění ukřižovaného Krista v oné nezvyklé perspektivě a podobě, jak je zaznamenal, a vzniklou kresbu daroval sestře Anně Marii od Ježíše. Ta předala svůj klenot jiné mnišce, Marii de Pinel, která se o něm zmínila v klášterní kronice a nechala jej kolem roku 1630 zasadit do relikviáře. V roce 1969 pak byl tento původní relikviář nahrazen současným, jehož autorem je madridský zlatník José Puigdollers.

Jaký mívá člověk dojem, když se na kresbu zahledí? Už zmíněný otec Jeroným od sv. Josefa zdůraznil: „Na této kresbě jsou tři věci, hodné uvážení: tou první je pozice, v níž je představen náš Kristus Pán a kterou měl před sebou ctihodný muž, když jej viděl; tou druhou je dovednost náčrtku; tou třetí je pak zbožnost, kterou představuje a vyvolává.“ A současný autor Juan Bosco San Román kresbu působivě interpretuje, když píše: „Otec zde nazírá Syna, který je víc červ než člověk, na jehož těle není zdravého místa, který je umučen a zkrušen pro lidský hřích, nachýlen ke světu, za který zemřel.“

Moderně řečeno: na kresbě lze obdivovat a hodnotit *teologickou výpověď*, *umělecké vyjádření* a *duchovní poselství*. Zkusme je objevit na základě dialektické četby Janových děl a této kresby a následně formulovat poselství kresby do našeho duchovního života.

2 JANOVA KRESBA A JEHO SPISY

Kdo pozoruje Janovu kresbu, je zasažen jak neobvyklou perspektivou, tak prostými, až drsnými tahy kresby, jakož i samotným výrazem, polohou zobrazeného těla. *Ukřižovaný Kristus* svatého Jana tak vystihuje zároveň Ježíšovo utrpení, jeho lásku, s níž umírá, jak i jeho vztah k Otci, který je prvním, kdo výjev nahlíží.

Právě z těchto důvodů je těžké k této kresbě přiřadit díla dvou význačných malířů, kteří jí byli inspirováni. Oba umělci, nástěnný malíř José María Sert (1874 – 1945) a surrealista Salvador Dalí (1904 – 1989) se s kresbou světce seznámili zásluhou otce Bruna od Ježíše a Marie (Frossairta, 1892 – 1962). První došel k závěru, že se na kresbu díváme špatně, a proto ji obrátil o devadesát stupňů vlevo, takže v jeho pojetí Ježíš jakoby visí v horizontální podobě, přibit na pomyslném stropě, celým tělem obrácen směrem dolů. Je ovšem otázkou, z jakého důvodu by svatý Jan chtěl Krista zobrazit v této poloze, co by nám tím chtěl vyjádřit. Snad ještě více se od Janovy kresby ovšem vzdálil Salvador Dalí. Jeho *Kristus svatého Jana od Kříže* z roku 1951 má se světcovou kresbou společné jen jméno a nezvyklou perspektivu, ovšem ani ona není dodržena v intencích Jana od Kříže. Pohled na ukřižovaného Ježíše je zde veden z ptačí perspektivy, což spontánně nabízí zcela jiný výklad než u Janovy kresby. Zobrazený Kristus tu nadto působí spíše dojmem atleta, polobožského

[1] Tuto teorii si autor nechal „potvrdit“ rytinou vlámského mistra Hermanna Panneelse ve své biografii, na níž je Jan od Kříže vyobrazen, jak hledí z okna na výjev Ukřižovaného. Existují však vůči ní dva protiargumenty: 1. Je v podstatě nemožné identifikovat takové místo v kostele Kláštera Vtělení; 2. Proč by Jan od Kříže musel mít před očima skutečný krucifix v dané perspektivě, když i otec Jeroným sám předpokládá, že kresba je plodem Janova mystického vidění?

héroa s nádherně tvarovaným svalstvem. Chybí zkroucená poloha, pokrčené nohy, neschopné udržet tíhu těla, krvavá zranění… Černé pozadí je sice nesmírně efektní, ale spolu s náznakem země v dolní části obrazu Ukřižovaného světu spíše vzdaluje. Není divu, že se velký znalec světcovy nauky, Federico Ruiz, k těmto výjevům vyjadřuje skepticky: „Bez ohledu na takové autority jsem dál přesvědčen, že pozice, jak ji zamýšlel světec, je vertikální, jak se ostatně vždy mělo za to."

Pokusme se však porozumět Janově kresbě na základě jeho vlastních děl. Věřím, že jeho vlastní myšlenky nám pomohou se k ní přiblížit lépe než cizí komentáře nebo naše vlastní dojmy.

Láskou zraněný Pastýř pod milujícím pohledem Otce

Zcela zásadní interpretace se Janově kresbě dostává na základě jedné lidové básně o čtyřech strofách, k níž mystický básník jen přidal poslední, pátou. Tím ji ovšem zcela přetváří, neboť z původní poémy o neopětované lásce malého pastýře (*pastorcico*) k nevděčné pastýřce se stává christologická alegorie: Ježíš, trápící se neopětovanou láskou zbloudilého lidstva, vystupuje na „strom" kříže, na němž umírá „s hrudí láskou velmi zraněnou". Ukřižovaný Kristus na Janově kresbě je tak Pastýř, jehož láska k hříšníkům vede k obětování vlastního života, jak čteme v poslední, autorově strofě básně: „A po delší době se vzepjal / na strom, kde roztáhl své krásné paže / a mrtev na nich zůstal viset, / hruď *má* láskou velmi zraněnou." Prvním interpretačním klíčem kresby je tedy *Kristova spásná láska k lidstvu*.

Ještě přinejmenším další dvě básně světce nám pomáhají jeho kresbu správně interpretovat: jsou to romance na evangelium *In principio erat Verbum* a poéma *Že dobře já znám pramen*. V té první tvoří základní perspektivu láskyplný rozhovor mezi Otcem a Synem o stvoření (srov. 3. a 4. strofa) a o vtělení (srov. 7. a 8. strofa). Obě božské osoby, spojené vzájemnou láskou (tj. osobou Ducha svatého) chtějí stvořit svět a přiblížit jej Bohu tím, že na sebe Syn přijme lidskou přirozenost. Tato romance končí narozením Páně v Betlémě (srov. 9. strofa), nic nám ovšem nebrání „protáhnout" tuto linii až k Ježíšově smrti na kříži. V takovém případě se druhým interpretačním klíčem Janovy kresby stává *Otcova láska k Synu*, což do značné míry objasňuje nezvyklou perspektivu pohledu šikmo shůry, kdy je pozorovatel (či spíše Pozorovatel!) Ukřižovanému nablízku a neshlíží na něj „chladně shora" (jako v Dalího vyobrazení), nýbrž s láskou a spoluúčastí.

V poémě *Že dobře já znám pramen* nacházíme doplnění této perspektivy lásky mezi Otcem a Synem o *lásku Otce k lidstvu skrze Syna*: Pramen (= Otec) se rozlévá v proudech (tj. v Synu a Duchu) a tvoří jimi svět, aby se nakonec v „živém chlebě" (tj. v eucharistickém Kristu) dával všem, kdo o to stojí. I tuto perspektivu lze aplikovat na Janovu kresbu. Souhrnně se dá říci, že toto prosté vyobrazení představuje lásku mezi Otcem a Synem (a tím pádem i Duchem svatým), jež se společně nabízí hříšnému lidstvu, aby se přijetím spásné Ježíšovy smrti mohlo k této lásce přimknout a mít na ní podíl.

I v prozaických textech Mystického učitele najdeme toto nahlížení výkupného díla Ježíše Krista. V *Duchovní písni* se mluví o kříži jako o jabloni, na které „Syn Boží vykoupil, a tím i následně zasnoubil se sebou lidskou přirozenost, a tím následně i každou duši tak, že jí k tomu dal milost a závdavek na kříži" (DP 23,3). I jinde představuje svatý Jan lásku a kříž jako neoddělitelně spjaté (DP 36,13; ŽP 2,28). Když tomu přičteme perspektivu slavné 22. kapitoly 2. knihy *Výstupu na horu Karmel*, v níž světec představuje Krista jako jediné slovo Otcovo, pak můžeme konstatovat, že pohled na Ježíšův kříž je stejný v Janově poezii i próze: Ježíš odpovídá na lásku Otce tím, že trpí a umírá, aby spasil zbloudilé lidstvo, což vede Otce k tomu, že se k němu láskyplně sklání a jeho probodenými údy a srdcem s něhou přijímá vysvobozené lidstvo. Jako by se nám tu přímo nabízel návod, jakým způsobem a v jakém duchu máme hledět na Janovu kresbu.

Z pohledu ukřižované Lásky

Perspektivu je ovšem možné také obrátit a číst Janovy spisy na základě jeho kresby. Už i proto, že kresba vznikla dříve, než byla napsána naprostá většina spisů. Při jejich čtení je proto třeba mít na zřeteli tuto Janovu hlubokou duchovní zkušenost, na jejímž základě načrtl Ježíšovo zmučené tělo z láskyplného pohledu Otce. Vždyť jde o mimořádný prožitek, který se váže k první fázi mystického života světce.

Již četba básní s přihlédnutím k Janově kresbě nám umožňuje je číst *jednoznačně* v christologické perspektivě. Nelze připustit tezi, že by poéma *Kam ses ukryl, Milovaný?* nebo básně *Za jedné noci temné* a *Ó, živý plameni lásky* byly sepsány nejprve jako výraz světské partnerské lásky, a teprve následně byly autorem „spiritualizovány" v jeho komentářích.

Kresba *Ukřižovaný Kristus* je ale také důležitým interpretačním klíčem k pochopení náčrtku *Hůr-*

ky dokonalosti. Mnohdy je kvůli nauce zde znázorněné a popsané v traktátu *Výstup na horu Karmel* (zejména v 1V 13) Mystický učitel obviňován z nekřesťanského asketismu, jenž nepočítá s Ježíšovou výkupnou obětí. Již pozorná četba programové 13. kapitoly první knihy *Výstupu* to však vyvrací. Jan zde jasně praví: „Předně má mít [= duše] trvalou žádost (*un ordinario apetito*) následovat Krista ve všech svých věcech tím, že se bude připodobňovat jeho životu, o kterém má rozjímat, aby ho uměl napodobovat a počínal si ve všem, jak by si počínal on. Za druhé, aby to mohl dobře dělat, musí se zříci každého zalíbení, které se naskytne smyslům, není-li čistě ke cti a slávě Boží; ať se toho zřekne a zůstane od toho vyprázdněný z lásky k Ježíši Kristu, který neměl ani nechtěl v tomto životě žádné jiné potěšení než konat vůli svého Otce, a to nazýval svým jídlem a pokrmem“ (1V 13,3n). Je zřejmé, že veškeré asketické úsilí se děje s ohledem na Krista a jeho plnění Otcovy vůle (srov. také 1V 13,6). Když vedle těchto textů pomyslně položíme Janovu kresbu, je nabíledni, co ho vede k tak radikálním požadavkům na ty, kdo chtějí dojít sjednocení s Bohem, jenž sestoupil na vrchol *Hůrky dokonalosti*, aby se tam setkal s těmi, kdo chtějí vystoupit k němu.

Oč složitěji se dá prezentovat význam kresby pro druhou část diptychu, *Temnou noc*, o to je tato argumentace užitečnější a potřebnější. Toto dílo Mystického učitele bylo totiž vícekrát nařčeno z christologického „manka“, jelikož je v něm málo zmínek o Ježíši Kristu, a velká většina biblických citací pochází ze Starého zákona. *Temná noc* ovšem tvoří diptych s *Výstupem na horu Karmel*, kde je z tohoto pohledu situace velmi odlišná, a obě díla je třeba číst společně. Jana od Kříže vedl k onomu střídmému odkazování na Krista zřejmě jistý záměr: umožnit čtenáři, aby se do atmosféry bolestné zkušenosti pasivní noci „pohroužil“ i on sám. Jakoby obzor sjednocení člověka s Bohem v Kristu před očišťovanou duší zcela zmizel. Ve skutečnosti však procházení temnou nocí znamená rostoucí podíl na trojjediné lásce, která se zjevuje na kříži, jak jsme o tom meditovali nad Janovou kresbou. Nadto nám autor v předmluvě předkládá perspektivu, platnou pro celý spis: duše již prošla nocí a je ve stavu dokonalosti, protože se Kristem nechala pohnout k tomu, aby prošla úzkou cestou do věčného života (srov. N, předmluva ke čtenáři). Čím ji ovšem Kristus pohnul k tomu, aby na tuto úzkou cestu vstoupila? Jistě láskou, kterou mohla zahlédnout na kříži.

Také ohledně posledních dvou velkých děl, *Duchovní písně* a *Živého plamene lásky* je třeba konstatovat, že

Souhrnně se dá říci, že toto prosté vyobrazení představuje lásku mezi Otcem a Synem (a tím pádem i Duchem svatým), jež se společně nabízí hříšnému lidstvu, aby se přijetím spásné Ježíšovy smrti mohlo k této lásce přimknout a mít na ní podíl.

odrážejí logiku autorovy kresby. Jan vnímá hledání Milovaného duší jako její odpověď na jeho iniciativu smrti na kříži: Zasnoubení Krista s celým lidstvem se *uskutečňuje* jeho výkupnou smrtí, člověk se mu *otevírá* přijetím křtu a duchovně, mysticky je může *prožívat* již v průběhu pozemského života (srov. DP 23,2.6).

Také trojiční perspektiva závěru *Duchovní písně* a celého *Živého plamene lásky* je ovšem spjata s kresbou *Ukřižovaného Krista*. Život v Trojici nám totiž otevírá Ježíš Kristus svou krásou (srov. DP 36), a vstupní branou je přitom kříž: „Ó, kdyby tak již bylo možné dát plně pochopit, jak nelze dospět do houští bohatství Božích, která jsou velmi rozmanitá, jinak, než tím, že se vstoupí do houští rozmanitého utrpení a duše v tom bude mít svou útěchu a touhu! A jak duše, která doopravdy touží po božské moudrosti, touží nejprve trpět, aby do ní vstoupila, do houštiny kříže. (…) Protože ke vstupu do těchto bohatství jeho moudrosti je branou, jež je úzká, kříž. A těch, kdo skrze ni touží vstoupit, je málo. Zato těch, kdo touží po rozkoších, ke kterým se skrze ni přichází, je mnoho“ (DPB 36,13). Z téhož důvodu pak upozorňuje v *Živém plameni lásky*: „Ó, duše, které chcete kráčet bezpečně a s útěchou ve věcech ducha! Kdybyste věděly, jak vám přísluší trpět a snášet, abyste došly k této bezpečnosti a útěše, a jak se bez toho nemůže dospět k tomu, po čem duše touží, ale že je to spíš couvání zpět, žádným způsobem byste si nehledaly útěchu, ani od Boha ani od tvorů. Spíše byste nesly kříž, a kdybyste ho měly, chtěly byste na něm pít jenom žluč a ocet! A měly byste to za velké štěstí, kdybyste viděly, jak tímto odumřením světu a sobě samým žijete pro Boha v rozkoších ducha. A kdybyste trpělivě a věrně snášely to málo vnějšího, zasloužily byste si, aby na vás Bůh upřel zrak a očistil vás a vytříbil v nitru jistými vnitřnějšími duchovními strastmi, aby vám mohl dát vnitřnější dobra“ (ŽP 2,28).

Je tedy zřejmé, že neuděláme chybu, když budeme celek Janových děl číst z pohledu ukřižované Lásky: lásky Syna k Otci a k tvorstvu, lásky Otce k Synu a k tvorům v něm, lásky, kterou je Duch svatý.

3 POSELSTVÍ JANOVY KRESBY NÁM

Janova kresba *Ukřižovaný Kristus* může a má promlouvat i do našeho duchovního života. Rád bych zde přinejmenším naznačil alespoň *několik základních motivů*, jimiž nám může být prospěšná.

Předně je to sám *motiv ukřižovaného Krista*. Občas mívají křesťané tendenci zdůrazňovat z křesťanství jen útěšné prvky, takže kříž je odrazuje. Líbí se jim Ježíšek v jesličkách, Ježíš jako kazatel a divotvůrce, Ježíš vzkříšený, ale Ježíš na kříži? A přece, bez kříže není

Chceš-li, abych ti odpověděl nějaké útěšné slovo, pohleď na mého Syna, mně poddaného a z lásky ke mně podrobeného jiným a ztýraného, a uvidíš, kolik ti toho odpoví.

Boží Syn kompletní! I svatý Jan to připomíná, když jednomu ze svých spolubratří píše: „Nehledej Krista bez kříže“ (K 24). Nemůžeme porozumět Kristu a přijmout jeho spásu bez kříže (a to nejen v jeho, ale i v našem životě). V duchu Mystického učitele ale můžeme také dodat: „Nehledej kříž bez Krista“, tj. kříž (ve smyslu nespravedlivého utrpení) neexistuje odděleně od Krista a jeho spásné lásky k nám. Proto svatý Jan radí: „Cvičte se v ctnostech umrtvování a trpělivosti s touhou připodobnit se svým utrpením trochu tomuto našemu velkému Bohu, ponížené a ukřižovanému, poněvadž není-li tento život jeho napodobováním, není dobrý“ (K 25).

Dále je tu *motiv utrpení, zloby, ale i lásky*. Ježíšovo tělo na Janově kresbě je krutě znetvořeno. To sice může zprvu děsit, ale odpovídá to historické realitě ukřižování a kromě toho to umocňuje naši vděčnost Pánu: přijal tento způsob umírání a smrti z lásky k nám! Kristovy rány vypovídají nejen o velikosti lidského hříchu, nýbrž – a to především! – o velikosti Boží a Ježíšovy lásky k člověku. Svatý Jan od Kříže komentuje Ježíšovu opuštěnost slovy: „Takto vykonal větší dílo než za celý svůj život na zemi i na nebi svými zázraky a skutky, když milostí smířil a sjednotil lidstvo s Bohem. A to bylo, jak pravím, v době a ve chvíli, kdy byl Pán ve všem nejvíce zmařen“ (2V 7,11). A Ježíš podstupuje toto utrpení jak z lásky k Otci, tak z lásky k nám.

A v neposlední řadě je tu *motiv lásky Otce k Synu*, jakož i *jeho lásky k nám*. Vícekrát jsem uvedl, že ona zvláštní perspektiva Ukřižovaného jako by odpovídala pohledu Boha Otce na jeho milovaného Syna ve chvíli jeho umírání. Je zřejmé, že to není Otec, který by „krvelačně“ čekal na Synovu smrt jako na podmínku jeho odpuštění hříšníkům, nýbrž

Otec, který – ač jako Bůh nemůže trpět – přesto jako by umíral se svým Synem. Jako by nám i prostřednictvím Janovy kresby chtěl Otec říci: „Upři oči jen na něho, protože v něm jsem ti řekl a zjevil všechno, a v něm najdeš ještě víc, než si žádáš a přeješ. (…) Chceš-li, abych ti odpověděl nějaké útěšné slovo, pohleď na mého Syna, mně poddaného a z lásky ke mně podrobeného jiným a ztýraného, a uvidíš, kolik ti toho odpoví“ (2V 22,5n). Bohužel, i věřící křesťané jsou ve svém pohledu na kříž často popleteni a představují si Boha jako krutého Vládce, který žádá smrt svého Syna, a vůči jeho utrpení je netečný. Je pochopitelné, že na takového Boha se bojí v modlitbě obracet a nazývat ho Otcem. Jen stěží se dá věřit tomu, že by nás Bůh miloval a chránil, pokud by svého „milovaného“ Syna vydal cynicky všanc utrpení a smrti. Janova kresba, podpořená texty, kterými jsme se výše zabývali, může být účinnou protilátkou na podobné deformace našeho pohledu na tajemství vykoupení.

Věřím, že by se našly ještě další motivy ke správnému vnímání a prožívání Ježíšových Pašijí, tyto však postačí, abychom se přesvědčili o tom, že onen nepatrný obrázek, jen zlehka načrtnutý Janem od Kříže v návaznosti na hlubokou mystickou zkušenost, která mu byla dána, bude velmi prospěšný všem, kdo jsou alespoň trochu duchovně otevření a umělecky citliví. ■

Použitá a doporučená literatura:

KOHUT Pavel Vojtěch, „Eucharistie: zjevení Otcovy lásky a brána k Trojici. Mystická báseň Jana od Kříže *Že dobře já znám pramen*“, *Salve* 2 (2005), s. 75–99;

—, „Žít životem Boha. Uvedení do trojiční spirituality podle sv. Jana od Kříže“, *Salve* 3–4 (2006), s. 143–171;

—, Jan od Kříže – Jediné Slovo Otcovo“, in: K. BAUER, P. JANDEJSEK a I. NOBLE (edd.), *Hledání Ježíšovy tváře. Christologická čítanka*, Praha: Jabok 2008, s. 57–63;

ROS GARCÍA Salvador, „El símbolo originario de Juan de la Cruz: su dibujo de Cristo crucificado“, *Revista de Espiritualidad* 217 (1995), s. 573–583;

SAN ROMÁN Juan Bosco, „El Cristo dibujado en Avila por San Juan de la Cruz“, in: Federico RUIZ (ed.), *Dios habla en la noche. Vida, palabra, ambiente de San Juan de la Cruz*, Madrid: Editorial de Espiritualidad 1990, s. 146–149.

ODPORÚČAME

Adam Szustak OP

Hrniec strachu

Poľský dominikán sa pozrel na príbeh Gedeona z *Knihy Sudcov* veľmi svojsky. Nevidí Gedeona ako hrdinského bojovníka, ale ako človeka plného strachu, ktorý stále potrebuje, aby ho niekto (Boh) utvrdzoval v tom, že zvládne svoj život. A ukazuje aj jeho neradostný koniec, keď sa vrátil k modloslužbe.

Na pozadí tohto príbehu sa osobitne obracia na mužov dnešných čias a vedie ich „cestou slabosti“ podľa slovo svätého Pavla: „Keď som slabý, vtedy som silný.“ Kniha možno niektorým dvihne tlak, ale pri jej druhom či treťom čítaní si súdny čitateľ začne vyberať hrozienka pre svoj život a veru uvidí sa v novom svetle, „ohádzaný“ Božím slovom.

Vydalo Slovo medzi nami – redemptoristi, 2018

Hana Naglik

Mikuláš, Ježiško a iné komplikácie

(Dómkostol a jeho tajné dejiny)

Aj keď ide o knihu, ktorá je primárne určená detskému čitateľovi, určite sa ňou dajú inšpirovať všetci, ktorí sa zaujímajú o pedagogiku, dejiny, náboženstvo, výchovu. Kniha rozpráva príbeh o chlapcovi Mikulášovi, ktorý žije v Košiciach a miništruje v Dóme sv. Alžbety. Má spolužiačku Lucku, ktorá prechádza onkologickým ochorením. Žijú si svoj školácky príbeh, ale radi sa chodia porozprávať do Dómu s rôznymi svätcami, aby im pomohli prežiť mnohé úskalia ich detského života.

Kniha môže byť aj inšpiráciou pre nesmelých, aby sa chytili pera a práve vo svojom meste či dedine vytvorili knihu poviedok pre malých čitateľov, ktorá ich privedie k rozhovoru so svätcami.

Vydalo Občianske združenie Slniečkovo, Košice 2018

A
2014
Ω

Ženský kontemplativní život

MICHAELA **PITTEROVÁ**

Papež František vydal 29. 6. 2016 apoštolskou konstituci o ženském kontemplativním životě, nazvanou *Vultum Dei quarere* (VDq), tj. hledat Boží tvář. Z právního hlediska je apoštolská konstituce zákon, který není součástí Kodexu kanonického práva a může dokonce měnit i některé předpisy kodexu. Kodex kanonického práva (CIC) obsahuje jen minimum kánonů týkajících se pouze mnišek, právní úpravu jejich specifické formy života nechává na mimokodexových normách, to znamená na apoštolských konstitucích a navazujících dokumentech.

Mnišky se dočkaly nové právní úpravy teprve po 66 letech. Předchozí apoštolská konstituce, *Sponsa Christi*, byla vydaná Piem XII. v r. 1950. Na ní sice navazovaly několikrát revidované instrukce, poslední byla *Verbi sponsa* z r. 1999, ale základní právní úprava přečkala jak koncil, tak nový CIC.

VDq čerpá z bohaté právní tradice, obohacuje ji a přináší aktualizovanou právní úpravu. Obsahuje rozsáhlé doktrinální pojednání, v němž nejprve shrnuje historii a základní prvky kontemplativního života, a pak pojednává o dvanácti tématech, která jsou předmětem rozlišování a normativních změn. Tato témata jsou: formace, modlitba, Boží slovo, eucharistie a smíření, sesterský život v komunitě, autonomie, federace, klauzura, práce, mlčení, sdělovací prostředky, askeze. Závěr konstituce je normativní, kde ve 14 článcích předkládá základní právní úpravu vztahující se k právě vyjmenovaným tématům. Tato právní úprava je ale pouze základní, sama konstituce odkazuje na následný prováděcí předpis vydaný Kongregací pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života. Tímto předpisem je instrukce *Cor orans* (CO) z 1. 4. 2018.

Není možné na několika málo řádcích popsat dopodrobna novou právní úpravu, protože jen instrukce má 289 paragrafů. Nabízím tedy pouze souhrnný pohled na tuto oblast práva řeholníků.

Vztah mezi konstitucí a instrukcí

Jak již bylo řečeno, konstituce je zákon, zatímco instrukce prováděcí předpis. Kán. 34 CIC o instrukcích říká, že „vykládají ustanovení zákona a dávají pokyny pro jeho provádění“ (§ 1), jejich „ustanoveními se neruší zákon, a jestliže je některé z nich v rozporu se zákonem, nemá toto ustanovení žádnou právní účinnost“ (§ 2). VDq ve svém posledním, 14. článku, stanoví, že Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života vydá instrukci týkající se dvanácti oblastí v konstituci pojednaných.

Vultum Dei quarere pojednává o dvanácti tématech, která jsou předmětem rozlišování a normativních změn. Tato témata jsou: formace, modlitba, Boží slovo, eucharistie a smíření, sesterský život v komunitě, autonomie, federace, klauzura, práce, mlčení, sdělovací prostředky, askeze.

CO upravuje pouze pět z těchto dvanácti oblastí (autonomii, federace, sdělovací prostředky, klauzuru a formaci) a to v jiném pořadí, než jsou v konstituci. Instrukce také obsahuje i některé normy, které jsou v rozporu s Kodexem kanonického práva. Normálně by tyto předpisy neměly platnost, protože instrukce nemůže měnit zákon. Aby tomu tak být mohlo, papež František výslovně tyto změny schválil, a tak je postavil na roveň zákona. Případy, kdy to udělal, jsou v instrukci vyznačeny.

Formace

Formace je prvním tématem, jímž se VDq zabývá a kterému věnuje nejvíc prostoru v normativní části (čl. 3). Základem je stálá formace, která musí být programována jednotlivými kláštery a již je potřeba podporovat i ze strany federace, zejména sdílením formačního materiálu a používáním prostředků digitální komunikace. CO k tomu přidává, že každá komunita má spolu s komunitním projektem vypracovat i systematický a celistvý plán stálé formace (č. 238) a uvádí, jakými prostředky má vyšší představená kláštera tuto formaci podporovat (č. 239).

Dalším důležitým bodem v této oblasti je formace formátorek, která má být podporována i ze strany federace. Formátorky mohou v rámci své přípravy navštěvovat formační kurzy i mimo vlastní klášter. CO pojednává o tomto tématu v části věnované federacím a říká, že tato formace je „svěřena částečně klášterům a částečně federaci". Úkolem předsedkyně federace je rozvíjet formaci na federální úrovni a vyžadovat účast formátorek (č. 118). Federální shromáždění stanovuje formační plán pro formátorky (č. 141 i) a předsedkyně federace, ve spolupráci s federální radou, vybere vhodná místa pro příslušné kurzy a stanoví jejich trvání (č. 120, 126). Pokud by se formátorky odmítly formace účastnit, předsedkyně to oznámí Svatému stolci (č. 118).

O počáteční formaci je ve VDq řečeno, že jí musí být věnován dostatek času, což je v doktrinální (nikoli normativní) části konstituce upřesněno jako „dostatečně dlouhé období, které, nakolik je to možné, nemá být kratší než devět a delší než dvanáct let" (č. 15). Tomuto tématu se CO věnuje velmi podrobně. Stanovuje etapy počáteční formace: aspirantát, postulát, noviciát, juniorát, i jejich délku. Aspirantát spočívá ve vzájemném poznávání kandidátky a komunity a uskutečňuje se prostřednictvím kontaktu s komunitou a obdobími prožitými v ní (č. 262). Trvání je od 12 měsíců až do dvou let (č. 268). Toto období se započítává do celkové délky počáteční formace. Postulát znamená již život v klauzuře (č. 192, 276) a trvá 12 měsíců až dva roky (č. 275). Noviciát musí trvat dva roky, přičemž druhý rok je kanonický (č. 279), tj. že absence se počítají až během druhého roku noviciátu, a když přesáhnou 14 dní, je třeba noviciát o tyto dny prodloužit, když však přesáhnou 3 měsíce, je třeba kanonický rok opakovat (kán. 649 § 1 CIC). Juniorát musí trvat alespoň 5 let, přičemž časné sliby se skládají nejprve na tři roky a pak se obnovují vždy na rok (č. 287). Období časných slibů je možné prodloužit, ale jen o tolik, aby celkové trvání počáteční formace (včetně aspirantátu) nepřesáhlo 12 let (č. 288). Ohledně trvání počáteční formace vyvstává otázka, jestli tyto nové normy platí hned pro všechny. Odpověď je, že kdo začal počáteční formaci (to znamená postulát) před publikováním CO, má právo v ní pokračovat podle toho, co platilo v tu chvíli. Pouze na ty kandidátky, které vstupují po CO, se vztahují nové normy. Navíc tyto nové normy nemají vliv na platnost formace, protože to instrukce neuvádí.

Dále pak je ve VDq zákaz náboru kandidátek z jiných zemí za účelem zajistit přežití kláštera. Poslední paragraf tohoto článku stanovuje, že pro zajištění kvalitní formace je možné podporovat formační domy pro počáteční formaci společné pro více klášterů.

Duchovní oblasti

Pod toto téma lze zařadit hned několik oblastí vyjmenovaných ve VDq: modlitba (čl. 4), Boží slovo (čl. 5), eucharistie (čl. 6), mlčení (čl. 12) a askeze (čl. 13). Konstituce vyzývá mnišky, aby zhodnotily, zda je Pán skutečně středem každého dne, aby se věnovaly *lectio divina* a aby kromě pečlivé přípravy slavení eucharistie stanovily přiměřené doby eucharistické adorace. Mlčení má podporovat ovzduší modlitby a kontemplace a asketické úsilí má pomoci, aby se monastický život stával více prorockým a věrohodným. VDq zve také mnišky, aby své bohatství sdílely s církví: každý klášter má určit způsoby, jak sdílet *lectio divina* s kněžími, jáhny, ostatními zasvěcenými osobami a s laiky (č. 5 § 2) a má dát příležitost věřícím z místní církve účastnit se eucharistické adorace (čl. 6 § 1).

Sesterský život

Zde VDq zmiňuje představené a vyžaduje od nich, aby pečovaly o vlastní formaci a nechaly se vést skutečným duchem sesterství a služby (čl. 7 § 1). CO o formaci představených říká totéž, co o formaci formátorek: federální shromáždění stanovuje formační plán (č. 141 i), předsedkyně federace zajišťuje jeho realizaci (č. 119), ve spolupráci s federální radou vybírá místa pro kurzy a stanovuje jejich trvání (č. 120, 126), vyžaduje účast představených na těchto kurzech a pokud tyto se jich neúčastní, oznamuje to Svatému stolci (č. 119).

VDq dále vyžaduje, aby komunitní projekt bral v úvahu dary každé sestry a využíval jich pro společné dobro (čl. 7 § 2).

Autonomie

Kláštery mnišek jsou autonomní (právně samostatné), to znamená, že představená kláštera je vyšší řeholní představenou a klášter nad sebou nemá žádnou právně nadřazenou strukturu, jíž by podléhal. VDq vnesla do tohoto tématu nový prvek: právní autonomie se musí zakládat na skutečné autonomii života. Stanovila také, v čem tato autonomie života spočívá: určitý počet sester, vitalita v žití a předávání charismatu, schopnost formace a řízení, kvalitní liturgický, sesterský a duchovní život, začlenění do místní církve, prostředky k obživě, vhodná klášterní budova (čl. 8 § 1). Pokud chybí tato autonomie života, je třeba začít proces doprovázení kláštera k oživení nebo k zrušení, přidružení (afiliaci) k jinému klášteru, či svěření kláštera předsedkyni federace a její radě.

CO upřesňuje, že klášter se může stát právně samostatným, jestliže má aspoň osm mnišek se slavnými sliby, pokud většina z nich není pokročilého věku

Konstituce vyzývá mnišky, aby zhodnotily, zda je Pán skutečně středem každého dne, aby se věnovaly lectio divina a aby kromě pečlivé přípravy slavení eucharistie stanovily přiměřené doby eucharistické adorace.

Právní autonomie se musí zakládat na skutečné autonomii života. Stanovila také, v čem tato autonomie života spočívá: určitý počet sester, vitalita v žití a předávání charismatu, schopnost formace a řízení, kvalitní liturgický, sesterský a duchovní život, začlenění do místní církve, prostředky k obživě, vhodná klášterní budova.

(č. 39 a). Naopak, když v klášteře zůstane jen pět mnišek se slavnými sliby, klášter ztrácí právo na volbu vlastní představené, předsedkyně federace musí informovat Svatý stolec, který jmenuje komisi, jež bude hledat řešení této situace (č. 45).

Federace

VDq stanovuje, že všechny kláštery musejí být součástí nějaké federace, výjimku může povolit pouze Svatý stolec (čl. 9 § 1). Zároveň připouští, že federace nemusejí být nutně formovány podle geografické blízkosti klášterů, nýbrž i podle blízkosti ducha a tradic (§ 2). Funkce federace zde není podrobně zakotvena, zmiňuje se pomoc ve formaci a v konkrétních potřebách (§ 3). Konečně konstituce upřednostňuje právní přidružení klášterů k odpovídajícímu mužskému řádu (a tedy nikoli svěření diecéznímu biskupovi podle kán. 615), podporuje konfederace a mezinárodní komise různých řádů (§ 4).

CO se tomuto tématu věnuje velmi podrobně. V první řadě rozšiřuje samotné pojetí federace. Definuje federaci (č. 7), asociaci (č. 8) a konferenci klášterů (č. 9) a stanovuje, že to, co platí pro federaci, platí i pro asociaci a konferenci (č. 13) a že povinnost být součástí federace klášter může splnit i tím, že vstoupí do asociace či konference (závěrečná ustanovení). Pro všechny tyto struktury platí, že nejsou orgány řízení, ale společenství mezi kláštery a že jejich předsedkyně nejsou vyššími představenými vůči přidruženým klášterům. Funkcí federace je podpora kontemplativního života v klášterech, zajištění pomoci v počáteční i stálé formaci a výměna mnišek a materiálních statků (č. 92). Federace a asociace sdružují samostatné kláštery stejného institutu, zatímco konference je společenství klášterů různých institutů tam, kde je obtížné nebo nemožné vytvořit federaci či asociaci. Rozdíl mezi federací a asociací není zřejmý, jedná se spíše o zachování terminologie, která se v průběhu doby vytvořila. Kláštery musejí být součástí jedné z těchto struktur nejpozději do 15. 5. 2019 (rok od zveřejnění instrukce). Orgány federace jsou předsedkyně, rada, úřady, shromáždění a řeholní asistent. Předsedkyni CO přiznává některé kompetence, jako je doprovázení řádného vizitátora při vizitaci federovaných klášterů (č. 111), možnost konat i další vizitace (č. 113, 114), péče o formaci (č. 117), informování Svatého stolce o situaci, kdy některý z federovaných klášterů ztratí skutečnou autonomii (č. 121).

Klauzura

VDq, na rozdíl od předchozích dokumentů týkajících se klauzury, nepreferuje pro mnišky papežskou klau-

Funkcí federace je podpora kontemplativního života v klášterech, zajištění pomoci v počáteční i stálé formaci a výměna mnišek a materiálních statků

zuru. Zdůrazňuje, že pro řeholníky je důležité oddělení od světa a vyjmenovává tři typy klauzury, typické pro kontemplativní komunity: papežská, konstituční, mnišská (č. 31). Nechává pak na každém klášteru, aby po poctivém rozlišování rozhodl, kterou formu klauzury chce přijmout, předložil toto rozhodnutí ke schválení Svatému stolci, pokud zvolí jinou formu klauzury než doposud, a věrně pak tuto formu klauzury zachovával (čl. 10).

CO definuje papežskou klauzuru a upřesňuje, že mnišská klauzura je jednou z forem konstituční klauzury. Největší změna oproti předchozím předpisům týkajícím se klauzury mnišek je ta, že dispens od klauzury je svěřen pouze vyšší představené kláštera a není již třeba zásahu diecézního biskupa nebo řeholního ordináře. Byl tak derogován kán. 667 § 4 CIC (č. 174, 175). Změněna byla také pravidla pro udělení dovolení nepřítomnosti v klášteře a pro exklaustraci. Pro delší nepřítomnost nyní platí i pro mnišky kán. 665 § 1, tedy delší nepřítomnost sestry se slavnými sliby až do jednoho roku povoluje vyšší představená kláštera se souhlasem své rady, poté, co vyslechla příslušného diecézního biskupa nebo řeholního ordináře (č. 176). Vyšší představená, se souhlasem své rady, může také povolit exklaustraci sestře se slavnými sliby, a to až na jeden rok. Předtím musí získat souhlas ordináře místa, kde bude mniška přebývat a vyslechnout mínění příslušného diecézního biskupa nebo řeholního ordináře (č. 177). Prodloužení exklaustrace až o další dva roky je v kompetenci předsedkyně federace se souhlasem její rady (č. 178).

Práce

VDq velmi stručně vyžaduje, aby i v případě, že klášter má dostatečné příjmy, se mnišky nevyhýbaly povinnosti pracovat a kláštery, pokud je to možné, přispívaly na potřeby chudých a také klášterů, které to potřebují (čl. 11).

Sdělovací prostředky

VDq se jim v normativní části nevěnuje, v doktrinální části vybízí, aby byly využívány výhradně pro formaci a nezbytnou komunikaci (č. 34). CO se tomuto tématu věnuje v kapitole o odloučenosti od světa (č. 168-171), ale nepřináší nic nového vzhledem k VDq.

Závěr

Nová právní úprava týkající se ženského kontemplativního života se snaží dát mniškám větší pravomoc rozhodovat o způsobu jejich života, než tomu bylo dosud. Zohledňuje se také různorodost kontemplativních řeholí a v určitých oblastech je nastavena větší pružnost. Důraz se klade i na rozlišování jednotlivých komunit ohledně základních prvků kontemplativního života – toto rozlišování má vyústit v projekt komunitního života, který VDq předpokládá a vyjmenovává prvky, jež projekt musí obsahovat. ■

ODPORÚČAME

Pat Collins

O Božím vedení

(Obvyklé a charismatické způsoby objevování Boží vůle)

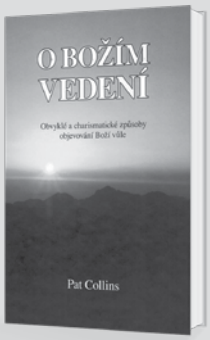

Pre slovenského rehoľníka asi známy autor, ktorý pochádza z Írska, je vincentín a často dáva duchovné obnovy pre kňazov, zasvätených a laikov v Čechách. Aj táto jeho kniha sú vlastne upravené prednášky, ktoré prednášal počas duchovných cvičení v Želive.

Autor sa v nej zaoberá spôsobmi, ako sa môže kresťan naladiť na Boží hlas, ako správne rozlišovať a ako s pomocou Ducha Svätého uvádzať Božiu vôľu do života, aj keď ho to bude niečo stáť.

Kniha je plná praktických príkladov, doplnených osobnou skúsenosťou a modlitbou. Je to taká milá príručka pre všetkých, ktorí sa chcú nechať viesť a neboja sa riskovať, že život s Bohom prináša nečakané cesty.

Vydalo Kartuziánské nakl. Brno, 2018

Blahodarné účinky **rakytníka rašetliakovitého**

TATIANA **BERECKÁ**

V období nástupu a výskytu chrípkových a vírusových ochorení sa čoraz častejšie dostáva na pretras imunita a jej posilňovanie. Vynikajúcim pomocníkom môže byť rakytník rašetliakovitý, ktorý vyniká liečivými a regeneračnými účinkami.

Plody tejto rastliny sú doslova nabité obrovským množstvom vitamínov a biologicky aktívnych látok so širokospektrálnymi účinkami na zdravie človeka.

Niečo o rastline

Rakytník rašetliakový je ker so striebornými listami a s malými oválnymi oranžovými plodmi, ktoré obsahujú až 25-krát viac vitamínu C ako citrusové plody. Rakytník obsahuje viac než 200 biologicky aktívnych látok a patrí medzi najcennejšie liečivé rastliny na svete.

Účinné látky sa nachádzajú v celej rastline. Listy obsahujú veľké množstvo magnézia a vápnika s priaznivým vplyvom na kardiovaskulárny systém a prevenciu aterosklerózy. Plody a šťava majú okrem iného aj stimulačný účinok na sliznicu žalúdka. Podporujú tvorbu žalúdočného hlienu a regulujú sekréciu žalúdočnej kyseliny. Netreba zabúdať ani na pektíny, ktoré sa vo veľkom množstve nachádzajú v dužine plodov. Po požití sa pektíny aktivujú a dokážu na seba naviazať soli ťažkých kovov. Podporujú tak vylučovanie olova, ortuti a kadmia z organizmu.

Najvzácnejším produktom z rakytníka je však olej, ktorý sa získava lisovaním plodov a semien.

Pôsobenie na kožu a sliznice

Rakytníkový olej obsahuje množstvo nenasýtených mastných kyselín, hlavne v prírode sa zriedkavo vyskytujúcu kyselinu omega 7 nenasýtenú mastnú kyselinu, ktoré majú spolu s vitamínmi E, A, C výrazne regeneračné účinky na kožu a sliznice. V Rusku a Číne sa bežne používa na hojenie poranenej kože, na liečbu preležaním, popálením, omrzlín a rôznych poškodení kože po radiačnom žiarení. Protizápalový účinok oleja sa osvedčil aj pri jeho lokálnej aplikácii na afty v ústnej dutine.

Pôsobenie na baktérie

Rakytníkový olej má antibakteriálny účinok na rôzne druhy baktérií. Ničí zlatého stafylokoka a ďalšie mikroorganizmy. Zvlášť zaujímavý je jeho vplyv na Helicobacter pylori – baktériu, ktorá spôsobuje zápal sliznice žalúdka. Klinické štúdie ukázali, že podávanie rakytníkového oleja výrazne spomaľuje rast tejto baktérie a vedie k celkovému odstráneniu zápalovej reakcie sliznice žalúdka.

Verím, že si túto rastlinu zamilujete.

Ďalšie účinky

Rakytník obsahuje flavonoidy, ktoré sa vyznačujú svojimi antioxidačnými vlastnosťami a vychytávaním voľných radikálov. Priaznivo tak pôsobia na srdcový sval a zlepšujú prekrvenie myokardu. Ako ukazuje výskum, tieto flavonoidy spomaľujú aj vývoj ateroskleródy. Rakytník obsahuje aj triterpénové kyseliny, ktoré majú protizápalové účinky a zvyšujú prietok krvi srdcom aj mozgom a majú tonizujúce účinky.

Podpora imunity

Vedecké výskumy ukázali, že rakytníkový olej má okrem antibakteriálnych účinkov aj antivírusové pôsobenie predovšetkým proti vírusom chrípky, cytomegalovírusu, herpes simplex a pod. Podporuje celkovú protibakteriálnu a protimykotickú aktivitu, napríklad pri infekciách spôsobených Candidou albicans. Preto je tento olej neoceniteľným pomocníkom na podporu imunity nielen v jesenných a zimných mesiacoch, ale aj v ktorejkoľvek fáze roka.

Zhrnutie

V prírode existuje len málo rastlín s takým všestranným využitím, ako je rakytník. Jeho plody môžeme priamo jesť, dajú sa zamraziť, možno z nich pripraviť šťavy, sirupy, marmelády, dajú sa využiť v sladkých aj slaných pokrmoch, zo semienok sa lisuje olej, ktorý sa používa nielen zvnútra, ale aj zvonka, má blahodarné účinky na kožu. Má priaznivé účinky pre udržanie zdravia slizníc tráviaceho systému a ústnej sliznice. Je vhodný pri rôznych poškodeniach kože, ale aj pri suchej a popraskanej koži, ekzémoch a iných kožných problémoch, kde pomáha kožu regenerovať. Olej pomáha aj pri liečbe zápalu hrdla, mandlí a má aj onkoprotektívne účinky. Pomáha upravovať hladinu cholesterolu, predchádzať vzniku trombov a chráni organizmus pred voľnými radikálmi.

Jedinou nevýhodou je oranžové zafarbenie oleja, takže pre lepšiu aplikáciu ho odporúčam zmiešať s malým množstvom masti. Pár kvapiek môžeme pridať napríklad do šampónu alebo telového mlieka. ■

www.luc.sk

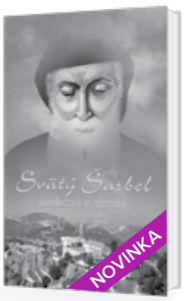

Svätý Šarbel. Svedectvá a zázraky

Súčasníci sv. Šarbela podávajú svedectvá o jeho živote a zázrakoch. Kniha obsahuje tiež svedectvá tých, ktorí sa po svätcovej smrti na jeho príhovor zázračne uzdravili. Súčasťou knihy je vzácna obrazová príloha.
272 strán • brožovaná • 9,50 €

Max. Naprojektovaný chalan z predmestia

Mládežnícky román *vykresľuje* realistické obrazy zo života mladých ľudí v dnešnom svete. Tínedžeri sa v nej prijateľnou formou dozvedia, čo majú vo veku dospievania vedieť – odpovede na všetky základné bioetické otázky. Dej románu chytí čitateľa od prvého okamihu. Je jedinečná! **Vhodná aj ako dar pre birmovancov.** 376 strán • brožovaná • 10 €

Ako v nebi tak i na zemi.
Modlitba mení životy

Vynikajúci román o účinkoch modlitby **Otče náš**. Pri banskom nešťastí, pri ktorom zahynuli desiatky baníkov, prežili piati. Záchranárom sa podarilo s nimi spojiť zasunutým mikrofónom. Nešťastiu venovali médiá veľkú pozornosť a tak sa stalo, že modlitbu **Otče náš**, ktorú sa baník modlil, počuli státisíce poslucháčov v celej krajine. Slová modlitby ovplyvnili mnohých poslucháčov v ich životných rozhodnutiach. Ich príbehy vás dojmú i povzbudia. 240 strán • brožovaná • 8,50 €

V sérii už vyšla kniha **Pán je môj pastier... a mení životy**, hovorí o pôsobení Božieho slova – **Žalmu 23**. Slová žalmu skrížia životy dvanástich ľudí a navždy ich zmenia. 208 strán • brožovaná • 8 €

Obe knihy sú svetové bestsellery.

Klauzúra. Vstup zakázaný!

Román je napísaný podľa skutočnej udalosti. Populárna filmová hviezda vstúpi zo dňa na deň do kláštora. Čo ju k tomu viedlo? To chce silou-mocou spoznať šéfredaktor prestížneho ženského časopisu. A tak sa zrodil plán... Kniha má prekvapivý dej a nečakaný záver, čo zaručuje výborné čítanie.
208 strán • brožovaná • 8 €

Aj svätí boli malí.
Príbehy z detstva veľkých svätých

Príbehy z detstva veľkých svätcov, ktorí sa v dospelosti volali: **Cyril a Metod, František z Assisi, Anton Paduánsky, Ján Mária Vianney, Katarína Labouré** a **Maximilián Kolbe** nechcú poučovať, ale chcú inšpirovať detského čitateľa k láske a dobru. Kniha je krásne ilustrovaná. **Je vhodným darom pre prvoprijímajúce deti.** 120 strán • viazaná • 8 €

Personálne zmeny,

ktoré nastali v radoch vyšších predstavených a štatutárov ženských a mužských rehoľných inštitútov na Slovensku za posledné obdobie:

- Dňom 12. júna 2018 majú Sestry Apoštolátu sv. Františka so sídlom v Prahe ustanoveného pápežského komisára „ad nutum Sanctae Sedis“ – pátra Josefa Jančářa OCarm, ktorý pre Slovenskú delegatúru Sestier Apoštolátu sv. Františka so sídlom v Nitre delegoval dňa 11. júla 2018 za svoju delegátku na tri roky sr. Kláru Alenu Zbínovú.
- Od 1. júla 2018 je dekrétom provinciála menový nový superior Slovenskej fundácie Poľskej provincie Spoločnosti Božského Spasiteľa so sídlom v Nitre – páter Rafał Czyż, ktorý vystriedal pátra Andrzeja Drogośa.
- Dňa 20. júna 2018 bola na provinciálnej kapitule Kongregácie sestier premonštrátok so sídlom vo Vrbovom (okr. Trnava) znovuzvolená na ďalšie šesťročné obdobie sr. Akvína Pavlíková.
- Dňa 1. augusta 2018 rozhodlo generálne vedenie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, že sr. Damiána Pagáčová bude v úlohe vizitátorky Slovenskej provincie znovumenovaná na ďalšie 3 roky.
- Od 5. augusta 2018 sa úlohy provinciálnej predstavenej v Inštitúte dcér Márie Pomocnice so sídlom v Bratislave ujala na nasledujúcich 6 rokov sr. Monika Skalová, ktorá nahradila sr. Janu Kurkinovú.
- Dňa 5. októbra 2018 oznámila Rímska únia Rádu sv. Uršule, Slovenská provincia, že súčasnej provinciálnej predstavenej sr. Samuele Harmáčkovej bude predĺžené úradné obdobie do novembra 2019.
- Od 18. októbra 2018 sa úlohy provinciálnej predstavenej v Kongregácii sestier Najsvätejšieho Spasiteľa, v Slovenskej provincii so sídlom v Bratislave, ujala na nasledujúce 3 roky sr. Grácia Kováčová, ktorá nahradila sr. Pavlu Tóthovú.
- V kontemplatívnom kláštore Rehole Najsvätejšieho Vykupiteľa – redemptoristiek gréckokatolíckeho obradu vo Vranove nad Topľou bola dňa 4. októbra 2018 menovaná nová predstavená – sr. Alena Hutňanová, ktorá dňom 1. novembra 2018 vystrieda na nasledujúce dva roky doterajšiu predstavenú sr. Helenu Dudovú.
- V komunite Kongregácie Milosrdných sestier sv. Karola Boromejského v Nitre-Kalvárii je od 1. novembra 2018 novou predstavenou sr. Christiana Jana Vaňová, ktorá prevzala úrad po sr. Eucharistiane Tarandovej.
- Na volebnej kapitule Kongregácie sestier premonštrátok bola dňa 7. novembra 2018 zvolená na nasledujúce obdobie šiestich rokov nová generálna predstavená – sr. Aurélia Mária Michňáková, ktorá od doterajšej generálnej predstavenej sr. Hermany Paulíny Ľalíkovej prevezme úrad od 1. januára 2019.
- Dňa 1. decembra 2018 prevzala sr. Agnesa Jenčíková úrad provinciálnej predstavenej Congregatio Jesu na Slovensku. Sr. Agnesa bola menovaná 16. októbra 2018 generálnou predstavenou sr. Jane Livesey v Ríme. Sr. Helena Bugošová týmto dňom ukončila úrad provinciálnej predstavenej po šesťročnom období.
- Ku 31. decembru 2018 oficiálne ukončil členstvo v KVRP na Slovensku páter Gabriel Koch, predstavený komunity Kongregácie zmŕtvychvstania nášho Pána Ježiša Krista so sídlom vo Veľkých Levároch. Dôvodom je zníženie počtu členov tejto rehole pôsobiacich na Slovensku, po personálnych zmenách zostávajú len dvaja.
- Od 20. januára 2019 prevezme úrad provinciálnej predstavenej Misijnej kongregácie služobníc Ducha Svätého so sídlom v Ivanke pri Nitre sr. Jana Pavla – Natália Tóthová. Na volebné obdobie najbližších troch rokov prevezme úrad od doterajšej provinciálnej predstavenej – sr. Lucie Anny Slušnej.

Misionárka ocenená prezidentom

Prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska ocenil 30 osobností pri príležitosti 26. výročia Slovenskej republiky. Medzi nimi udelil sr. VERONIKE RÁCKOVEJ SspS štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy in memoriam za mimoriadne zásluhy o sociálny rozvoj Slovenskej republiky v oblasti prevencie zdravia a misionárskej činnosti.

Veronika Rácková sa narodila v Bánove, v okrese Nové Zámky; po štúdiu lekárstva na Univerzite Karlovej v Prahe a ročnom pôsobení na internom oddelení v nemocnici v Bánovciach nad Bebravou emigrovala, aby sa mohla stať rehoľnou sestrou Misijnej kongregácie služobníc Ducha Svätého a naplno sa venovať misijnej činnosti. Od roku 2010 pôsobila v oblasti mesta Yei v Južnom Sudáne. V noci 16. mája 2016, keď sa vracala z nemocnice, kam odviezla tehotnú pacientku, ktorá očakávala dvojičky, na ňu zaútočili vojaci Sudánskej ľudovej oslobodeneckej armády a postrelili ju. Ani séria operácií jej po vážnych zraneniach nepomohla zachrániť život. Zomrela 20. mája 2016.

Sestra Veronika pôsobila okrem Slovenska v Taliansku, Holandsku, Nemecku, Rakúsku, Írsku, Anglicku, Indonézii a Ghane a napokon v Južnom Sudáne.

■ sr. Marta Chraščová, CSSsS
sekretariát KVRPS